

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Prop. 64 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg)

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	4.6	Kommunale gebyrer	26	
			4.6.1	Høringsinstansenes syn	26	
			4.6.2	Departementets vurderinger	26	
2	Bakgrunnen for lovforslaget	7	4.7	Forholdet mellom kommunen og abonnent	27	
2.1	Overvannsutvalget	7		Innledning	27	
2.2	Overvann bidrar til å overbelaste avløpsanlegg	7	4.7.1	Kommunens plikt til å levere vann- og avløpstjenestene	27	
2.3	God drift av vann- og avløpsanlegg	8	4.7.2	Abonnentens plikt til vedlikehold og bruk	28	
2.4	Høring	9	4.7.3	Kommunens adgang til å stille krav til bruk av vann fra kommunalt anlegg, og innhold og mengde av avløpsvann som slippes på det kommunale avløpsnettet	29	
3	Endringer i forurensningsloven	11	4.7.4	Forbud mot å slippe kvernet matavfall på kommunalt avløpsanlegg	30	
3.1	Definisjonen av avløpsanlegg og overvann	11	4.7.5	Kortvarig stans i kommunens levering av tjenester ved vedlikehold	31	
3.1.1	Gjeldende rett	11		Høringsinstansenes syn	31	
3.1.2	Overvannsutvalgets forslag	11	4.8.1	Departementets vurderinger	31	
3.1.3	Høringsforslaget	11	4.8.2	Gjennomføring av loven og vedtak i medhold av loven	31	
3.1.4	Høringsinstansenes syn	12	4.9	Høringsinstansenes syn	31	
3.1.5	Departementets vurderinger	13	4.9.1	Departementets vurderinger	32	
3.2	Pålegg om frakobling, fordrøyning og tiltak for å håndtere frakoblet overvann	14	4.9.2	Behovet for lokale forskrifter	32	
3.2.1	Gjeldende rett	14	4.10	Høringsinstansenes syn	32	
3.2.2	Overvannsutvalgets forslag	15	4.10.1	Departementets vurderinger	33	
3.2.3	Høringsforslaget	15	4.10.2	Forholdet til annet regelverk	33	
3.2.4	Høringsinstansenes syn	16	4.11	Høringsinstansenes syn	33	
3.2.5	Departementets vurderinger	17	4.11.1	Departementets vurderinger	33	
3.3	Høringsinnspill knyttet til andre problemstillinger	22	4.11.2			
3.3.1	Høringsinstansenes syn	22		5	Økonomiske og administrative konsekvenser	35
3.3.2	Departementets vurderinger	22		6	Merknader til lovforslaget	37
4	Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg	23			Forslag til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova)	51
4.1	Gjeldende rett	23				
4.2	Overvannsutvalgets forslag	23				
4.3	Høringsforslaget	24				
4.4	Ny lov om vass- og avløpsanlegg	25				
4.4.1	Høringsinstansenes syn	25				
4.4.2	Departementets vurderinger	25				
4.5	Lovtittel, formål og definisjoner	25				
4.5.1	Høringsinstansenes syn	25				
4.5.2	Departementets vurderinger	25				

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Prop. 64 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg)

*Tilråding fra Klima- og miljødepartementet 21. mars 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Klima- og miljødepartementet foreslår i denne lovproposisjonen en ny lov om kommunale vann- og avløpsanlegg og endringer i forurensningsloven. Lovforslagene bygger på anbefalingene fra Overvannsutvalget i NOU 2015: 16 *Overvann i byer og tettsteder – Som problem og ressurs*.

Den nye loven skal erstatte lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova). Lovforslaget innebærer at plikter og rettigheter for kommunen, som eier av vann- og avløpsanleggene, og for abonnentene av kommunale vann- og avløpstjenester lovfestes. Det foreslås også bestemmelser om sanksjonering og oppfølging av brudd på bestemmelsene i loven. Disse bygger på tilsvarende bestemmelser i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven). Store deler

av den gjeldende vass- og avløpsanleggslova videreføres i den nye loven. Ut fra lovtekniske og pedagogiske hensyn foreslås det en ny lov, fremfor å endre gjeldende lov.

Det foreslås en ny bestemmelse i forurensningsloven § 22 a som gir kommunen mulighet til å pålegge eier av eiendom som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg å helt eller delvis koble overvann fra det kommunale avløpsanlegget eller fordrøye overvannet før påslipp på avløpsanlegget. Videre kan kommunen også pålegge eier av privat eiendom å sørge for tiltak for å håndtere overvannet som kobles fra det kommunale avløpsanlegget eller fordrøyes før det slippes på det kommunale avløpsanlegget, eller lede overvannet til annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei. Fordrøyning betyr at overvannet

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg)

holdes tilbake og forsinkes før det slippes på avløpsanlegget.

Forslaget til ny § 22 a gir kommunene en tydeligere hjemmel til å kreve frakobling enn dagens lov, mens adgangen til å pålegge tiltak for å hånd-

tere eller lede bort overvann er nytt. Det foreslås i tillegg en tydeliggjøring av definisjonen av «avløpsanlegg» og en ny definisjon av «overvann» i forurensningsloven § 21.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Overvannsutvalget

Den 11. april 2014 nedsatte regjeringen et utvalg for å gjennomgå lovgivning og tydeliggjøre rammebetingelsene for kommunenes håndtering av overvann i byer og tettsteder. Utvalgets mandat var først og fremst knyttet til håndtering av overvann i byer og tettsteder, men omfattet også spørsmål knyttet til lovgivning og rammebetingelser for vann og avløp generelt. Utvalget var bredt sammensatt, og omfattet representanter fra blant annet forsikringsbransjen, Huseiernes Landsforbund (nå Huseierne), Statens Vegvesen, Norsk Vann og kommuner.

Overvannsutvalgets utredning NOU 2015: 16 *Overvann i byer og tettsteder – Som problem og ressurs* ble fremlagt 2. desember 2015. Utvalget foreslo blant annet endringer i lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), forurensningsloven og vass- og avløpsanleggslova for å sikre bedre overvannshåndtering. Utvalget foreslo videre å endre definisjonene i forurensningsloven § 21 og å tydeliggjøre kommunenes hjemmel til å kreve frakobling av overvann i en ny bestemmelse i forurensningsloven § 22 a. Videre var utvalget delt i synet på anleggseiers ansvar for skade forårsaket av avløpsanlegg, herunder overvannsanlegg, og hvordan ansvarsreglene i forurensningsloven § 24 bør utformes. Overvannsutvalget mente at økonomiske virkemidler, i tillegg til juridiske virkemidler, er viktig for god overvannshåndtering. Utvalget anbefalte etablering av et eget overvannsgebyr, separat fra vann- og avløpsgebyret. Utvalget anbefalte også at forholdet mellom kommunen, som eier av vann- og avløpsanlegg, og abonnent, bør reguleres i lov eller forskrift. Utvalget mente at de viktigste forholdene, herunder bestemmelser som etter sin art hører hjemme i formelle regler, bør inntas i lov eller forskrift slik at det blir like regler for hele landet. Bestemmelser av mer teknisk og lokal karakter mente utvalget at bør fastsettes i lokal forskrift. Derfor foreslo utvalget å gi kommunene hjemmel i vass- og avløpsanleggslova § 5 til å fastsette slike forskrifter. Utvalget foreslo også å gi kommunene de

samme tilsyns- og sanksjonsmulighetene som finnes i plan- og bygningsloven, gjennom en henvisning i vass- og avløpsanleggslova § 5. Forslagene fra Overvannsutvalget var på høring i 2016.

Etter oppdrag fra Klima- og miljødepartementet vurderte Miljødirektoratet i 2019 en rekke av Overvannsutvalgets forslag, samt innspillene fra høringen av NOU 2015: 16. Miljødirektoratet sendte forslag til endringer i forurensningsloven §§ 21 og 22 a, samt endringer i vass- og avløpsanleggslova, på høring 2. mars 2020. Direktoratet foreslo mer omfattende endringer i vass- og avløpsanleggslova sammenlignet med Overvannsutvalgets forslag.

2.2 Overvann bidrar til å overbelaste avløpsanlegg

Overvann er overflateavrenning som følge av nedbør og smeltevann. Noe av nedbøren som kommer vil fordampe eller infiltreres i grunnen. Den delen av nedbøren som ikke tas unna på disse måtene blir værende igjen på overflaten. Det er dette som kalles overvann.

God håndtering av overvann er avgjørende for å ivareta helse, miljø og infrastruktur. Hvilke overvannstiltak som er de beste, avhenger av lokale forhold og forventede klimaendringer. Overvannstiltak deles ofte inn i tre grupper, også kalt treleddsstrategien. Den første gruppen er tiltak som sikrer forsinket avrenning gjennom *infiltrasjon*, deretter tiltak som sikrer forsinket avrenning gjennom *fordrøyning* og til sist tiltak som sikrer trygg *avledning* til resipient. Formålet med strategien er at overvannet i utgangspunktet skal håndteres lokalt gjennom infiltrasjon, for eksempel ved private overvannstiltak i egen hage. Det vannet som ikke kan infiltreres kan føres videre til anlegg som fordrøyer avrenningen, for eksempel et fordrøyningsmagasin. Ved store vannmengder kan det i tillegg være behov for at vannet avledes på en trygg måte til egnet resipient, for eksempel via vassdrag, ledningsnett eller gjennom en planlagt flomvei.

I byer og tettsteder med begrensede muligheter for naturlig infiltrasjon i bakken, er det vanlig å

samle opp overvannet i ledninger og transportere vannet under bakken til et renseanlegg før utslipp til en resipient eller direkte til en resipient. Overvannet transporteres enten i felles ledninger for sanitært avløpsvann og overvann, eller i egne ledninger for overvann. Rensing av overvann gjøres sammen med sanitært avløpsvann i avløpsrenseanlegg, eller i renseanlegg som bare renser overvann.

Befolkningsvekst gir mer sanitært avløpsvann som må samles opp, transporteres og renses i avløpsanlegg (avløpsledninger og avløpsrenseanlegg). Økte mengder sanitært avløpsvann har mange steder ført til at kommunens avløpsanlegg ikke lenger har tilstrekkelig kapasitet, slik at det er behov for investeringer og oppgraderinger. Klimaendringene bidrar også til å øke mengdene overvann som ledes ned i avløpsanleggene. I enkelte avløpsanlegg kan mengden overvann og annet innlekket vann utgjøre nesten like store vannmengder som sanitært og industrielt avløpsvann. Store mengder med overvann er med på å øke driftskostnadene og investeringsbehovet på avløpsanleggene. Ifølge Klimatilpasningsmeldingen Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn*, vil den gjennomsnittlige årsnedbøren øke med i underkant av 20 prosent over fastlands-Norge i løpet av det 21. århundret. Episoder med kraftig nedbør vil skje oftere og bli mer intense. For fastlands-Norge kan det bety nesten dobbelt så mange dager med kraftig nedbør. I tillegg bidrar befolkningsveksten til økt fortetting og urbanisering, som gir færre muligheter for at overvannet kan infiltreres naturlig i bakken, og at mer overvann dermed føres ned i avløpsanleggene.

Kombinasjonen av befolkningsvekst og økt fortetting, sammen med økt og mer intens nedbør som følge av klimaendringene, gjør at dagens avløpsledninger og avløpsrenseanlegg ikke klarer å samle opp og avlede alt overvannet. Når avløpsanlegg overbelastes kan det også skape fare for skade på bygninger og infrastruktur, i tillegg til fare for forurensning og fare for at kommunene ikke klarer å overholde krav i utslippstillatelsen som gjelder for avløpsrenseanlegget. For eksempel kan utslipp av urensset eller dårlig rensset avløpsvann bidra til negative miljøkonsekvenser i vannforekomsten hvor vannet slippes ut, eller skape risiko for negative helseeffekter dersom avløpsvannet slippes ut i områder hvor mennesker bader. Videre er typiske skader ved kraftig overbelastning på avløpsledningene at vann trenger inn i kjellere. Det kan føre til skade på bygninger og inventar. Ifølge Finans Norge sin vann-

skadestatistikk (VASK) utgjorde de samlede forsikringsutbetalingene for skader på byggverk grunnet vann fra overbelastede avløpsanlegg omtrent 2,3 milliarder kroner i perioden 2014–2024. I tillegg til skader på helse, natur og miljø kommer også kostnader knyttet til skader på infrastruktur og kostnader som følge av trafikkfor-sinkelser.

Det er derfor behov for at overvann som ikke er forurenset i større grad håndteres ved infiltrasjon, fordrøyning og trygg avledning i alternative og mer samfunnsøkonomisk gunstige løsninger. Overvann må ikke alltid renses sammen med sanitært avløpsvann, og kan i mange tilfeller renses lokalt før trygg avledning.

2.3 God drift av vann- og avløpsanlegg

Vann- og avløpsanlegg er kritisk infrastruktur, og majoriteten av landets innbyggere er avhengige av at kommuner leverer vann- og avløpstjenester. Særlig i byer og tettsteder vil situasjonen raskt bli alvorlig dersom disse anleggene ikke fungerer som de skal, for eksempel dersom drikkevannet forurennes. Utslipp av urensset eller dårlig rensset avløpsvann kan også ha alvorlige helse- og miljøkonsekvenser. Bedre dimensjonering og drift av avløpsanleggene kan også bidra til å redusere risikoen for overvannsskader. Det er i stor grad overlatt til den enkelte kommune å regulere forholdet til abonnentene som mottar vann- og avløpstjenester. Det er vanlig at kommunen fastsetter standardiserte abonnementsvilkår for sine vann- og avløpstjenester, basert på Standard abonnementsvilkår for vann og avløp som utgis av Kommuneforlaget på vegne av KS. Abonnementsvilkårene inneholder for eksempel bestemmelser om at abonnentene ikke må sløse med drikkevann eller slippe på væsker eller stoffer til kommunens avløpsledninger som er farlige eller utgjør en risiko for miljø eller helse. Vilråene inneholder også tekniske bestemmelser, som for eksempel krav til vannmålere og stengeventiler.

Formålet med abonnementsvilkårene er å regulere forholdet mellom kommunen og den enkelte abonnent i forbindelse med tilknytning til offentlig vann- og avløpsanlegg, og å sikre god utførelse av sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg. De standardiserte abonnementsvilkårene har to deler; en alminnelig del med administrative bestemmelser og en teknisk del med konkrete tekniske krav. En del av de administrative bestemmelsene finnes igjen i lover og forskrifter, for eksempel forurensningsloven, plan-

og bygningsloven og byggforskriftene. Når kommunen har vedtatt abonnementsvilkår, vil som utgangspunkt de som knytter seg til kommunalt vann- og avløpsanlegg være bundet av vilkårene på privatrettslig grunnlag.

Dagens ordning med delvis lovregulering og abonnementsvilkår gir abonnentene dårligere rettssikkerhet og skaper merarbeid og -kostnader for kommunene. Dette vil igjen kunne bidra til økte vann- og avløpsgebyrer for innbyggerne. For eksempel er abonnementsvilkårene ofte utilgjengelige og det er ikke alle abonnenter som kjenner godt nok til disse, og dermed hvilke plikter og rettigheter de har. I tillegg må tvister mellom abonnent og kommune i hovedsak bringes inn for domstolene, noe som både kan være tidkrevende og kostbart for begge parter. Dette medfører at kommunen i mange tilfeller har begrensede sanksjons- og håndhevingsmuligheter dersom abonnentene bryter abonnementsvilkårene. Dette kan føre til tap av drikkevann eller fare for forurensning. For eksempel dersom en privat stikkledning for drikkevann lekker og eier av stikkledningen (abonnenten) ikke ønsker å utbedre lekkasjen. Etter dagens ordning vil det være vanskelig, samt svært tid- og ressurskrevende for kommunen å håndheve abonnementsvilkårene for at eier skal stoppe lekkasjen. Konsekvensen vil derfor være at rensedrikkevann går til spille. Det samme gjelder dersom privat stikkledning for avløp lekker, som vil kunne føre til fare for forurensning, sjenerende lukt og helseskade.

Det er derfor behov for å lovfeste sentrale rettigheter og plikter for både kommunen og abonnentene, samt å gi kommunen mulighet for mer effektiv håndhevelse og sanksjonering av brudd på pliktene.

2.4 Høring

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet sendte Miljødirektoratet lovforslagene på høring. Høringen ble offentliggjort på hjemmesiden til Miljødirektoratet 2. mars 2020, med frist 2. juni 2020. Høringsnotatet ligger i sin helhet tilgjengelig på Miljødirektoratet sine nettsider. Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Direktoratet for byggkvalitet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Folkehelseinstituttet
Forbrukerrådet

Forbrukertilsynet
Forskningsrådet
Fylkesmennene (nå Statsforvalterne)
Landbruksdirektoratet
Mattilsynet
Meteorologisk institutt
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Politidirektoratet
Regelrådet
Riksantikvaren
Statens kartverk
Statens vegvesen
Statistisk sentralbyrå
UiT Norges arktiske universitet
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge

Kommunene
Fylkeskommunene

Bane NOR
GIVAS IKS
HIAS IKS
IVAR IKS
MIRA IKS
MOVAR IKS
NRA IKS
Tønsberg renseanlegg IKS
Veas IKS

Bjerknessenteret
CICERO Senter for klimaforskning
Finans Norge
Forum for utvikling og miljø
Huseiernes Landsforbund (nå Huseierne)
KS – Kommunesektorens organisasjon
Maskinentreprenørenes Forbund (MEF)
Miljøstiftelsen Bellona
Natur og Ungdom
Naturvernforbundet
NORCE
Norges Miljøvernforbund
Norsk byggforskningsinstitutt
Norsk hydrologiråd
Norsk Vann
Norsk Vannforening
Opplysningsutvalget for VA-ledningsnett

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg)

Rådgivende Ingeniørers Forening
Scandinavian Society for Trenchless Technology
SINTEF Community
Vegforum for byer og tettsteder
Vestlandsforskning
WWF Norge

Det ble avgitt totalt 41 høringsuttalelser. Alle høringsuttalenene er i sin helhet tilgjengelige på Miljødirektoratet sine nettsider.

Følgende høringsinstanser har uttalt at de er positive til forslagene, men uten å komme med nærmere realitetsmerknader:

Tromsø kommune
Trøndelag fylkeskommune

Veas IKS

Følgende høringsinstanser har hatt realitetsmerknader i høringen:

Justis- og beredskapsdepartementet

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Fylkesmannen i Innlandet (nå Statsforvalteren i Innlandet)
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Statens vegvesen

Bergen kommune
Moss kommune
Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)

Stavanger kommune
Trondheim kommune
Viken Fylkeskommune
Øvre Eiker kommune

Nye Veier AS
Avinor AS
Boligprodusentenes Forening
Byggenæringens Landsforening (NHO Byggenæringen)
Finans Norge
Gunnar Mosevoll
Huseierne (tidligere Huseiernes Landsforbund)
KS – Kommunesektorens organisasjon
Maskinentreprenørene Forbund (MEF)
Norges Bondelag
Norsk Vann
Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL)
OBOS
Sabima
SINTEF Community
Standard Norge
Sweco Norge AS
Sivilingeniør Björn Sederholm
Sivilingeniør Christen Ræstad

Følgende instanser har uttalt at de ikke har merknad:

Forsvarsdepartementet
Samferdselsdepartementet

Politidirektoratet
Statens kartverk

Lesja kommune
Tromsø kommune

3 Endringer i forurensningsloven

3.1 Definisjonen av avløpsanlegg og overvann

3.1.1 Gjeldende rett

Forurensningsloven § 21 definerer hva som skal anses som «avløpsanlegg» og «avløpsvann» etter loven. Definisjonene er avgjørende for når overvann omfattes av bestemmelsene i forurensningsloven kapittel 4 om særlige regler om avløpsanlegg mv. Videre har avgrensningen betydning for hvilket ansvar eier av et avløpsanlegg som håndterer overvann har.

I forurensningslovens § 21 første ledd er «avløpsanlegg» definert som anlegg for transport og behandling av avløpsvann. Dette omfatter ledninger og renseanlegg, i tillegg til pumpestasjoner og annet utstyr i tilknytning til ledningsnett og renseanlegg (Ot.prp. nr. 11 (1979–80) s. 126). Høyesterett har lagt til grunn at også veigrøfter med rister, kummer og stikkrenner skal anses som avløpsanlegg etter forurensningsloven § 21 første ledd, jf. Rt. 2012 s. 820. Etter forurensningsloven § 21 andre ledd er «avløpsvann» definert som både sanitært og industrielt avløpsvann og overvann. Bestemmelsene i loven om avløpsanlegg gjelder følgelig alle typer anlegg for avløpsvann, uavhengig av om avløpsvannet er forurenset eller ikke, og uavhengig av om det ledes i felles-systemer eller i separate systemer (Ot.prp. nr. 11 (1979–80) s. 126). Plan- og bygningsloven bruker begrepene «avløpsanlegg» og «avløpsledning» flere steder i loven. Begrepene følger definisjonen i forurensningsloven § 21 (Ot.prp. nr. 11 (1979–80) s. 184–185).

3.1.2 Overvannsutvalgets forslag

Overvannsutvalget var delt i sitt syn på behovet for endring av definisjonene i forurensningsloven § 21. Halvparten av utvalgets medlemmer (*Skaarås (advokat og utvalgsleder)*, *Ebeltoft (Finans Norge)*, *Kipperberg (Universitetet i Stavanger)*, *Refling (Huseierne)* og *Skofteland (Forbrukerrådet)*) mente det ikke var behov for endring av definisjonen av «avløpsanlegg» eller «avløps-

vann». Disse medlemmene viste blant annet til at både avløpsanlegg og avløpsvann i forurensningsloven § 21 er veletablerte definisjoner og at en endring kan få ringvirkninger utover forurensningslovens anvendelsesområde, fordi flere lover og forskrifter inneholder bestemmelser som knytter sin regulering til definisjonene i § 21. Medlemmene mente videre at anlegg for transport og behandling av overvann i utgangspunktet bør reguleres på tilsvarende måte som anlegg for sanitært og industrielt avløpsvann. Å skille ut overvann fra definisjonen av avløpsanlegg vil innebære at det må utarbeides egne bestemmelser for overvannsanlegg. Etter disse medlemmenes syn bør disse bestemmelsene innholdsmessig tilsvare bestemmelsene som regulerer avløpsanlegg, og de mente derfor at det var lite å hente ved å skille ut overvann fra definisjonen av avløpsvann. Disse medlemmene anbefalte å presisere i merknaden til bestemmelsen at åpne avløpsanlegg (overvannsanlegg) må være særskilt definert i kommuneplan eller reguleringsplan som et anlegg for å samle opp og avlede overvann på en trygg måte, eller for å håndtere en bestemt mengde overvann, for at anlegget skal omfattes av definisjonen av «avløpsanlegg». Videre anbefalte medlemmene en egen definisjon av overvann, som fremdeles skal inngå i definisjonen av avløpsvann.

Den andre halvparten av utvalgets medlemmer (*Hansen (Moss kommune og KS)*, *Hjelle (Bergen kommune)*, *Johansen (Statens Vegvesen)*, *Riise (Norsk Vann)* og *Stenersen (Tromsø kommune)*) foreslo at «spillvannsanlegg» og «overvannsanlegg» bør defineres, i tillegg til avløpsanlegg. Disse medlemmene mente at et slikt skille er hensiktsmessig, siden medlemmene samtidig foreslo å innføre regulering av gebyrfinansiering og anleggseiers erstatningsansvar for de to anleggstypene. Disse medlemmene foreslo også en presisering av definisjonen av avløpsvann.

3.1.3 Høringsforslaget

I høringsnotatet foreslo Miljødirektoratet en presisering av definisjonen av «avløpsanlegg» i forurensningsloven § 21 første ledd som sier at «Med

avløpsanlegg forstås anlegg som er etablert for transport og behandling av avløpsvann». I likhet med utvalgsmedlemmene *Skaaraas mfl.* mente Miljødirektoratet at det ikke var behov for å endre definisjonen av avløpsanlegg. Etter direktoratets syn burde anlegg for transport og behandling av overvann fortsatt reguleres på samme måte som anlegg for industrielt og sanitært avløpsvann. Der som overvann skiller ut fra definisjonen vil det kreve at det utarbeides egne bestemmelser for overvannsanlegg med tilsvarende innhold som bestemmelsene som i dag regulerer avløpsanlegg. Miljødirektoratet mente at det ikke er et reelt rettslig behov for en slik endring. Direktoratet støttet også forslaget fra *Skaaraas mfl.* om at det bør presiseres i merknaden til bestemmelsen at det er en forutsetning at åpne avløpsanlegg (overvannsanlegg) må være særskilt etablert for å håndtere overvann for å være omfattet av definisjonen avløpsanlegg. Denne presiseringen tydeliggjør at naturlige fordrøyningsområder og avrenningsveier i utgangspunktet ikke er å anse som et avløpsanlegg i forurensningsloven § 21.

Miljødirektoratet foreslo også en definisjon av «overvann» i forurensningsloven § 21 tredje ledd som sier at «[m]ed overvann forstås vann som renner av på overflaten som følge av regn og smeltevann». Miljødirektoratet mente at dette vil bidra til å klargjøre definisjonen av avløpsvann og avløpsanlegg, samtidig som det vil synliggjøre at overvann er en del av definisjonen av avløpsvann.

3.1.4 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Trøndelag fylkeskommune, Veas IKS og Øvre Eiker kommune er generelt positive til alle forslagene i høringsforslaget. *Sivilingeniør Björn Sederholm, Byggenæringens landsforening, Finans Norge, Sabima og Trondheim kommune* er positive til forslaget til definisjonen av «avløpsanlegg» i forurensningsloven § 21 første ledd. Høringsinstansene mener generelt at definisjonen setter et hensiktsmessig skille mellom hva som regnes som avløpsanlegg og hva som regnes som naturlige vannveier og flomveier. *Huseierne og Statens vegvesen* er også positive til forslaget, men har merknader.

Bergen kommune støtter ikke forslag til definisjon av avløpsanlegg og anbefaler egne definisjoner for avløpsanlegg, spillvannsanlegg og overvannsanlegg, inkludert ledning for overvann og drenevann. Dette mener kommunen vil skape en klarere forståelse av de grunnleggende karakterforskjellene mellom de ulike typene avløpsvann.

Andre høringsinstanser har også synspunkter til hvordan definisjonen av avløpsanlegg bør forstås, herunder hvilke typer avløpsanlegg og systemer som bør og ikke bør omfattes av definisjonen. Flere høringsinstanser mener det er behov for andre eller flere definisjoner for å nyansere ansvar for skader forårsaket av overvannsanlegg i forurensningsloven § 24 a.

Bergen kommune, Norsk Vann og Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) påpeker at forholdet mellom forurensningsloven og vannressursloven (lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann) må avklares når det gjelder hvilke tiltak som skal regnes som overvannstiltak og vassdragstiltak. For eksempel viser *Bergen kommune* til at tvilsspørsmål oppstår når det er gjort fysiske tiltak i et vassdrag, for eksempel en elv lagt i rør. Dette vil være et vassdragstiltak etter vannressursloven, mens det er tvilsomt om dette også regnes som et avløpsanlegg etter forurensningsloven. Kommunen mener det ikke er naturlig å karakterisere dette som et avløpsanlegg. Dersom definisjonen av avløpsanlegg kun er ment å omfatte anlegg som er etablert for transport, og eventuell behandling av en økt mengde overvann som følge av menneskelige inngrep, mener *Bergen kommune* at dette bør fremgå av lovbestemmelsen.

NVE poengterer også at det er viktig å samordne behandlingen av tiltak etter henholdsvis forurensningsloven, vannressursloven og plan- og bygningsloven. Vassdragsmyndigheten kan gjøre fritak fra kravet om konsesjonsbehandling etter vannressursloven for tiltak som er tillatt etter forurensningsloven og reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, jf. vannressursloven § 20 bokstav b og d. Fritak kan skje ved forskrift eller i det enkelte tilfelle. Bestemmelsen kan for eksempel brukes til å avklare og forenkle forholdet mellom vannressursloven, forurensningsloven og plan- og bygningsloven. Slik *NVE* vurderer det, står kommunen nærmest til å følge opp overvannshåndteringen i planer etter plan- og bygningsloven, med *NVE* som naturlig høringspart.

Avinor, Byggenæringens landsforening, Finans Norge, Huseierne, NVE, Sabima og Trondheim kommune er positive til definisjonen av «overvann» i forurensningsloven § 21 tredje ledd.

Flere høringsinstanser har imidlertid innspill til endringer i definisjonen, eller har forslag til andre definisjoner. Blant annet anbefaler *Norsk Vann, Moss kommune og Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* at det tas inn en definisjon av drenevann. Høringsinstansene mener dette er viktig for å skille på overvann og drenevann i krav om fra-

kobling. Videre mener *Statens vegvesen* at bestemmelsen eller merknaden til bestemmelsen bør inneholde en vurdering av vannkvalitet, herunder om overvannet er forurenset. Andre høringsinstanser har også synspunkter til hva den foreslåtte definisjonen vil bety for håndteringen og tiltak for overvann, og andre typer vann. For eksempel mener *Statens vegvesen* at den foreslåtte definisjonen av overvann kan gjøre det vanskelig å avgrense hva som er faktisk tilført vann i et mindre nedslagsfelt, og å sette krav til det etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Det blir ført ulike typer dreneringsnett (jordbruk og bebyggelse) ut i grøfter og bekker som gjør at vannføringen mot veiens gjennomløp og overvannssystemer kan være vanskelig å beregne.

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap etterspør også en vurdering av tiltak for å håndtere vann fra sløkkeinnsats ved brann. Dette vannet er forurenset og bør ikke blandes med overvann.

Flere høringsinstanser har innspill til hvilket regelverk definisjonen av overvann bør inntas i. *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* mener at definisjonen bør fremgå av vannressursloven, mens *Norsk Vann* mener det er naturlig at definisjonen tas inn i plan- og bygningsloven. *KS* og *Moss kommune* mener at definisjonen bør fremgå av vass- og avløpsanleggslova. *NVE* mener at det er behov for at vannressursloven henviser til definisjonen av overvann i forurensningsloven. Etter vannressursloven § 2 første ledd regnes vannløp uten årssikker vannføring som vassdrag dersom det atskiller seg tydelig fra omgivelsene. Det betyr for eksempel at fordrøyningsområder eller avrenningsveier uten årssikker vannføring som samler opp og avleder overvann, vil kunne være å anse som vassdrag etter vannressursloven § 2 dersom de atskiller seg tydelig fra omgivelsene. Videre fastsetter vannressursloven § 2 andre ledd at lovens regler for vassdrag også gjelder for «kunstige vannløp med årssikker vannføring unntatt ledninger og tunneler» og «kunstige vannmagasiner som står i direkte samband med grunnvann eller et vassdrag». Forarbeidene nevner følgende eksempler på slike kunstige vannløp: åpne grøfter, lukkede grøfter og ledninger (for eksempel for overvann, særlig i tettbygde strøk).

3.1.5 Departementets vurderinger

Departementet mener at definisjonen av avløpsanlegg i forurensningsloven § 21 første ledd bør opprettholdes slik den ble foreslått i høringsforlaget. Departementet mener, i likhet med Over-

vannsutvalgets medlemmer *Skaaraas mfl.* og Miljødirektoratet, at det ikke er et reelt rettslig behov for å endre definisjonen av «avløpsanlegg», utover presiseringen som er foreslått i høringsforlaget. Etter departementets syn bør forurensningsloven § 21 kun definere begreper som brukes i loven og tilhørende forskrifter, også av hensyn til at andre lover og forskrifter inneholder bestemmelser som knytter sin regulering til disse definisjonene.

Departementet ser heller ikke behov for flere eller andre definisjoner for å nyansere eller endre erstatningsregelen i forurensningsloven § 24 a om ansvar for skader forårsaket av avløpsanlegg. Departementet understreker at de foreslåtte endringene i forurensningsloven § 21 kun innebærer en klargjøring og videreføring av gjeldende rett, og har i seg selv ikke betydning for innholdet i forurensningsloven § 24 a. Spørsmålet om erstatningsansvar for skade forårsaket av ulike typer anlegg bør ikke løses gjennom å endre de eksisterende og veletablerte definisjonene i regelverket. Dersom det er behov for innskrenkende eller utvidende definisjoner av avløpsanlegg knyttet til andre reguleringer, slik som erstatningsansvar for skader forårsaket av avløpsanlegg, bør dette løses i de aktuelle bestemmelsene. Endring i erstatningsregelen i forurensningsloven § 24 a var heller ikke en del av forslagene som var på høring.

Etter departementets vurdering er det ikke behov for ytterligere presiseringer i forurensningsloven § 21 for å tydeliggjøre skillet mellom vassdragstiltak etter vannressursloven, og overvannsanlegg etter forurensningsloven. Den foreslåtte endringen i definisjonen av avløpsanlegg tydeliggjør at naturlige fordrøyningsområder og avrenningsveier for overvann i utgangspunktet faller utenfor definisjonen av avløpsanlegg i forurensningsloven § 21. Departementet mener at forslaget tydeliggjør at vassdragstiltak, slik som sikringstiltak og andre byggverk (kulverter), normalt ikke regnes som avløpsanlegg etter definisjonen, fordi slike tiltak og konstruksjoner ikke kan anses å være etablert for transport og eventuell behandling av overvann. Det betyr for eksempel at vassdrag som er lagt i rør normalt ikke regnes som et avløpsanlegg etter forurensningsloven § 21.

Departementet er enig med *NVE* i at fysiske vassdragstiltak som skal sikre trygg avledning av overvann, vil kunne være å anse som avløpsanlegg. Det betyr at både forurensningslovens regler og reglene i vannressursloven kommer til anvendelse. Behandlingen av tiltak etter forurensningsloven, vannressursloven og plan- og byg-

ningsloven bør samordnes. Det vises i den forbindelse til vannressursloven § 20 første ledd som åpner for at vassdragsmyndigheten kan fastsette, enten i forskrift eller i det enkelte tilfelle, at det ikke trengs tillatelse etter vannressursloven for tiltak som må ha tillatelse etter forurensningsloven eller er tillatt i reguleringsplan. Departementet vurderer imidlertid ikke at dette er til hinder for at den foreslåtte definisjonen av avløpsanlegg i forurensningsloven § 21 vedtas.

Departementet mener at definisjonen av «overvann» i forurensningsloven § 21 bør opprettholdes slik den ble foreslått i høringsforslaget. Departementet mener, i likhet med Overvannsutvalgets medlemmer *Skaaraas mfl.* og Miljødirektoratet, at overvann bør være en del av definisjonen av avløpsvann og avløpsanlegg i forurensningsloven § 21. Store mengder overvann er koblet til avløpsledninger og behandles i renseanlegg sammen med sanitært og industrielt avløpsvann, slik at definisjonen av overvann henger sammen med definisjonen av avløpsvann og avløpsanlegg. Ved å ta inn en egen definisjon av overvann i forurensningsloven vil definisjonene av avløpsvann og avløpsanlegg klargjøres ytterligere. Departementet bemerker at flere av høringsinstansene er positive til forslaget.

Etter departementets syn er det hensiktsmessig med en vid definisjon av overvann, fordi definisjonen kun skal sette en ramme for hva som menes med overvann i forurensningsloven. Departementet ser ikke behov for å gjøre ytterligere presiseringer i definisjonen, eller å innføre flere definisjoner av andre begrep som ikke brukes i forurensningsloven, slik som for eksempel drensvann. At definisjonen av overvann er avgrenset til vann som renner av på overflaten innebærer allerede en tydelig avgrensning mot vann som er infiltrert i grunnen eller som blir bortledet etter infiltrasjon i grunnen, herunder drensvann. Videre omfatter definisjonen etter sin ordlyd alle typer overvann, enten vannet er forurenset eller ikke. Definisjonen utelukker heller ikke vann som tidligere har vært drensvann eller andre typer vann, og som senere samles i grøfter o.l. for overvann.

Etter departementets syn bør definisjonen av overvann fortsatt fremgå av forurensningsloven. Dette er likevel ikke til hinder for at definisjonen også kan tas inn i annet regelverk. Innføring av en egen definisjon av overvann i forurensningsloven medfører i seg selv ingen endring i hvordan overvann skal beregnes, håndteres eller benyttes. For eksempel vil spørsmålet om overvann må renses før utslipp til resipienten fortsatt bero på en kon-

kret vurdering. Dette reguleres ikke av definisjonen i forurensningsloven § 21. Definisjonen av overvann har i seg selv heller ingen selvstendig betydning for vurderingen av risiko for overvannsskader eller behov for tiltak, samt hvor mye vann som må tåles på overflaten. Dette vil fremdeles måtte reguleres etter andre bestemmelser eller regelverk.

3.2 Pålegg om frakobling, fordrøyning og tiltak for å håndtere frakoblet overvann

3.2.1 Gjeldende rett

Forurensningsloven § 22 andre ledd gir visse muligheter til å begrense tidligere godkjent påslipp av overvann til avløpsanlegg. Bestemmelsen har blitt tolket og praktisert slik at forurensningsmyndigheten kan kreve frakobling av overvann dersom kommunens avløpsledning eller avløpsrenseanlegg står i fare for å bli overbelastet. Tiltaket kan være nødvendig i områder hvor det er høy andel tette flater og kommunens avløpsanlegg ikke klarer å ta unna store nedbørsmengder. Det er en forutsetning for pålegg om frakobling at arealet som skal motta overvannet er egnet for infiltrasjon, at pålegget er begrunnet i at kommunens avløpsledninger eller avløpsrenseanlegg er, eller står i fare for å bli, overbelastet, og at det er behov for tiltak for å rette opp i dette. Myndigheten til å treffe vedtak etter forurensningsloven § 22 er lagt til kommunen, jf. forurensningsloven § 82 første ledd og forskrift 20. desember 2024 nr. 3400 om kommunens myndighet etter forurensningsloven § 3.

Vannressursloven § 7 lovfester prinsippet om at nedbør bør få avløp gjennom infiltrasjon i grunnen. Bestemmelsen gir hjemmel til å pålegge tiltak for å bedre infiltrasjon av vann i grunnen, så lenge dette kan gjennomføres uten «urimelige kostnader». Med infiltrasjon menes at overvannet trekker ned i grunnen. Bestemmelsen gir likevel ikke hjemmel til å pålegge andre tiltak for å håndtere overvannet på eiendommen og/eller lede bort overvannet til alternative avrenningsveier eller avløpsanlegg.

Både plan- og bygningsloven og forurensningsloven gir kommunen hjemmel til å kreve at eksisterende bebyggelse knyttes til avløpsanlegg. Plan- og bygningsloven § 27-2 andre ledd og forurensningsloven § 23 andre ledd gir kommunen hjemmel til å kreve tilkobling til offentlig avløpsledning. Plan- og bygningsloven § 27-2 tredje ledd gir anledning til å kreve tilkobling til private

avløpsledninger og forurensningsloven § 23 første ledd gir forurensningsmyndigheten anledning til å bestemme at overvann skal ledes til og kobles på «en annens» avløpsanlegg.

Etter plan- og bygningsloven § 28-10 skal tiltakshaver gjennomføre tiltak slik at overvann i størst mulig grad infiltreres eller fordrøyes på eiendommen. Forsvarlig avledning skal sikres og opparbeides så langt det er nødvendig. Kommunen kan avslå tiltak som ikke oppfyller disse kravene. Dersom det ikke fremgår noen grense for overvannstiltak i plan, gjelder forskrift 19. juni 2017 nr. 840 om tekniske krav til byggverk (byggteknisk forskrift) § 15-8 (1) som sier at løsninger for infiltrasjon, fordrøyning og avledning av overvann til sammen skal dimensjoneres for nedbør med klimajustert 100-års gjentaksintervall. Kommunen kan også etter plan- og bygningsloven § 31-14 pålegge eier eller fester av bebygd eiendom å sørge for forsvarlig håndtering av overvann på egen eiendom, forsvarlig avledning av overvann fra eiendommen, eller å gjennomføre en kombinasjon av disse. Pålegget skal kunne gjennomføres uten uforholdsmessig stor kostnad.

3.2.2 Overvannsutvalgets forslag

Overvannsutvalget mente at dagens regelverk i vannressursloven § 7 og forurensningsloven § 22 andre ledd gir begrensede muligheter til å regulere eksisterende påslipp av overvann fra eksisterende virksomhet og boligbebyggelse. Manglende mulighet til å forby eller stille krav til eksisterende påslipp av overvann kan føre til at eier av avløpsanleggene, i hovedsak kommunene selv og interkommunale foretak, ikke klarer å overholde renskravene som er stilt i utslippstillatelsene. Det kan også medføre risiko for skade. Utvalget mente derfor at kommunene, som mottaker av avløpsvann, bør ha mulighet for å gi pålegg om hel eller delvis frakobling av overvann for å avlaste ledninger og rensanlegg. Utvalget mente at adgangen til å gi pålegg om frakobling i størst mulig grad bør ligge til kommunens skjønn, kun begrenset av vilkåret om at pålegg må være nødvendig for å avlaste det kommunale avløpsanlegget og det alminnelige forvaltningsrettslige prinsipp om forholdsmessighet. Overvannsutvalget foreslo derfor en ny bestemmelse i forurensningsloven § 22 a med følgende ordlyd:

«Når det etter kommunens skjønn er nødvendig å avlaste offentlig avløpsanlegg, kan kommunen pålegge eier av tilknyttet eiendom å koble overvann fra offentlig avløpsledning».

Overvannsutvalget foreslo også en ny § 28-9 i plan- og bygningsloven som gir kommunene hjemmel til å stille krav til hvordan overvannet som frakobles skal håndteres, når bestemte løsninger for overvannshåndtering er fastsatt i kommune- og reguleringsplan. Overvannsutvalget mente at forslaget til § 28-9 må sees i sammenheng med forslaget til ny § 22 a i forurensningsloven.

Som en oppfølging av Overvannsutvalgets forslag om endringer i plan- og bygningsloven sendte Kommunal- og distriktsdepartementet (da Kommunal- og moderniseringsdepartementet) på høring forslag til endringer i plan- og bygningsloven 2. mars 2020. Høringsforslaget inneholdt blant annet forslag til § 28-9 om håndtering av overvann og § 31-9 om pålegg om tiltak mot overvann på bebygd eiendom (Prop. 125 L (2021–2022)). Bestemmelsene ble vedtatt med mindre justeringer som henholdsvis ny § 28-10 og 31-14, og trådte i kraft 1. januar 2024, jf. punkt 3.2.1.

3.2.3 Høringsforslaget

Miljødirektoratet støttet Overvannsutvalgets anbefaling om å gi kommunen en tydeligere hjemmel til å kreve frakobling av overvann, men med en noe annerledes ordlyd. I høringsnotatet foreslo Miljødirektoratet følgende ordlyd i forurensningsloven § 22 a:

«Når det er nødvendig for å avlaste kommunalt avløpsanlegg, kan kommunen pålegge eier av eiendom som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg å koble overvann helt eller delvis fra avløpsanlegget eller fordrøye overvannet før påslipp til avløpsanlegget. For å sikre forsvarlig håndtering av overvannet kan kommunen pålegge eier å sørge for tiltak for å håndtere overvannet på egen eiendom eller å lede overvannet til annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei.»

I første punktum foreslo direktoratet å tydeliggjøre kommunens hjemmel til å kreve frakobling av overvann, i tråd med Overvannsutvalgets anbefalinger. I noen tilfeller vil lokale tiltak som forsinke tilførselen av overvann til kommunalt avløpsanlegg være tilstrekkelig for å motvirke skader og forurensning. Derfor ble det foreslått at kommunen også skal kunne kreve at eier av eiendom som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg, fordrøyer overvannet før påslipp til avløpsanlegget. Vilkåret for å kreve frakobling eller fordrøyning av overvannet er at dette må være nødvendig for å avlaste

det kommunale avløpsanlegget. Behovet for å avlaste det kommunale avløpsanlegget må vurderes konkret i hver sak og kommunen må kunne dokumentere avlastningsbehovet. Det ble også presisert i høringsnotatet at det er en forutsetning for å kunne kreve frakobling og fordrøyning at overvannet kan håndteres på annen forsvarlig måte slik at det ikke oppstår fare for skade på byggverk eller infrastruktur, eller fare for forurensning.

I andre punktum ble det foreslått at kommunene kan gi pålegg om at eier av eiendom gjennomfører tiltak for å håndtere overvannet som frakobles eller fordrøyes, eller leder overvannet til annet avløpsanlegg eller en alternativ avrenningsvei. I motsetning til utvalget mente Miljødirektoratet at hjemmelen til å pålegge tiltak for å håndtere overvannet bør plasseres i forurensningsloven § 22 a. Fordi et pålegg om frakobling eller fordrøyning av overvann før påslipp i mange tilfeller vil være betinget av at det gjennomføres overvannstiltak, og at det vil være samme myndighet i kommunen som vil gi slike pålegg, mente direktoratet at hjemmelen for disse påleggene burde plasseres i samme bestemmelse. I høringsnotatet ble det også presisert at pålegg om tiltak må være forholdsmessige og rimelige. Det ble også presisert at overvannet som kobles fra avløpsanlegg eller fordrøyes før påslipp så langt som mulig bør håndteres på den enkelte eiendommen, men ikke utover en grense for nedbør med 200 års gjentakintervall.

Forslaget er dels en videreføring av forurensningsloven § 22 andre ledd og forurensningsloven § 23, og dels ny for det som gjelder adgangen til å pålegge fordrøyning og overvannstiltak.

3.2.4 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Trøndelag fylkeskommune, Veas IKS og Øvre Eiker kommune er generelt positive til alle forslagene i høringsforslaget. *Bergen kommune, Statsforvalteren i Innlandet, Tromsø kommune og Trondheim kommune* støtter forslaget til forurensningsloven § 22 a.

KS, Norges Bondelag, Norsk Vann, NVE, Oslo kommune (vann- og avløpsetaten), Sabima og Sweco er også positive til forslaget til § 22 a, men har i likhet med en del andre høringsinstanser merknader til hvordan bestemmelsen bør utformes. Høringsinstansene mener blant annet at kommunen burde kunne kreve overvann frakoblet også av andre hensyn enn å avlaste det kommunale avløpsanlegget, og at det bør fremgå

tydeligere av bestemmelsen at forsvarlig håndtering av overvannet er en forutsetning for å kreve frakobling.

NVE mener det er uklart om et pålegg om frakobling kan gis ut fra et behov for å frigi kapasitet i ledningsnett for å kunne ta imot sanitært avløpsvann fra ny bebyggelse ved fortetting/ombygging av eksisterende områder. De mener bestemmelsen bør gi adgang til dette. *NVE* påpeker også at det er viktig at åpne tiltak planlegges og gjennomføres etter treleddsstrategien for overvannshåndtering slik at de ikke øker farene for skader. De mener derfor at treleddsstrategien bør synliggjøres i bestemmelsen. For å unngå konflikt med kravet til sikker byggegrunn i plan- og bygningsloven § 28-1 mener *NVE* at det bør stilles krav om trygg bortledning i pålegg etter forurensningsloven § 22 a. De mener at begrepet «trygg bortledning» også bør fremgå av bestemmelsen.

Boligbyggernes Landsforening, Boligprodusentenes forening, NBBL, OBOS og Finans Norge er kritiske til høringsforslaget. De mener at bestemmelsen går for langt i å velte kostnader fra kommunen over på bygningseier og grunneier. Det påpekes også at å pålegge private eiendommer et ansvar for å etablere overvannsanlegg kan føre til stor variasjon i kvalitet, og som sammen med fravær av kontroll og vedlikehold av overvannsanleggene, kan øke potensialet for skader.

Sweco uttrykker bekymring for at bestemmelsen kan bli brukt slik at grunneiere pålegges å håndtere overvannet selv, fremfor at kommunen utarbeider helt nødvendige overordnede planer for hvordan overvann skal håndteres i et nedbørsfelt. *Sweco* er bekymret for at kommunene mangler oversikt og planer over hvor, hvordan og når oppgradering av avløpsanlegg skal utføres. De påpeker også at mange kommuner ikke har kapasitet og kompetanse til å foreta utredninger av overvannstiltak og at dette kan føre til at grunneiere pålegges å utrede tiltak de har insentiv til å konkludere med at ikke er nødvendige. Videre mener *Sweco* at man kan ende opp med mange utredninger innenfor samme nedbørsfelt uten at helheten er vurdert.

Nye veier, Statens Vegvesen og Viken Fylkeskommune uttrykker bekymring for at forslaget vil være svært kostbart for veieiere. *Viken Fylkeskommune* mener at bestemmelsen ikke kan brukes for å kreve frakobling for veier og veianlegg.

Flere høringsinstanser mener at vilkåret om at pålegg må være rimelig og forholdsmessig ikke er klart nok definert. *Justisdepartementet* anbefaler at dette må tas inn som et uttrykkelig vilkår i lovteksten. *Norges Bondelag og Statens Vegvesen* støt-

ter dette. *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* mener på sin side at det alminnelige prinsipp om forholdsmessighet og forutsetningen om at forvaltningen fatter rimelige vedtak setter tilstrekkelige rammer for kommunens skjønnsutøvelse.

Huseierne støtter ikke høringsforslaget, og mener det skaper en usikker rettslig og økonomisk situasjon for boligeiere. *Huseierne* mener at regelverket bør innrettes slik at kommunen kan pulverisere kostnadene til nødvendig tiltak gjennom gebyr, alternativt at det innføres en absolutt beløpsgrense.

Flere høringsinstanser mener bestemmelsen bør ligge i vass- og avløpsanleggslova eller plan- og bygningsloven.

Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) mener at begrepet «eier», som er brukt i forslaget til forurensningsloven § 22 a og i andre gjeldende bestemmelser i forurensningsloven, bør defineres og samordnes med eierbegrepet i forslaget til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. Dette er spesielt viktig på eiendommer med langvarige festeavtaler.

KS, Moss kommune, Norsk Vann og NVE påpeker at det virker uhensiktsmessig at kommunen etter plan- og bygningsloven kan kreve at et nytt bygg kobler seg på kommunalt avløpsnett, eventuelt må akseptere økte mengder påslipp fra ny bebyggelse etter vass- og avløpsanleggslova, for så å måtte gi pålegg om hel eller delvis frakobling etter forurensningsloven § 22 a. Dette skaper uforutsigbarhet for grunneiere og utbyggere.

Flere høringsinstanser har merknader til vurderingen av konsekvensene av høringsforslaget. *Moss kommune* mener at dokumentasjonskravet i forslaget til forurensningsloven § 22 a vil kreve grundig saksbehandling og kreve en kost-nyttevurdering som kan være administrativ og kostnadskreven. Ved større arealer, med flere eiendommer, vil det være naturlig å tro at regelverket i plan- og bygningsloven blir brukt og at det utarbeides plan for å unngå uheldige tvister. Dette vil ha en kostnadmessig side som kommunen mener ikke er belyst tilstrekkelig. *Moss kommune* mener også at behovet for økt kompetanse og administrativ kapasitet i kommunen har en kostnadmessig side som er underkommunisert i forslaget. *KS* peker på at pålegg om frakobling forventes å utløse klagebehandling og tvister. *Finans Norge* kan ikke se at overføringen av ansvar for å håndtere overvann fra det offentlige til privat grunneier er tilstrekkelig grunnlagt til tross for henvisningen til liten ulempe i den økonomiske utredningen. De er usikre på om kostnadsvurderingene som er gjort er korrekte.

Pålegg om overvannsanlegg til private grunneiere kan bety at disse må kreve refusjon av omkringliggende naboeiendommer. Det vil kunne øke tvister og rettsprosesser mellom naboer. *Sabima* mener at de økonomiske avveiningene er gitt for stor plass sammenlignet med hensynet til miljø og helse.

3.2.5 Departementets vurderinger

Departementet foreslår å opprettholde høringsforslaget med enkelte justeringer. Departementet foreslår å dele bestemmelsen inn i flere ledd, hvor første ledd regulerer kommunens adgang til å kreve frakobling og fordrøyning av overvannet, og andre ledd regulerer adgangen til å pålegge tiltak for overvannet som må frakobles det kommunale avløpsanlegget eller fordrøyes før det slippes på det kommunale avløpsanlegget. Departementet foreslår også et nytt tredje ledd for å tydeliggjøre at pålegg knyttet til eiendommer som er bortfestet ved langvarige festeavtaler skal rettes mot fester av eiendommen.

Flere høringsinstanser er negative til forslaget fordi de mener at forslaget går for langt i å velte kommunens ansvar for og kostnader knyttet til overvannshåndtering over på private. Formålet med lovforslaget er å redusere belastningen på de kommunale avløpsanleggene slik at risikoen for skader på bygninger og infrastruktur, og fare for forurensning, reduseres. Byene er i stadig utvikling samtidig som hendelser med kraftig nedbør oppstår oftere som følge av klimaendringene. Det er krevende og kostbart for kommunene å dimensjonere avløpsanleggene for å håndtere økt, hurtig og ukontrollert avrenning som følge av klimaendringene. Departementet mener også at slik dimensjonering heller ikke nødvendigvis er ønskelig, men at overvann i størst mulig grad bør håndteres på egen eiendom gjennom infiltrasjon, fordrøyning og/eller avledning til resipient (treleddsstrategien). Dette samsvarer med utgangspunktet i vannressursloven § 7 og plan- og bygningsloven §§ 28-10 og 31-14. Overvannsutvalgets syn var at selv om stat og kommune bør ha et overordnet ansvar for håndtering av overvann, så må en betydelig del av ansvaret for overvannshåndtering også ligge på den enkelte grunneier og anleggseier. Utvalget mente at den enkelte har et særlig ansvar for å håndtere overvann på sin egen eiendom, herunder også å gjøre tiltak for å forebygge skade. Dette mente utvalget også gjelder for vei og vei-eiere (NOU 2015: 16 *Overvann i byer og tettsteder – Som problem og ressurs*, s. 89).

I mange tilfeller kan overvannet som kobles fra kommunalt avløpsanlegg, eller fordrøyes før påslipp til kommunalt avløpsanlegg, håndteres ved infiltrasjon eller forsinkelse på egen eiendom. I tettbebyggelser kan det imidlertid være behov for andre typer tiltak for å håndtere overvannet på en forsvarlig måte. Etter departementets syn er det derfor nødvendig at kommunen får en tydeligere hjemmel i forurensningsloven § 22 a til å kreve frakobling, fordrøyning og tiltak dersom det er nødvendig for å håndtere overvannet som er koblet fra det kommunale avløpsanlegget eller som skal fordrøyes før det slippes på det kommunale avløpsanlegget. Videre er det departementets syn at vilkårene i bestemmelsen sikrer at eier av eiendom eller veieier ikke blir påført uforholdsmessige kostnader eller ulemper. Departementet viser også til at mange høringsinstanser er positive til høringsforslaget.

Vilkår for å pålegge frakobling av overvann fra det kommunale avløpsanlegget eller fordrøyning før påslipp av overvann til det kommunale avløpsanlegget

Departementet mener at vilkåret i høringsforslaget om at pålegg om frakobling av overvann og fordrøyning av overvann før påslipp til offentlig avløpsledning må være «nødvendig for å avlaste» kommunalt avløpsanlegg, bør opprettholdes. Vilåret innebærer en begrensning i hvilke formål som kan begrunne et krav om frakobling eller fordrøyning. Etter departementets syn er det faren for skade på bygninger eller infrastruktur, eller faren for forurensning i strid med forurensningsloven, som følge av at avløpsanlegget er overbelastet, som bør være de sentrale hensynene bak et pålegg om frakobling eller fordrøyning. Behovet for å frigi kapasitet på ledningsnett kan også begrunne frakobling fra offentlig avløpsledning eller fordrøyning før påkobling til offentlig avløpsledning, dersom avløpsvannet som skal tas imot ellers ville medført fare for forurensning eller skade på infrastruktur og bygninger. For eksempel dersom det er behov for å frigi kapasitet i avløpsanlegget (avløpsledninger og/eller avløpsrenseanlegget) for å kunne samle opp, transportere og rens sanitært avløpsvann fra nye utbyggingsområder og ny bebyggelse. Dette er i tråd med høringsinnspillet fra NVE.

Departementet mener at bestemmelsen ikke bør utvides slik at det også kan gis pålegg om frakobling og fordrøyning som er begrunnet i andre hensyn enn behovet for å avlaste det kommunale avløpsanlegget, som for eksempel behovet for å

håndtere overvannet på en mer ressursvennlig måte. Dette vil etter departementets vurdering gi kommunen en videre adgang til å gi pålegg enn det som var forutsatt i høringsforslaget.

På bakgrunn av høringsinnspillene foreslår departementet at det fremgår uttrykkelig av bestemmelsens første ledd at pålegg om frakobling og fordrøyning bare kan gis dersom overvannet kan håndteres på annen forsvarlig måte. Vilåret «annen forsvarlig måte» innebærer at overvannet må håndteres på en måte som gjør at det ikke oppstår fare for skade på byggverk og infrastruktur, eller fare for forurensning. I høringsforslaget var dette omtalt i merknaden til bestemmelsen, men av hensyn til en mest mulig klar ordlyd foreslår departementet at dette presiseres i bestemmelsens første ledd, andre punktum.

Vilkår for å pålegge tiltak for å håndtere overvannet som frakobles det kommunale avløpsanlegget eller fordrøyes før det slippes på det kommunale avløpsanlegget

I mange tilfeller kan overvannet som kobles fra det kommunale avløpsanlegget med forholdsvis enkle grep håndteres lokalt ved infiltrasjon eller fordrøyning ved avrenning i grunnen. Slik dagens bestemmelse i forurensningsloven § 22 andre ledd har blitt tolket og praktisert, er det en forutsetning for å kreve frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg at arealet som skal motta overvannet er egnet for infiltrasjon. Departementet mener at utgangspunktet bør være at overvann fra den enkelte eiendom så langt som mulig bør håndteres gjennom infiltrasjon på egen eiendom. Dette er også i tråd med føringene i vannressursloven § 7 og plan- og bygningsloven § 28-10.

I tettbebyggelse kan det imidlertid være behov for å gjennomføre andre tiltak for å håndtere overvannet på en forsvarlig måte på grunn av flere tette flater og færre grøntområder. I slike tilfeller kan kommunen, dersom det er «nødvendig for å sikre forsvarlig håndtering av overvannet», gi pålegg etter forurensningsloven § 22 a andre ledd til eier tilknyttet eiendom om å sørge for tiltak for å håndtere overvannet på egen eiendom eller lede overvannet til annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei.

Å sikre «forsvarlig håndtering» vil normalt kreve både fordrøyningstiltak på den enkelte eiendom, og tiltak som sikrer trygg avledning av overvannet til annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei. Før det gis pålegg om tiltak etter forurensningsloven § 22 a andre ledd må kommu-

nen avklare om det er behov for å lede overvannet til annet avløpsanlegg eller avrenningsvei, og at dette er trygt. Det betyr at selve bortledningen av overvannet til annet avløpsanlegg eller til alternativ avrenningsvei skal være trygg, i tillegg til at selve avløpsanlegget og avrenningsveien må kunne håndtere overvannet som ledes dit.

På bakgrunn av høringsinnspillene foreslår departementet å ta inn et uttrykkelig vilkår i bestemmelsen om at det bare kan gis pålegg om tiltak «som med rimelighet kan kreves» for å håndtere overvann som frakobles eller fordrøyes etter bestemmelsens første ledd. Det er altså en grense for hvor store kostnader og ulemper den private vil kunne få som følge av pålegg etter forurensningsloven § 22 a andre ledd.

Vilkåret «som med rimelighet kan kreves» legger opp til en bred forholdsmessighetsvurdering mellom kommunens behov for å avlaste det kommunale avløpsanlegget for å avverge fare for skade og/eller forurensning, vurdert opp mot ulempen og kostnaden som eier av privat eiendom påføres. Behovet for å avlaste kommunalt avløpsanlegg og andre samfunnsmessige hensyn kan tilsi at tiltaket bør gjennomføres, selv om det kan medføre store kostnader og ulemper for eier av den enkelte eiendom. Kommunen må gjøre en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, men det vil blant annet være relevant å se hen til faren for skade og/eller forurensning, arealbeslaget og kostnaden for tiltaket, samt hvilke alternative løsninger for trygg håndtering av overvannet som finnes.

I vurderingen av hva som er en forholdsmessig kostnad vil det være relevant å se hen til hva slags type eiendom det er tale om, for eksempel om det er boligeiendom eller næringseiendom, og hvilke tiltak en eier av en slik eiendom må kunne forvente å bekoste. I vurderingen må blant annet kostnaden for tiltaket sammenlignes med kostnaden for tilsvarende tiltak på andre eiendommer i området. Alle kostnader som er nødvendige for å gjennomføre pålegget skal inngå i vurderingen.

Dersom et pålegg etter bestemmelsen vurderes å være uforholdsmessig for eier av eiendommen, og kommunen likevel anser det som nødvendig å gjennomføre tiltak for å avlaste det kommunale avløpsanlegget, kan kommunen gi økonomisk støtte til etableringen av tiltak gjennom det ordinære kommunebudsjettet. Dette kan gjøre at kostnadene blir forholdsmessige for eier av eiendommen. Det bør fremgå av pålegget hva kommunen gir i støtte for å finansiere tiltaket.

Departementet mener det ikke bør innføres en øvre beløpsgrense for hvilke tiltak som kan kre-

ves. Det vil være variasjoner i geografiske, topografiske og klimatiske forhold, samt hvilke overvannsproblemer og løsninger som finnes. Det vil derfor være uhensiktsmessig å fastsette en øvre grense i lovbestemmelsen eller forarbeidene.

At tiltakene som pålegges må være forholdsmessige, innebærer også at kommunene ikke kan kreve tiltak som skal dimensjoneres for enhver mulig nedbørshendelse. Som følge av høringsinnspillene har departementet presisert merknaden til bestemmelsen slik at det fremgår at det ikke kan kreves at tiltak skal dimensjoneres ut over de føringer eller allmenne normer som legges til grunn for overvannshåndtering i kommunens planlegging etter plan- og bygningsloven. Departementet viser her til plan- og bygningsloven § 28-10 og byggteknisk forskrift § 15-8.

Kommunen må også kunne dokumentere behovet for å avlaste det kommunale avløpsanlegget og tiltak. Kommunen må for eksempel foreta kost-nytte beregninger og analyser av behovet for å avlaste avløpsanlegget, tiltak for å avlaste avløpsanlegget og kostnader for gjennomføring av tiltakene.

God oversikt over kommunens overvannsproblematikk og helhetlig planlegging av overvannstiltak er viktige verktøy for å sikre god overvannshåndtering i kommunene. Dette gjelder også når kommunene skal pålegge frakobling og overvannstiltak etter forurensningsloven. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å ta inn et vilkår om slik planlegging i forurensningsloven, fordi dette er ivaretatt i plan- og bygningsloven. Departementet anbefaler likevel kommunene å utarbeide slike planer i tråd med plan- og bygningsloven. Kommunen skal blant annet legge til rette for helhetlig forvaltning av vannets krets-løp, med nødvendig infrastruktur, jf. plan- og bygningsloven § 3-1.

Hvilke typer overvann som kan pålegges håndtert

Kommunen kan kun gi pålegg om frakobling, fordrøyning eller tiltak for overvann som ellers ville vært tilført kommunalt avløpsanlegg. Dersom det er behov for tiltak for håndtering av overvann som ikke er koblet på kommunalt avløpsanlegg, må dette skje etter reglene i plan- og bygningsloven § 31-14 eller annet regelverk. Hvis overvannet er forurenset kan det kun kreves frakoblet eller fordrøyet dersom det er mulig å rense eller håndtere overvannet på annen måte enn ved behandling i kommunens avløpsrenseanlegg, slik at det ikke oppstår fare for forurensning i strid med forurensningsloven. Dette følger

av vilkåret om forsvarlig håndtering i paragrafens første ledd.

Hvem pålegg kan rettes mot

Departementet foreslår å ta inn et nytt tredje ledd i bestemmelsen for å synliggjøre at pålegg etter bestemmelsen kan rettes mot eier og fester av eiendommen. Dette må også sees i sammenheng med forslaget til § 17 i vass- og avløpsanleggslova som regulerer hvem som skal være gebyrpliktig dersom en eiendom som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg er festet bort. Ved festeavtaler vil det ofte være fester som eier bygningen som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg, og som da er pliktig til å betale vann- og avløpsgebyr. Med mindre annet er særskilt avtalt, vil fester også ha den samme fysiske råderetten over eiendommen som eier. Det vil være fester som har rett til å bruke og utnytte eiendommen i festetiden, noe som også vil ha betydning for håndteringen av overvann på og fra eiendommen. Etter departementets syn vil fester, ved langvarige festeavtaler, være nærmest til å sørge for frakobling eller fordrøyning av overvann fra eiendommen, og eventuelt tiltak for overvannet som kobles fra.

Utforming av pålegget, klage og tilsyn

Et pålegg etter forurensningsloven § 22 a er et enkeltvedtak som følger reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven). Vedtaket som er fattet av kommunen kan påklages etter reglene i forvaltningsloven § 28 andre ledd.

Videre følger det av bestemmelsen at kommunen «kan» gi pålegg om frakobling, fordrøyning eller tiltak for å håndtere overvannet. Det er derfor opp til kommunens skjønn å avgjøre om det skal gis pålegg, dersom vilkårene i bestemmelsen er oppfylt. De øvrige vilkårene i bestemmelsen er underlagt et rettsanvendelsesskjønn som kan prøves av domstolene fullt ut.

Hvor konkret et pålegg om frakobling, fordrøyning eller tiltak etter forurensningsloven § 22 a må være, vil bero på en vurdering av hvert enkelt tilfelle. I noen tilfeller vil det være tilstrekkelig at pålegget angir at eier av eiendommen skal sørge for tiltak for å håndtere overvannet på egen eiendom eller lede overvannet på trygg måte til annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei. I andre tilfeller kan det være nødvendig for kommunen å spesifisere nærmere hvilke konkrete tiltak som skal foretas og hvordan disse skal utføres.

Noen av høringsinstansene har uttrykt bekymring for at private overvannstiltak vil føre til stor variasjon i kvalitet, og at fravær av kontroll med og vedlikehold av avløpsanlegg, kan øke potensialet for skade. Departementet mener at riktige overvannstiltak bør kunne sikres gjennom god planlegging av avrenningsveier, samt tiltak for økt kompetanse og tilrettelegging både hos kommunen og private. Det finnes eksempler på at større og mer avanserte overvannstiltak lar seg gjennomføre av private med riktig kvalitet, særlig dersom kommunene tilrettelegger for etablering og bidrar med finansiering. Videre understreker departementet at kommunen har myndighet til å føre tilsyn etter forurensningsloven § 49, samt at private som eier et overvannsanlegg er forpliktet til å drive og vedlikeholde dette etter forurensningsloven § 24.

Forholdet til annet regelverk

Bestemmelsen i forurensningsloven § 22 a må sees i sammenheng med forslaget til vass- og avløpsanleggslova § 8 som gir kommunen hjemmel til å regulere påslipp av overvann. I prinsippet kunne kommunens hjemmel til å pålegge frakobling av overvannet også vært plassert i vass- og avløpsanleggslova, slik at påslipp og frakobling av overvann ble regulert samlet. Departementet mener likevel at det er riktig å plassere bestemmelsen i forurensningsloven, fordi forslaget til forurensningsloven § 22 a også gir kommunen adgang til å pålegge at overvannet skal fordrøyes før det slippes på det kommunale avløpsanlegget, og til å pålegge tiltak for å håndtere overvannet som frakobles eller fordrøyes. Et pålegg om frakobling eller fordrøyning av overvann vil i mange tilfeller være betinget av at det samtidig gjennomføres overvannstiltak på eiendommen. Departementet mener derfor at det er hensiktsmessig at det er samme myndighet i kommunen som pålegger frakobling og fordrøyning, og pålegg om overvannstiltak.

Flere høringsinstanser har i høringen påpekt at det virker uhensiktsmessig at kommunen etter plan- og bygningsloven kan kreve at et nytt bygg som kobler seg på kommunalt avløpsnett, eventuelt må akseptere økte mengder påslipp fra ny bebyggelse etter vass- og avløpsanleggslova, for så å måtte gi pålegg om hel eller delvis frakobling etter forurensningsloven § 22 a. Til dette bemerker departementet at kommunen bør vurdere kapasiteten på sine avløpsledninger og avløpsrenseanlegg før ny bebyggelse tilknyttes det kommunale avløpsanlegget. Departementet ser likevel

ikke at dette er til hinder for at kommunen gis hjemmel i forurensningsloven til å kreve frakobling av overvann når dette er nødvendig. Departementet bemerker også at kommunen ikke har plikt til å ta imot overvann etter vass- og avløpsanleggslova. Se mer om dette i punkt 4.7.2.

Videre kan bestemmelsen i noen tilfeller overlappes med bestemmelsen om pålegg om overvannstiltak i plan- og bygningsloven § 31-14. Bestemmelsene har likevel ulikt virkeområde og formål. Formålet bak forurensningsloven § 22 a er å avlaste det kommunale avløpsanlegget, og pålegg er begrenset til overvann som ellers ville vært tilført kommunalt avløpsanlegg. Formålet bak plan- og bygningsloven § 31-14 er å avverge fare for skade eller vesentlig ulempe på person, eiendom eller miljø. Pålegg etter denne bestemmelsen kan rettes mot alt overvann som er på eller renner av den bebygde eiendommen, uavhengig av om det tilføres det kommunale avløpsanlegget eller ikke. Plan- og bygningsloven § 31-14 favner derfor videre enn forurensningsloven § 22 a. Dersom det er behov for tiltak for håndtering av overvann som i utgangspunktet ikke er koblet på kommunalt avløpsanlegg, eller hvor det ikke er gitt pålegg om frakobling av overvann etter forurensningsloven, må dette skje gjennom pålegg etter plan- og bygningslovens bestemmelser. Etter departementets syn er det derfor hensiktsmessig med en egen bestemmelse om frakobling av overvann i forurensningsloven. Kommunen bør likevel se bestemmelsene i sammenheng, og så langt det er mulig vurdere behovet for å håndtere overvann som følge av frakobling av overvann fra kommunalt avløpsanlegg og øvrig overvannshåndtering samlet.

Forholdet til Grunnloven og menneskerettighetene

Grunnloven § 97 oppstiller et forbud mot tilbakevirkende lover. I juridisk litteratur og rettspraksis har det vært sondret mellom egentlig (direkte) og uegentlig (indirekte) tilbakevirkning. Egentlig tilbakevirkning vil si at loven knytter nye byrder til tidligere (avsluttede) handlinger og hendelser, mens uegentlig tilbakevirkning vil si at loven griper inn i allerede opparbeidede rettigheter og rettsposisjoner, med virkning for fremtiden. Lover som sier noe om hvordan en etablert rettsposisjon skal utøves i fremtiden, er som hovedregel ikke grunnlovsstridig, jf. Rt. 2010 s. 143 avsnitt 153.

Pålegg om frakobling, fordrøyning eller overvannstiltak etter forurensningsloven § 22 a griper inn i eiendomsretten og andre etablerte retter. Formålet er å regulere overvannshåndtering

fremover i tid. Etter departementets syn er det derfor snakk om «uegentlig» tilbakevirkning. Høyesterett har i Rt. 1996 s. 1415 på side 1430 uttalt at det i tilfeller med «uegentlig» tilbakevirkning vil være de «kvalifiserte eller åpenbare tilfeller av urimelighet og urettferdighet» som vil være grunnlovsstridige. I vurderingen vil det være relevant å se hen til «hvilke rettigheter eller posisjoner inngrepet gjelder, hvilket grunnlag den enkelte eller en gruppe har for sine forventninger, om inngrepet er plutselig og betydelig og om fordelingen av byrdene rammer den enkelte eller en gruppe særlig hardt». Videre peker Høyesterett på i avsnitt 79 at det må vurderes konkret hvorvidt det enkelte sakstilfelle skal vurderes etter normen «klart urimelig eller urettferdig» som er oppstilt i Rt. 1996 s. 1415. I HR-2016-389-A uttaler imidlertid Høyesterett i avsnitt 77 at det «uavhengig av normvalg må skje en avveining mellom de vernede interesser på den ene siden, og de samfunnsmessige hensynene på den annen».

Departementet viser til at formålet med forurensningsloven § 22 a er å avlaste kommunalt avløpsanlegg. Det er både hensynet til den enkelte, og samfunnet som helhet, som begrunner bestemmelsen. Videre rettes bestemmelsen i utgangspunktet mot alle eiere av eiendom som har overvann som er koblet på kommunalt avløpsanlegg. Eiere av eiendom kan rammes ulikt fordi det kan være ulike behov for tiltak. Likevel er forslaget utformet for å sikre at ingen eiere av eiendom pålegges uforholdsmessige kostnader. Departementet ser at pålegg etter bestemmelsen kan komme plutselig på den enkelte, dersom vedkommende eier ikke er kjent med at avløpsanlegget de er tilkoblet er eller står i fare for å bli overbelastet. Pålegg må imidlertid varsles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser, og kommunen må begrunne og dokumentere behovet for pålegg. I lys av vurderingsmomentene som er oppstilt av Høyesterett finner departementet at de samfunnsmessige hensynene bak bestemmelsen må tillegges størst vekt, og at pålegg heller ikke kan sies å være åpenbart «urimelige eller urettferdige». Departementet mener derfor at bestemmelsen ikke er i konflikt med Grunnloven § 97.

Etter Grunnloven § 105 skal det gis full erstatning ved ekspropriasjon. Bestemmelsen gjelder imidlertid kun for direkte avståelse av eiendom, og ikke direkte for reguleringer som innebærer rådighetsbegrensninger. Slike reguleringer må grunneieren i utgangspunktet finne seg i uten krav på erstatning, jf. blant annet Rt. 2005 s. 469. Erstatning på grunn av rådighetsbegrensninger kan unntaksvis forekomme fordi det følger av lov

eller analogislutninger etter grunnloven § 105. Høyesterett har i Rt. 2004 s. 1092 avsnitt 76 vist til at det i slike tilfeller ikke er tilstrekkelig for erstatningsansvar at det dreier seg om et vesentlig inngrep. Inngrepet må ha en slik karakter at det ut fra en helhetsvurdering vil være sterkt urimelig om inngrepet skal tåles.

Etter departementets syn kan det i enkelte tilfeller oppstå spørsmål om et pålegg om frakobling og tillegg innebærer en rådighetsbegrensning på eiendommen som kan anses som ekspropriasjon etter Grunnloven § 105. Dette vil avhenge av mengden overvann som skal kobles fra kommunalt avløpsanlegg og tiltaket som er nødvendig for å håndtere overvannet. Etter departementets syn vil dette kun være en problemstilling for pålegg som båndlegger store deler av eiendommens areal eller der eiendomsretten blir vesentlig begrenset. Siden et pålegg etter forurensningsloven § 22 a er begrenset til tiltak som er forholdsmessige mener departementet at det sjeldent vil være snakk om rådighetsbegrensninger som er så «sterkt urimelige» at de medfører erstatning på bakgrunn av analogibetraktninger etter Grunnloven § 105. Av samme grunn mener departementet at bestemmelsen heller ikke er i konflikt med EMK tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 om eiendomsvern. Departementet viser også til at Justisdepartementet i høringen mente at forslaget ikke ville skape problemer i forbindelse med Grunnloven § 105.

3.3 Høringsinnspill knyttet til andre problemstillinger

3.3.1 Høringsinstansenes syn

Flere av høringsinstansene etterlyser en vurdering av og endring i erstatningsregelen for skader fra overvannsanlegg i forurensningsloven § 24 a, samt innføring av finansieringsordninger for overvann, herunder innføring av et eget overvannsgebyr. Noen høringsinstanser mener at lovforslagene er ufullstendige uten at disse problemstillingene avklares samtidig. For eksempel mener *Norsk Vann* og *KS* at dagens erstatningsregler kan

føre til at kommunene vegrer seg for å bygge avløpsanlegg og ta i bruk bestemmelsen i forslaget til forurensningsloven § 22 a. Noen høringsinstanser har også påpekt behovet for en nasjonal overvannsmyndighet som skal samordne og bistå en helhetlig forvaltning av overvann i Norge.

3.3.2 Departementets vurderinger

Endring av forurensningsloven § 24 a og finansieringsordninger har ikke vært utredet og sendt på høring som en del av endringsforslagene. Det vises til Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* og Meld. St. 27 (2023–2024) *Tyggare framtid – førebudd på flaum og skred* hvor det fremgår at regjeringen vil utrede behovet for endringer i forurensningslovens regler om ansvar for skade fra avløpsanlegg, samt vurdere fordeler og ulemper ved å innføre et eget overvannsgebyr og utrede ulike gebyrmodeller. Etter departementets syn hindrer ikke fraværet av en vurdering av ansvar for skade eller finansieringsordninger at lovendringene i forurensningsloven § 21 og 22 a kan vedtas.

Departementet viser også til Stortingets anmodningsvedtak nr. 455 av 16. januar 2024 hvor «Stortinget ber regjeringen vurdere å utnevne en koordinerende nasjonal overvannsmyndighet». Som det er redegjort for i Klima- og miljødepartementets budsjettproposisjon for 2024–2025 (Prop. 1 S (2024–2025)) har Miljødirektoratet på oppdrag fra departementet vurdert behovet for å utnevne en koordinerende nasjonal overvannsmyndighet. Utredningen viser til at Norge har valgt en sektorbasert forvaltning der felles utfordringer løses gjennom tverrsektorielt samarbeid. For å lykkes med å redusere overvannsutfordringene er det nødvendig med vilje til samordning i alle ledd, og etter ansvarsprinsippet er det viktig at alle aktører er bevisst eget samordningsansvar. Departementet mener en introduksjon av ny nasjonal koordinerende myndighet for overvann vil bryte med sektorprinsippet i norsk forvaltning. Klima- og miljødepartementet mener derfor overvannsutfordringene best løses innenfor eksisterende forvaltning med eksisterende sektormyndigheter.

4 Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg

4.1 Gjeldende rett

Gjeldende vass- og avløpsanleggslov regulerer eierskap til anlegg og kommunens adgang til å kreve vann- og avløpsgebyrer. Formålet med gjeldende lov er «å sikre kvalitet, sikkerhet og langsiktighet i vann- og avløpssektoren» jf. Prop. 136 L (2010–2011) s. 6. Loven inneholder ellers ingen plikter eller rettigheter knyttet til utbygging av avløpsanlegg eller levering av vann- og avløpstjenester, verken for abonnenten eller kommunen som leverer vann- og avløpstjenester.

I dag er det i stor grad overlatt til den enkelte kommune å regulere forholdet til abonnentene som mottar vann- og avløpstjenester. Det er vanlig at kommunen fastsetter lokale abonnementsvilkår for sine vann- og avløpstjenester i kraft av sitt eierskap til anleggene. De fleste kommuner baserer vilkårene på Standard abonnementsvilkår for vann og avløp som utgis av Kommuneforlaget på vegne av KS.

De standardiserte abonnementsvilkårene har to deler; en alminnelig del med administrative bestemmelser, og en teknisk del med konkrete krav til teknisk utførelse. En del bestemmelser i de standardiserte vilkårene er direkte eller indirekte hjemlet i lover og forskrifter. Det fremgår av innledningen til de standardiserte vilkårene at en del av bestemmelsene er en utdyping og konkretisering av krav i lover og forskrifter, men med enkelte tilleggsvilkår. Når slike vilkår er vedtatt, vil de som knytter seg til kommunalt vann- og avløpsanlegg være bundet av vilkårene på et privatrettslig grunnlag. Det betyr at eventuelle tvister mellom kommune og abonnent i ytterste konsekvens må avgjøres i domstolene.

Forholdet mellom kommune og abonnent er også i noen grad regulert i ulike lovverk med tilhørende forskrifter. For eksempel er huseieres tilknytningsplikt regulert i forurensningsloven og plan- og bygningsloven. Kommunens eierskap til vann- og avløpsanlegg, og abonnentenes gebyrplikt er regulert i vass- og avløpsanleggslova. Videre er anleggseiers erstatningsansvar for skader regulert i forurensningsloven og vannressursloven, og ekspropriasjonsadgangen i forbin-

delse med utbygging av anlegg er regulert i lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom (oreigningslova) og plan- og bygningsloven.

4.2 Overvannsutvalgets forslag

Overvannsutvalgets mandat var først og fremst knyttet til lovgivning og rammebetingelser for håndtering av overvann i byer og tettsteder, men omfattet også spørsmål knyttet til lovgivning og rammebetingelser for vann og avløp generelt. Overvannsutvalget pekte på at uoversiktlig og til dels manglende lovregulering av vann- og avløpstjenestene gir abonnentene dårligere rettsikkerhet, og skaper usikkerhet og merarbeid for kommunene som leverer tjenestene. Reguleringen bidrar dessuten til at ansvarsfordelingen mellom abonnent og kommune blir uklar. Selv om abonnementsvilkårene har et privatrettslig grunnlag, innebærer monopolsituasjonen for tilbudet av vann- og avløpstjenester at den enkelte abonnent ikke har innflytelse over innholdet i vilkårene. Abonnentene vil derfor kunne oppleve vilkårene som uttrykk for myndighetsutøvelse. Tvister mellom abonnent og kommune må i hovedsak bringes inn for domstolene, noe som både kan være tidkrevende og kostbart, og er et lite hensiktsmessig alternativ til forvaltningsklager. Etter utvalgets syn var det derfor ønskelig med tydelige regler som nærmere fastlegger kommunenes ansvar for levering av vann- og avløpstjenester. Utvalget mente det også er behov for å regulere rettigheter og plikter i forholdet mellom kommunene og deres abonnenter, og at dette måtte gjøres mer samlet. Samtidig understrekte utvalget at sektorovergripende bestemmelser i lovgivningen som vedrører vann- og avløpstjenester, som bestemmelser i plan- og bygningsloven, forurensningsloven mv., bør beholdes i slikt sektorovergripende regelverk.

Utvalget foreslo ikke en ny lov med samlet regulering av vann og avløp, men anbefalte at forholdet mellom anleggseier og abonnent reguleres i lov eller forskrift, i stedet for i abonnementsvilkår. Når det gjelder de administrative bestem-

melsene i abonnementsvilkårene, mente utvalget at det ikke er behov for en særskilt hjemmel til å regulere de administrative bestemmelsene gjennom separat forskrift. Utvalget foreslo at de viktigste forholdene, herunder bestemmelser som etter sin art hører hjemme i formelle regler, reguleres gjennom lov eller sentral forskrift med like regler for hele landet. Etter utvalgets syn burde retten til å ha eksisterende ledninger liggende og reglene om bygging nær offentlige vann- og avløpsanlegg, gis et mer formelt grunnlag. Utvalget foreslo derfor endringer i plan- og bygningsloven.

Når det gjelder de tekniske bestemmelsene i abonnementsvilkårene, mente utvalget at det er behov for å forskriftsfeste tekniske forutsetninger for tilknytning til kommunale vann- og avløpsanlegg. Særlig bestemmelser av mer teknisk og lokal karakter, mente utvalget bør fastsettes i lokal forskrift. Eksempler på bestemmelser som kan tas inn i forskrift er regulering av påslipp, krav til overhøyde og sikring mot tilbakeslag av avløpsvann til kjellere og tilbakestrømming av forurenset vann til kommunale vannledninger. Utvalget foreslo at tekniske krav til beskyttelse mot tilbakeslag og vanninntrenging reguleres i byggteknisk forskrift. For eksisterende bebyggelse, foreslo utvalget en ny hjemmel i vass- og avløpsanleggslova § 5 som gir kommunene hjemmel til å fastsette lokale forskrifter om tekniske krav for tilknytning til kommunalt vass- og avløpsanlegg. Utvalget foreslo videre at kommunene gis myndighet til å benytte tilsyns- og sanksjonsbestemmelser i plan- og bygningsloven, for effektiv håndheving av kravene fastsatt i lokale forskrifter om tekniske bestemmelser.

Etter utvalgets syn ville forslaget om ny hjemmel i vass- og avløpsanleggslova § 5 og øvrige lov- og forskriftsendringer, sammen med gjeldende regelverk, bidra til å dekke opp både anleggseiers og abonnents interesser. Utvalget påpekte imidlertid at kommunene som anleggseier, i kraft av sin eierrådighet, fortsatt vil ha anledning til å fastsette privatrettslige abonnementsvilkår for de forhold som ikke reguleres av lov eller forskrift.

4.3 Høringsforslaget

Miljødirektoratet støttet utvalget i at forholdet mellom anleggseier og abonnent bør reguleres i lov eller forskrift, slik at det ikke blir behov for abonnementsvilkår.

I høringsnotatet ble det foreslått endringer i regelverket som etter Miljødirektoratets vurdering i større grad imøtekommer problemstillin-

gene som forsøkes løst gjennom utvalgets arbeid, og som ivaretar høringsinnspillene til NOU 2015: 16. Miljødirektoratet anbefalte å ikke gå videre med utvalgets forslag om hjemmel i vass- og avløpsanleggslova § 5 for kommunene til å fastsette lokale forskrifter om tekniske krav for tilknytning til kommunale vann- og avløpsanlegg. Direktoratet viste til at det vil være en fare for dobbeltregulering med plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter.

I stedet anbefalte Miljødirektoratet at det fastsettes mer overordnede regler om plikter og rettigheter for kommunen og abonnentene av de kommunale vann- og avløpstjenestene. På den måten vil ansvarsfordelingen som i dag følger av Standard abonnementsvilkår få en rettslig forankring i lov. Forslaget til ny § 8 innebar derfor en tydeliggjøring av hvilke rettigheter og plikter abonnent og kommune har i forbindelse med tilknytning til vann- og avløpsanlegg. I høringsforslaget § 8 første ledd ble kommunens plikt til å levere vann- og avløpstjenester foreslått lovfestet. I tillegg ble det foreslått å innføre et generelt krav i loven til abonnentenes vedlikehold av private avløpsanlegg og installasjoner, samt forsvarlig bruk av kommunens vann- og avløpstjenester i andre ledd. Etter § 8 tredje ledd ble det foreslått å gi kommunene hjemmel til å gi utfyllende krav i forskrift eller enkeltvedtak, mens det i fjerde ledd ble foreslått en hjemmel til å regulere påslipp av avløpsvann. Forslaget til § 8 fjerde ledd erstatter reglene i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 15A-4.

Videre anbefalte Miljødirektoratet bestemmelser for oppfølging og sanksjonering av brudd på bestemmelsene i loven. I motsetning til Overvannsutvalget, som foreslo en henvisning til plan- og bygningsloven, foreslo Miljødirektoratet at bestemmelsene følger av loven selv. I høringsforslaget ble det derfor foreslått at det i §§ 9–14 tas inn bestemmelser tilsvarende håndhevings- og sanksjonshjemlene som finnes i forurensningsloven. Dette inkluderer en bestemmelse om pålegg om opplysninger, pålegg om undersøkelser, adgang til eiendom, pålegg om retting, mulighet for kommunen til selv å gjennomføre tiltak og å kreve kostnadene dekket av abonnenten samt tvangsmulkt. Forslaget om tvangsmulkt, pålegg om opplysninger, rett til adkomst til eiendommen og pålegg om retting innebærer i stor grad det samme som Overvannsutvalgets forslag.

I tillegg foreslo Miljødirektoratet en ny bestemmelse innledningsvis i loven om lovens for-

mål og virkeområde for å synliggjøre hvilke hensyn loven skal ivareta (høringsforslaget § 1). Det ble også foreslått et unntak fra kravet om at private avløpsanlegg skal være organisert som andelsslag eid av brukerne i forslaget § 3 fjerde ledd, og en egen bestemmelse om forholdet mellom eier av eiendom og fester i høringsforslaget § 15.

4.4 Ny lov om vass- og avløpsanlegg

4.4.1 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene er generelt positive til forslaget. *Finans Norge* støtter forslaget om å lovfeste forholdet mellom abonnent og kommune uten merknader. *Trøndelag fylkeskommune* og *Øvre Eiker kommune* ser positivt på de foreslåtte endringene i sin helhet. *Veas IKS* og *Viken Fylkeskommune* stiller seg bak de forslagene til lovendringer som er fremkommet.

Bergen kommune, sivilingeniør Björn Sederholm, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Fylkesmannen i Innlandet, Huseierne, KS, Moss kommune, Norsk Vann, Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) og Trondheim kommune støtter forslaget til ny vass- og avløpsanleggslov med merknader. Disse gjennomgås i punkt 4.5 følgende.

4.4.2 Departementets vurderinger

Departementet foreslår å erstatte dagens vass- og avløpsanleggslov med en ny lov med samme tittel. Store deler av dagens vass- og avløpsanleggslov vil videreføres i den nye loven, men departementet foreslår også en rekke nye bestemmelser, samt strukturelle endringer. Forslaget lovfester regler som tydeliggjør forholdet mellom kommunen som eier av vann- og avløpsanlegg, og abonnent. Formålet er at ansvarsfordelingen som i dag følger av Standard abonnementsvilkår forankres i lov, fremfor å reguleres privatrettslig mellom kommunen og abonnent. Forslaget innebærer også at kommunen får hjemler til å følge opp og sanksjonere brudd på reglene.

Formålet med de strukturelle endringene er å gjøre lovstrukturen mer pedagogisk. Dette er bakgrunnen for at departementet foreslår å erstatte dagens vass- og avløpsanleggslov, fremfor å gjøre større endringer i den eksisterende loven. Etter departementets syn vil den nye loven bøte på den uoversiktlige og dels manglende lovreguleringen som eksisterer i dag, slik Overvannsutvalget har påpekt.

4.5 Lovtittel, formål og definisjoner

4.5.1 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser mener at lovens tittel, «Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg», i for liten grad gjenspeiler hva loven regulerer, og anbefaler at den endres til «lov om kommunale vasstenester (vasstenestelova)».

Flere av høringsinstansene har gitt innspill til høringsforslaget § 1 om formål og virkeområde. Når det gjelder bestemmelsens struktur, anbefaler *Justisdepartementet* at høringsforslaget § 1 deles i to paragrafer; en formålsparagraf og en paragraf om virkeområde.

Når det gjelder lovens formål, mener *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* at formålet også bør inkludere bærekraftige vann- og avløpstjenester. *KS* og *Norsk Vann* anbefaler at formålet utvides til å dekke økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft, herunder å hindre forurensning. *KS* mener det er viktig at kommunenes rolle som myndighetsutøver tydeliggjøres.

Når det gjelder lovens virkeområde, mener *Norsk Vann* at det kan være hensiktsmessig å ta inn at loven skal regulere forholdet mellom kommunen som leverandør av vanntjenester, og abonnentene som mottar disse tjenestene. *KS, Moss kommune* og *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* mener at det er behov for å kunne unnta kommunens stikkledninger fra loven, da kommunen eier stikkledninger til kommunale bygg som ikke er en del av selvkostområdet for vann og avløp. Flere av høringsinstansene mener dessuten at loven bare bør gjelde for ledninger som er allment tilgjengelige for tilknytning. *Norsk Vann* foreslår en ny ordlyd for å tydeliggjøre dette.

Justisdepartementet, KS, Norsk Vann og *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* ønsker at sentrale begreper defineres i loven, herunder drikkevann, vannverk, sanitært avløpsvann, overvann og overvannsanlegg. *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* støtter bruk av felles definisjoner på tvers av ulike lover.

4.5.2 Departementets vurderinger

Departementet foreslår å opprettholde § 1 i høringsforslaget med noen endringer.

Departementet er enig med høringsinstansene i at formålsbestemmelsen bør være noe videre enn det som ble foreslått i høringsforslaget. Departementet foreslår å endre § 1 slik at den gir en beskrivelse av formålet for de tre hovedforholdene loven regulerer; eierskap til vann- og avløps-

anlegg, kommunens levering av vann- og avløpstjenester til tilknyttede eiendommer og finansiering av kommunens tjenester gjennom regler om gebyr. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å ta inn andre formål enn de forhold som reguleres av loven. Etter departementets vurdering gir formålsbestemmelsen, i kombinasjon med lovens tittel, tilstrekkelig veiledning om hva loven gjelder. Departementet ser derfor ikke et behov for en bestemmelse om lovens virkeområde.

Høringsforslaget § 1 andre ledd første punktum foreslår en avgrensning for vann- og avløpsanlegg eid av annet offentlig organ enn kommuner eller for næringsvirksomhet og liknende, som ikke er knyttet til kommunale anlegg. En slik avgrensning følger allerede av gjeldende vass- og avløpsanleggslov § 2. Etter departementets vurderinger er avgrensningene kun relevante for bestemmelsene om eierskap. Av den grunn mener departementet at avgrensningene heller bør videreføres i forslaget til § 2 andre ledd.

Videre foreslår departementet at høringsforslaget § 1 andre ledd andre punktum om definisjoner av vass- og avløpsanlegg ikke videreføres i bestemmelsen. De sentrale begrepene i loven er definert i forurensningsloven, forurensningsforskriften og forskrift 22. desember 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften), og skal legges til grunn for forståelsen av begrepene i denne loven. Dette er nærmere beskrevet i merknaden til § 1. Som følge av dette ser departementet ikke behov for å avgrense lovens virkeområde mot private stikkledninger slik noen høringsinstanser har foreslått. En slik avgrensning følger allerede av definisjonen av avløpsanlegg i forurensningsloven § 21, som skal legges til grunn for forståelsen av avløpsanlegg i vass- og avløpsanleggslova.

Departementet ser heller ikke behov for å endre lovens tittel. Selv om dagens tittel ikke angir at loven regulerer både eierskap til vann- og avløpsanlegg og bruk av kommunale vann- og avløpstjenester, mener departementet at dagens tittel er veletablert og fungerer godt.

4.6 Kommunale gebyrer

4.6.1 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser støtter høringsnotatets forslag til endringer i bestemmelsen om lokal forskrift om gebyr (høringsforslagets § 6), og er enige i at kravet om å fastsette lokale gebyrforskrifter bør gå frem av loven. Høringsinstansene anbefaler at

hjemmelen bør utvides til også å omfatte vilkår for tilknytning og bruk av vanntjenestene for i større grad å kunne erstatte bestemmelsene i kommunenes abonnementsvilkår.

Justisdepartementet påpeker at ordlyden i høringsforslaget § 6 bør endres slik at det foreligger en tydelig forskriftshjemmel. *Trondheim kommune* mener at tittelen på høringsforslaget § 6 bør være «Lokale gebyrforskrifter» ettersom dette er en hjemmel til å fastsette forskrifter om gebyrer.

I dagens § 5 i vass- og avløpsanleggslova fremgår det at størrelsen på gebyrene (gebyrsatsene) må fastsettes som forskrift. I høringsforslaget er dette videreført i § 6. Flere høringsinstanser mener høringsforslaget § 6 bør endres slik at det fremgår at størrelsen på gebyret kan fastsettes av kommunestyret i et gebyrregulativ, uten å måtte følge saksbehandlingskravene for forskrifter i forvaltningsloven.

Flere høringsinstanser har også kommet med høringsinnspill utover de foreslåtte endringene i høringsforslaget. *Oslo kommune (vann- og avløpssetaten)* peker på et behov for endringer i forurensningsforskriften kapittel 16. *Fylkesmannen i Innlandet* mener at kapittel 16 i forurensningsforskriften om vann- og avløpsgebyrer burde tas ut av forurensningsforskriften, og heller gjelde som en egen forskrift. Dette vil tydeliggjøre at bestemmelsene er ment som rammer og skape tydeligere linjer når det gjelder klager på vedtak der kommunen har foretatt en individuell vurdering ved fastsettelse av gebyr.

4.6.2 Departementets vurderinger

Departementet foreslår å videreføre innholdet i høringsforslaget §§ 4–7, men gjør strukturelle og språklige endringer i bestemmelsene. Høringsforslaget § 4 om kommunale vann- og avløpsgebyr er videreført i forslaget § 4 andre, tredje, fjerde og femte ledd. Høringsforslaget § 5 første ledd om gebyret og § 6 om lokale forskrifter er videreført og samlet i forslaget § 4 første ledd. Høringsforslaget § 5 andre ledd om departementets kompetanse er videreført i forslaget § 2 tredje ledd og § 18. Høringsforslaget § 7 om lovpant og tvangsgrunnlag for utlegg er videreført i forslaget § 6.

Departementet viser til at det ikke var en del av høringsoppdraget å vurdere behovet for endringer i gebyrbestemmelser. De foreslåtte endringene i bestemmelsene om gebyr har hovedsakelig vært mindre omskrivninger og tilpasninger som følge av at loven nå skal regulere flere forhold.

Mange av de foreslåtte endringene i loven retter seg mot eier av eiendom. Departementet mener derfor at fester ikke bare bør være ansvarlig etter gebyrbestemmelsene slik gjeldende lov § 3 tredje ledd slår fast, men også for de øvrige pliktene i loven som er rettet mot eier av eiendom. Dette er bakgrunnen for at departementet foreslår å skille ut gjeldende lov § 3 tredje ledd om fester i tråd med høringsforslaget og videreføre den i en egen bestemmelse, se forslaget til § 17.

Departementet foreslår å opprettholde innholdet i høringsforslaget § 4 om kommunale vann- og avløpsgebyr i forslaget § 4 andre og tredje ledd med enkelte språklige justeringer.

Forslaget § 4 første ledd er nytt etter høring, og består av høringsforslaget § 5 første ledd og høringsforslaget § 6 om lokale forskrifter. På bakgrunn av høringsinnspill har departementet gjort visse justeringer i begge. Etter forslaget § 4 første ledd kan kommunen gi forskrift om at det skal betales et vann- og avløpsgebyr, og i forskrift fastsette størrelsen på gebyrene i kommunen og nærmere regler om innkreving av gebyrene. Departementet har gjort presiseringer i ordlyden for å tydeliggjøre forskriftshjemmelen for kommunene, og forkastet deler av høringsforslaget § 6. Det er en forutsetning for kommunens innkreving av vann- og avløpsgebyr at det er gitt lokal forskrift om det, i tråd med høringsforslaget § 6. Gebyrreglene i vass- og avløpsanleggslova er først aktuelle når det er gitt forskrift i tråd med forslaget § 4 første ledd. Departementet vurderer at dette bør komme tydeligere frem i lovteksten, og at kommunens regulering av vann- og avløpsgebyret bør samles i forslaget § 4 første ledd. Dette er bakgrunnen for at departementet har flyttet høringsforslaget § 6 om lokale forskrifter til forslaget § 4 første ledd. Kommunens forskriftskompetanse etter forslaget § 4 første ledd er avgrenset til vann- og avløpsgebyrene. Etter departementets vurdering bør hjemmel for lokale forskrifter om andre forhold, som vilkår for tilknytning og bruk av vann- og avløpsanlegg, gis andre steder i loven. Departementet har gjort en egen vurdering av behovet for slik hjemmel, se punkt 4.10.

Når det gjelder adgangen til å fastsette gebyrsatser i et regulativ, vil departementet påpeke at vedtak om gebyrsatser etter sitt innhold er forskrifter etter definisjonen i forvaltningsloven § 2 bokstav c jf. bokstav a. Departementet ser ikke grunn til å gjøre unntak fra kravene til utarbeidelse av forskrifter i forvaltningsloven.

Etter forslaget § 5 skal departementet i forskrift fastsette rammen for gebyrene og hovedreglene om utregning og innkreving. Dette er en

videreføring av gjeldende lov § 4 andre ledd første punktum. For innholdet i bestemmelsen vises det til Prop. 136 L (2010–2011). Når det gjelder gjeldende lov § 4 andre ledd andre punktum, viser departementet til merknadene til forslaget § 18.

4.7 Forholdet mellom kommunen og abonnent

4.7.1 Innledning

Flere høringsinstanser støtter en tydeliggjøring av forholdet mellom kommunen som eier av vann- og avløpsanlegg, og abonnentene av vann- og avløpstjenestene. *Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap* peker på at kommunen får en tydeligere plikt i leveransen av viktige samfunnsfunksjoner som drikkevann og avløpstjenester. *Norges Bondelag* peker på at en rettslig forankring av ansvarsfordelingen mellom kommune og tilknyttede abonnenter vil gi bedre forutsigbarhet for partene.

Flere av høringsinstansene påpeker at høringsforslaget § 8 er lang og lite oversiktlig, og i tillegg regulerer flere forhold. Høringsinstansene anbefaler at bestemmelsen deles opp i flere paragrafer.

Departementet mener det er hensiktsmessig å dele opp høringsforslaget § 8, og foreslår en todeling med en bestemmelse om kommunens levering og abonnentenes bruk av vann- og avløpstjenester (§ 7) og en bestemmelse om kommunens mottak av og abonnentenes bruk av avløpstjenester (§ 8). Departementet har også skilt ut høringsforslaget § 8 femte ledd om forbud mot å slippe kvernet matavfall på kommunalt avløpsanlegg til en egen bestemmelse (§ 9). Det er også gjort enkelte språklige endringer i paragrafene etter høringen.

4.7.2 Kommunens plikt til å levere vann- og avløpstjenestene

Høringsinstansenes syn

KS, Norsk Vann og Trondheim kommune støtter en lovfesting av kommunens plikt til å levere drikkevann og ta imot sanitært avløpsvann, men mener at det bør presiseres at leverings- og mottakplikten bare gjelder for de som har fått godkjent sin tilknytning av kommunen.

Huseierne stiller spørsmål til at kommunens leveringsplikt er avgrenset til «drikkevann» og at mottakplikten er avgrenset til «sanitært avløpsvann» i høringsforslaget § 8 første ledd. Huseierne etterspør hvilke behov som er vurdert, og hvilke

konsekvenser avgrensningen kan medføre. Dette gjelder både avgrensningen mot andre typer avløpsvann enn sanitært avløpsvann, og at kommunen ikke skal ha plikt til å levere slokkevann.

Departementets vurderinger

Departementet foreslår å opprettholde forslaget knyttet til kommunens levering av kommunale vann- og avløpstjenester i høringsforslagets § 8 første ledd i §§ 7 første ledd og 8 første ledd, med enkelte endringer. Bestemmelsene lovfester kommunens plikt til å levere vann- og avløpstjenester. Lovfestingen innebærer få endringer i praksis, da kommunene allerede leverer disse tjenestene til abonnentene i dag. Departementet mener likevel at det er prinsipielt viktig at denne plikten til å levere vann- og avløpstjenester forankres i lov. Det vises også til at høringsinstansene er positive til denne lovfestingen.

Kommunens plikt gjelder levering av «drikkevann» etter forslaget § 7 første ledd og til å ta imot «sanitært avløpsvann» etter § 8 første ledd. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å utvide kommunens plikt til å levere drikkevann til andre typer vann, som for eksempel slokkevann. Kommunenes plikt til å sørge for slokkevann til brannvesenet er regulert etter forskrift 17. desember 2015 nr. 1710 om brannforebygging § 21, som er hjemlet i lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven). Plikten til å levere slokkevann er rettet mot brannvesenets behov, og ikke mot den enkelte abonnent. Departementet mener derfor det ikke er hensiktsmessig å regulere kommunens forpliktelse til å levere vann til brannsløking i forbindelse med lovfesting av forholdet mellom kommune og abonnent.

Videre er kommunens mottakspunkt etter forslaget § 8 første ledd begrenset til å gjelde «sanitært avløpsvann». Dette skal forstås som avløpsvann som i hovedsak skriver seg fra mennesker og husholdningsaktivitet, slik som avløpsvann fra vannklosett, kjøkken, bad og liknende. Kommunens plikt etter § 8 første ledd omfatter ikke overvann. Departementet viser ellers til lovmerkningene til §§ 7 og 8.

Kommunens plikter etter §§ 7 første ledd og 8 første ledd gjelder overfor eiendom som har «tilknytning» til kommunal drikkevannsforsyning og kommunalt avløpsanlegg. Departementet mener det ikke bør være et vilkår om at tilknytningen er lovlig. Selv om det kan være uheldig at kommunen må levere tjenester til eiendommer med ulov-

lig tilknytning, mener departementet at vann- og avløpstjenester er en så viktig samfunnstjeneste at hensynet til abonnentene bør veie tyngre. Det kan få store konsekvenser for helse og miljø dersom kommunen stopper levering av drikkevann eller mottak av sanitært avløpsvann. Tvister om ulovlig tilknytning må derfor løses etter annet regelverk.

4.7.3 Abonnentens plikt til vedlikehold og bruk

Høringsinstansenes syn

Norsk Vann er enig i at man bør lovregulere plikten eiere av eiendommer som er tilknyttet vann- og avløpsanlegg har til å vedlikeholde sine anlegg og til bruken av tjenestene. *Huseierne, Norsk Vann, Moss kommune* og *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* mener det er behov for å stille mer konkrete plikter for abonnentene. Det pekes blant annet på at det kan være vanskelig for abonnentene å vite hvordan de må opptre for å ikke bryte kravene, og at det i stor grad blir ensidig opp til kommunen å vurdere om abonnenten bryter kravene. Pålegg om å rette forhold som ikke fremgår av konkrete krav vil også kunne generere klager som kan være ressurskrevende for kommunene.

Departementets vurderinger

Departementet foreslår å opprettholde forslaget knyttet til abonnentenes plikter i høringsforslaget § 8 andre ledd i lovforslaget § 7 andre ledd og § 8 andre ledd, med enkelte justeringer i begge bestemmelsene.

Departementet mener at det er hensiktsmessig å lovfeste en overordnet vedlikeholds- og bruksplikt for abonnentene. Etter departementets vurdering vil lovfesting av en slik plikt kunne erstatte bestemmelser i Standard abonnementsvilkår for vann og avløp, som for eksempel krever at abonnenter ikke skal sløse med drikkevann eller slippe på farlige stoffer som kan skade kommunale avløpsanlegg. Etter departementets syn vil det være enklere for abonnentene å forholde seg til krav i lov, sammenlignet med abonnementsvilkårene.

Høringsforslaget § 8 andre ledd inneholdt en plikt for abonnentene til å vedlikeholde sine private vann- og avløpsanlegg og bruke kommunen sine vann- og avløpstjenester slik at kommunen kan levere drikkevann i tråd med første ledd, og slik at kommunen kan drifte avløpsanleggene sine i tråd med hensynene som var nevnt i

høringsforslaget § 8 tredje ledd bokstav a–e. Departementet foreslår å endre bestemmelsene slik at det fremgår av lovforslaget §§ 7 andre ledd og 8 andre ledd at abonnentene er forpliktet til å vedlikeholde sine private vann- og avløpsledninger og -installasjoner, og å bruke vann- og avløpstjenestene på en måte som «ikkje vanskeleggjer» kommunens plikt til å levere drikkevann og ta imot sanitært avløpsvann i §§ 7 første ledd og 8 første ledd.

Dette innebærer at abonnentene skal vedlikeholde egne ledninger og installasjoner, og bruke vann- og avløpstjenestene på en måte som ikke begrenser, kompliserer eller hindrer kommunens mulighet til å levere vann- og avløpstjenester. For eksempel vil manglende utbedring av stikkledning for drikkevann eller avløpsvann som lekker, overforbruk av drikkevann eller utslipp av farlige kjemikalier som skader anlegget eller reduserer renseseffekten, vanskeliggjøre kommunens plikt til å levere drikkevann eller ta imot avløpsvann. Tilsvarende vil det vanskeliggjøre kommunens plikter dersom utslipp av fett fra privat fettavskiller som ikke driftes på riktig måte, eller kluter, bleier og liknende fra husholdning, slippes på nettet og tilstopper hovedledningen. For å illustrere abonnentenes plikter, er ordlyden i §§ 7 andre ledd og 8 andre ledd endret slik at bestemmelsene nå gir et eksempel på hva abonnentens plikt kan gå ut på. Eksempelene er ikke uttømmende.

Etter departementets syn bør plikten til vedlikehold og bruk ikke konkretiseres ytterligere i lovbestemmelsene, ettersom krav til vedlikehold og bruk vil variere ut fra lokale forhold. Det er likevel viktig at kommunen informerer og veileder abonnentene om hva som er forsvarlig bruk og forventet vedlikehold. Dette vil også kunne bidra til at kommunen må bruke mindre ressurser på å behandle klager fra abonnentene for pålegg på brudd på plikter som abonnentene ikke kjenner til. Videre kan kommunen fastsette mer konkrete krav i forskrift og enkeltvedtak etter lovforslaget §§ 7 tredje ledd og 8 tredje ledd.

Departementet foreslår også mindre språklige endringer for å tydeliggjøre hva som menes med «private vass- eller avløpsanlegg» i høringsforslagets § 8 andre ledd. Ordlyden i lovforslaget § 7 andre ledd foreslås endret slik at ordlyden «private vassleidningar og -installasjonar» erstatter «private vassanlegg», og ordlyden i § 8 andre ledd slik at «privat avløpsleidningar og -installasjonar» erstatter «private avløpsanlegg». En slik grense fremgår allerede av merknadene til bestemmelsen

i høringsforslaget, men foreslås nå inntatt i selve lovteksten.

4.7.4 Kommunens adgang til å stille krav til bruk av vann fra kommunalt anlegg, og innhold og mengde av avløpsvann som slippes på det kommunale avløpsnettet

Høringsinstansenes syn

Når det gjelder høringsforslaget § 8 tredje ledd, er *Norsk Vann* enig i at kommunene bør få hjemmel til å fastsette krav til bruk av vann til annet enn drikkevann. *Justisdepartementet* mener det bør presiseres i høringsforslagets § 8 tredje ledd at bestemmelsen ikke gir hjemmel til å regulere bruk av vann som ikke leveres av kommunen.

Når det gjelder høringsforslaget § 8 fjerde ledd, er *KS, Moss kommune, Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* og *Trondheim kommune* positive til at forurensningsforskriften § 15A-4 flyttes til vass- og avløpsanleggslova gjennom høringsforslagets § 8 fjerde ledd. *Oslo kommune* er også positiv til at virkeområdet utvides til å også omfatte husholdninger.

Justisdepartementet mener at det må fremgå uttrykkelig av loven dersom kommunen skal kunne pålegge konkrete tiltak etter høringsforslagets § 8 fjerde ledd, eventuelt at det tas inn som en forskriftshjemmel. *KS, Moss kommune* og *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* anbefaler at kommunens adgang til å regulere mengde avløpsvann som slippes på ledningsnettet tas inn i lovteksten, slik det fremgår av merknaden til høringsforslagets § 8 fjerde ledd.

Norsk Vann, Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) og *Trondheim kommune* anbefaler videre at det tas inn i bestemmelsen at det ikke må slippes på væsker, stoffer, gasser eller produkter som kan være brann- eller eksplosjonsfarlige, miljø- eller helsefarlige eller skadelige for det kommunale vann- og avløpsanlegget. Dette følger av Standard abonnementsvilkår.

Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) mener videre at det er uklart om kommunen kan stille krav til virksomheter med oljeholdig avløpsvann gjennom forurensningsforskriften kapittel 15, og høringsforslagets § 8 i vass- og avløpsanleggslova. Kommunen mener dessuten at det er uklart om kommunen kan nekte påslipp av overvann fra nybygg på eiendommer som allerede har tilknytning.

Norsk Vann viser til forholdet mellom høringsforslaget § 8 første og fjerde ledd, og foreslår at

kommunens plikt til å levere vanntjenester reguleres samlet i første ledd. Både *Moss kommune* og *Norsk Vann* peker på at begrepet «avløpsvatn frå hushald» i høringsforslaget § 8 fjerde ledd, andre setning, kan forstås som at det kun omfatter det avløpsvannet som kommer fra aktivitet inne i huset, og dermed ikke inkluderer overvann.

KS, Moss kommune, Norsk Vann og *NVE* påpeker at kommunens plikt etter høringsforslaget § 8 første ledd (som omtalt i 4.7.2) må sees i sammenheng med forslaget til forurensningsloven § 22 a. Høringsinstansene peker på at det virker motstridende at kommunen først skal pålegges å motta overvann, og at dette deretter kan pålegges frakoblet etter forurensningsloven § 22 a. Høringsinstansene mener også det er problematisk at kommunen ikke skal kunne nekte påslipp av overvann selv om kapasiteten på avløpsnett er dårlig, eller dersom kommunen ikke har oversikt over kapasiteten. *Norsk Vann* foreslår at fjerde ledd siste punktum bare skal gjelde dreinsvann og presisere at det bare gjelder de som allerede har godkjent tilknytning til kommunalt avløpsanlegg.

Departementets vurderinger

Departementet foreslår å opprettholde bestemmelsen fra høringsforslagets § 8 tredje ledd i lovforslaget § 7 tredje ledd, med enkelte justeringer i ordlyden. På bakgrunn av høringsinnspill, foreslår departementet en endring i bestemmelsens ordlyd slik at det fremgår direkte av bestemmelsen at kommunens adgang til å regulere bruk av drikkevann bare gjelder for vann fra kommunalt vannanlegg.

Departementet foreslår å videreføre høringsforslaget § 8 fjerde ledd i lovforslaget § 8 tredje ledd, med enkelte justeringer. På bakgrunn av høringsinnspillet fra *Justisdepartementet*, foreslår departementet å endre ordlyden i forslaget § 8 tredje ledd, slik at det fremgår uttrykkelig av lovbestemmelsen at kommunen kan stille «krav til tiltak» før avløpsvannet slippes på. Tiltakene må være nødvendige for å sikre hensynene i bokstav a–e. Bestemmelsen erstatter forurensningsforskriften § 15A-4 om regulering av påslipp til kommunalt avløpsanlegg fra virksomheter. Kommunens adgang til å fastsette krav om tiltak ovenfor private har tidligere bare vært regulert i Standard abonnementsvilkår. Bestemmelsen innebærer en samlet lovfesting av regulering av påslipp, både for virksomheter og husholdninger. Kommunens adgang til å stille krav etter bestemmelsen gjelder både for nye og eksisterende tilknytninger.

Som følge av høringsinnspillene foreslår departementet å presisere i bestemmelsens tredje ledd andre punktum at kommunen blant annet kan stille krav til innholdet i og mengden avløpsvann. Eksemplene er ikke uttømmende. Departementet mener likevel ikke det er hensiktsmessig å ta inn ytterligere presiseringer i bestemmelsens ordlyd, for eksempel et forbud mot å slippe på kjemikalier, eksplosive stoffer mm. som noen høringsinstanser har tatt til orde for. Etter departementets vurdering er det en fare for at positiv oppramsing i lov eller forskrift vil kunne tolkes antitetisk. Kommunen kan fastsette slike krav i forskrift ved behov.

På bakgrunn av høringsinnspill foreslår departementet å ikke videreføre formuleringen i høringsforslaget § 8 fjerde ledd andre setning om at kommunen ikke kan nekte å ta imot «avløpsvatn frå hushald eller sanitært avløpsvann». Departementet mener det er tilstrekkelig å fastsette kommunens plikt til å ta imot sanitært avløpsvann fra eiendom som har tilknytning til kommunalt avløpsanlegg i første ledd.

Lovforslaget § 8 tredje ledd må sees i sammenheng med forslaget til § 22 a i forurensningsloven. Flere høringsinstanser har pekt på at det virker motstridende at kommunen først skal pålegges å motta overvann, og at dette deretter kan pålegges frakoblet etter forurensningsloven § 22 a. Departementet understreker at kommunen ikke har en plikt til å ta imot overvann etter vass- og avløpsanleggslova. Kommunens plikt i lovforslaget § 8 første ledd omfatter kun sanitært avløpsvann. Departementet viser for øvrig til vurderingen av forholdet mellom forurensningsloven § 22 a og vass- og avløpsanleggslova i punkt 3.2.5.

4.7.5 Forbud mot å slippe kvernet matavfall på kommunalt avløpsanlegg

Høringsinstansenes syn

Noen høringsinstanser mener at forbudet mot å slippe på kvernet matavfall i høringsforslaget § 8 femte ledd bør utvides til å også gjelde annet avfall.

Departementets vurderinger

Departementet foreslår å videreføre høringsforslaget § 8 femte ledd i en egen bestemmelse (§ 9). Etter forslaget § 9 kan ingen slippe på kvernet matavfall på kommunalt avløpsanlegg med mindre kommunen har tillatt det i forskrift.

Departementet mener det ikke er behov for å utvide forbudet mot å slippe på kvernet matavfall

til avløpsnett til å også omfatte annet avfall etter som kommunen kan fastsette lokale forbud mot dette i forskrift eller enkeltvedtak dersom det er behov for det, jf. lovforslaget § 8 tredje ledd. Departementet understreker også at påslipp av avfall kan utgjøre brudd på abonnentens plikt etter lovforslaget § 8 andre ledd.

4.8 Kortvarig stans i kommunens levering av tjenester ved vedlikehold

4.8.1 Høringsinstansenes syn

Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) mener at det bør fremgå av lov eller sentral forskrift at abonnentene må tåle kortere avbrudd i leveransene, både ved planlagte arbeider på ledningsnettet og i forbindelse med uforutsette vannlekkasjer. Det samme gjelder avvik i vannkvaliteten, eksempelvis at vannet er brunt når det skrur på etter vannavstengning eller at kommunen må anbefale å koke drikkevannet.

4.8.2 Departementets vurderinger

På bakgrunn av høringsinnspillet foreslår departementet en ny bestemmelse om kortvarig stans i levering av kommunale vann- og avløpstjenester i forslaget § 10. Bestemmelsen er ny etter høringen.

Formålet med bestemmelsen er å tydeliggjøre kommunens rett til kortvarige avbrudd i levering av tjenester ved både planlagt vedlikehold på ledningsnettet, og reparasjoner på ledningsnettet som følger av akutte hendelser. Dette er avbrudd som abonnentene må tåle også i dag, og slike avbrudd er tydelig forutsatt i bestemmelser om varsling i Standard abonnementsvilkår. Slikt arbeid må dessuten gjøres regelmessig.

Etter den nye bestemmelsen må abonnenter akseptere kortvarig stans i levering av drikkevann eller mottak av avløpsvann som følger av nødvendig vedlikehold av kommunale vass- og avløpsanlegg. Forslaget til § 10 oppstiller et unntak fra kommunens plikt etter §§ 7 første ledd og 8 første ledd. Vilkårene for unntak etter § 10 er at vedlikeholdet er nødvendig, at stansen er kortvarig og at stansen har sammenheng med det nødvendige vedlikeholdet. Kortvarig stans i levering av drikkevann eller mottak av avløpsvann som følger av nødvendig vedlikehold av kommunale vass- og avløpsanlegg, utgjør dermed ikke et brudd på kommunens plikter etter §§ 7 og 8.

Kommunen må begrense ulempene for berørte eiendommer så langt det lar seg gjøre.

Dersom vedlikeholdet er planlagt, skal kommunen varsle eiere av berørte eiendommer i god tid. Kommunen skal også varsle ved akutte hendelser. I slike tilfeller gjelder et krav om å varsle så raskt som mulig.

Departementet mener at forslaget til ny § 10 i vass- og avløpsanleggslova ikke bør regulere kvaliteten på vann- og avløpstjenesten ved oppstart av levering eller mottak etter stans. Kvaliteten på kommunens vann- og avløpstjenester reguleres i hovedsak i drikkevannsforskriften og forurensningsforskriften. Departementet mener dette bør ligge fast.

4.9 Gjennomføring av loven og vedtak i medhold av loven

4.9.1 Høringsinstansenes syn

Norsk Vann og Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) støtter å ta inn bestemmelser om oppfølging og sanksjoner i loven slik det er foreslått i høringsforslaget §§ 9–14, og at bestemmelsene bør samles i et eget kapittel. Høringsinstansene påpeker videre at kommunene har god erfaring med å bruke de tilsvarende bestemmelsene i forurensningsloven og plan- og bygningsloven. *Norsk Vann og Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)* etterspør imidlertid en bestemmelse om overtredelsesgebyr, tilsvarende de bestemmelsene som finnes i plan- og bygningsloven eller forurensningsloven.

Huseierne støtter ikke forslaget til § 10 i høringsforslaget om pålegg om undersøkelser, og peker på at undersøkelser kan bli svært kostbare. Flere av høringsinstansene foreslår at kommunens adgang til å pålegge undersøkelser må begrenses, og at kommunen eventuelt må bære kostnadene til slike undersøkelser selv.

Huseierne støtter § 11 i høringsforslaget som gir kommunen rett til adkomst for nødvendig kontroll av om eier av eiendom overholder kravene i lovforslaget §§ 7 og 8 eller for å gjennomføre tiltak etter lovforslaget § 15, og for å utføre installasjon av tekniske innretninger. Huseierne peker imidlertid på at eier skal, og ikke bare bør, varsles i disse tilfellene.

Huseierne mener også forslaget til § 13 i høringsforslaget om direkte gjennomføring ved kommunen er relativt inngripende, men ser at kommunen i enkelte situasjoner vil kunne ha et sterkt behov for selv å sørge for gjennomføring av tiltak. Huseierne mener bruk av bestemmelsen må begrenses til situasjoner der det er påvist et stort behov for å få forholdene rettet.

Etter høringsforslaget § 13 første ledd andre punktum, kan kommunen også sørge for iverksetting av tiltak dersom pålegg om retting kan føre til at tiltakene bli forsinket. *Justisdepartementet* anbefaler at ordlyden i dette punktumet endres slik at det kommer tydelig frem at det er et vilkår for bruk av hjemmelen at gjennomføring av tiltak haster så mye at kommunen ikke kan følge vanlige saksbehandlingsregler om forhåndsvarsling mm. *Justisdepartementet* påpeker også at dersom kommunen skal være objektivt ansvarlig for skader som måtte oppstå i forbindelse med kommunens tiltak, så må dette fremgå direkte av ordlyden i bestemmelsen, ikke bare av merknadene.

Huseierne støtter ikke høringsforslagets § 14 om tvangsmulkt, og etterspør en begrunnelse for behovet for en såpass inngripende bestemmelse. *Justisdepartementet* og *Trondheim kommune* mener det ikke er samsvar mellom ordlyden i bestemmelsen om tvangsmulkt og merknadene med hensyn til om det må gis et pålegg, og hvorvidt det skal settes en frist for retting i vedtaket om tvangsmulkt.

4.9.2 Departementets vurderinger

Departementet foreslår å opprettholde høringsforslagets bestemmelser om sanksjoner og oppfølging av loven, med enkelte endringer. Bestemmelsene har fått ny nummerering i forslaget; pålegg om opplysninger reguleres i § 11, pålegg om undersøkelser i § 12, tilgang til eiendom i § 13, pålegg om retting i § 14 og direkte gjennomføring ved kommunen i § 15. Tvangsmulkt reguleres i lovforslaget § 16. Etter departementets vurdering er bestemmelser om oppfølging og sanksjonering av pliktene i loven praktisk og viktig for å sikre at regelverket etterlevs. Slike bestemmelser finnes i flere lover. Bestemmelsene som er foreslått i vass- og avløpsanleggslova er laget etter modell av håndhevingsbestemmelsene i forurensningsloven.

Departementet foreslår en språklig endring i bestemmelsen om pålegg om opplysninger (§ 11). Endringen er ikke ment å innebære en realitetsendring sammenlignet med forslaget som ble sendt på høring. Departementet har også gjort språklige endringer i §§ 12–16. I § 12 om pålegg om undersøkelser har departementet tydeliggjort og begrenset bestemmelsen i tråd med høringsinnspillene, slik at kommunen kun kan gi slike pålegg i de tilfellene der det foreligger en kvalifisert mistanke om brudd. Det er også tydeliggjort at det må være rimelig og nødvendig å kreve de konkrete undersøkelsene. I bestemmelsen om adgang til eiendom (§ 13), har departe-

mentet tatt inn et krav om varsling. Departementet vurderer at en slik bestemmelse både ivaretar eiers eiendomsrett, og kommunens behov for tilsyn og håndheving av eierens plikter etter §§ 7 og 8.

Videre foreslår departementet endringer i bestemmelsen om direkte gjennomføring ved kommunen (§ 15). Et krav om at bestemmelsen bare kan brukes i tilfeller der det er et stort behov for å få forholdene rettet, følger allerede indirekte av det ulovfestede prinsippet om forholdsmessighet i forvaltningen. Departementet har likevel endret bestemmelsen slik at det fremgår av første ledd andre punktum at kommunen kan rette et forhold som er i strid med kravene som er gitt i eller i medhold av §§ 7 og 8 dersom dette er nødvendig å gjøre så raskt at kommunen ikke kan bruke de alminnelige reglene om retting i § 14. Dette er i tråd med høringsinnspillet fra *Justisdepartementet*. Direkte gjennomføring ved kommunen er derfor avgrenset til de tilfeller der eieren av en eiendom med tilknytning til et kommunalt vann- og avløpsanlegg ikke oppfyller et pålegg om retting etter § 14, eller dersom det er nødvendig å rette et forhold som nevnt i § 14 så raskt at kommunen ikke kan følge vanlig saksbehandling der eier av eiendommen gis et pålegg om retting.

Departementet har også foreslått flere endringer i bestemmelsen om tvangsmulkt (§ 16) for å tydeliggjøre kommunens adgang til å ilegge tvangsmulkt. For det første er det tatt inn et nytt ledd i bestemmelsen som sier at før det kan ilegges tvangsmulkt for brudd på abonnentens plikter i forslaget til §§ 7 og 8, så må det enten fattes vedtak om konkretisering av plikter etter §§ 7 eller 8, eller gis et pålegg om retting i medhold av § 14. For det andre er det tatt inn et vilkår i første ledd om at det i vedtak om tvangsmulkt skal settes en frist for retting av forholdet. Tvangsmulkten begynner derfor først å løpe dersom forholdet ikke er rettet innen denne fristen. Dette er i tråd med høringsinnspillene.

Departementet viser ellers til merknadene til paragrafene.

4.10 Behovet for lokale forskrifter

4.10.1 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser, deriblant *KS*, *Norsk Vann* og *Oslo kommune (vann- og avløpsetaten)*, mener at lovforslaget ikke fullt ut erstatter dagens abonnementsvilkår, og anbefaler at det tas inn en hjemmel for å fastsette både sentrale og lokale forskrif-

ter. Formålet er at lov og forskrifter til sammen fullt ut kan erstatte dagens abonnementsvilkår. Det pekes særlig på behov for å kunne regulere tilknytning og bruk, i tillegg til bestemmelser om ansvarsfraskrivelse for kommunen.

Statens vegvesen, Byggenæringens landsforbund og Boligprodusentenes forening støtter lovfestingen av mer prinsipielle forhold, og vurderingen i høringsnotatet om at det ikke bør innføres hjemmel for kommunene til å fastsette lokale forskrifter om tekniske krav for tilknytning til kommunale vann- og avløpsanlegg. *Statens vegvesen* peker på at det kan bli uoversiktlig for mange aktører dersom det innføres egne tekniske krav i lokale forskrifter. *Byggenæringens landsforening* og *Boligprodusentenes forening* mener det er viktig å bruke standarder der det er mulig fordi det skaper forutsigbarhet, reduserer risiko og gir trygghet mellom partene.

4.10.2 Departementets vurderinger

Forslaget til ny vass- og avløpsanleggslov har blant annet som formål å innta regler om forholdet mellom kommune og abonnent som er av prinsipiell karakter. Forhold som kan variere lokalt er ment regulert i forskrift eller i enkeltvedtak av kommunen. For eksempel vil utformingen av de ulike vann- og avløpsanleggene, og krav til bruk av disse, kunne variere. Som anleggseier vil kommunen, i kraft av sin eierrådighet, fremdeles ha anledning til å ha abonnementsvilkår for de forhold som ikke reguleres i lov eller forskrift.

Hensikten med de nye reglene i loven er todelt. På den ene siden skal de gi kommunen bedre mulighet til å følge opp brudd på krav som stilles til abonnentene ved at det knyttes sanksjonsmuligheter til bestemmelsene. På den andre siden skal reglene gi abonnentene bedre forutsigbarhet og rettslig vern både ved at kommunens plikt til å levere vann- og avløpstjenester til tilknyttede eiendommer lovfestes, og ved at det gis rammer for bruk av tjenestene. Dersom kommunen gis for vide fullmakter til i forskrift å regulere forhold som de i dag ensidig fastsetter gjennom abonnementsvilkårene i avtale, vil det undergrave målet om forutsigbarhet for abonnentene. I tillegg vil de foreslåtte sanksjonene kunne brukes på forhold som lovgiver ikke ser rekkevidden av. Departementet mener derfor at kommunens hjemler til å fastsette lokale forskrifter i denne loven bør begrenses til forhold som er av betydning for å få til velfungerende vann- og avløpstjenester.

Departementet mener hjemlene som er foreslått i denne loven vil være tilstrekkelige til å regu-

lere bruk av kommunens tjenester. For eksempel mener departementet at vilkår for tilknytning ligger utenfor vass- og avløpsanleggslovas formål. Vilkår for tilknytning bør derfor i tilfelle reguleres etter annet regelverk, for eksempel byggteknisk forskrift.

4.11 Forholdet til annet regelverk

4.11.1 Høringsinstansenes syn

KS, Fylkesmannen i Innlandet og Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) mener forholdet mellom vass- og avløpsanleggslova og forvaltningsloven bør avklares nærmere og fremgå av loven. Det pekes særlig på forvaltningslovens bestemmelser om klagerett og klageinstans.

KS og Moss kommune mener det er behov for å tydeliggjøre kommunens rolle som myndighetsutøver etter vass- og avløpsanleggslova ved å fastsette en plikt til samordning for plan- og bygningsmyndighetene etter plan- og bygningsloven. Det foreslås å presisere dette i merknadene til vass- og avløpsanleggslova.

KS, Norsk Vann, Oslo kommune (vann- og avløpsetaten) og Trondheim kommune mener det bør tas inn en bestemmelse i loven om kommunens rett til å legge om ledningstrase for drikkevannsledning mm. Flere foreslår også å flytte plan- og bygningsloven § 31-3 tredje ledd om krav til plugging av ledninger som ikke er i bruk, til vass- og avløpsanleggslova.

Moss kommune anbefaler at kravet til overhøyde vurderes inntatt i vass- og avløpsanleggslova.

4.11.2 Departementets vurderinger

Forvaltningslovens regler om klage gjelder dersom ikke annet fremgår av særlov. Departementet mener det ikke er foreslått særregler om saksbehandlingen som gir behov for en bestemmelse i loven om forholdet til forvaltningsloven. De alminnelige reglene om klage etter forvaltningsloven kommer til anvendelse på enkeltvedtak truffet etter vass- og avløpsanleggslova. Departementet ser ikke behov for å gjøre unntak fra hovedreglene om klage i forvaltningsloven for klager på vedtak som fattes etter vass- og avløpsanleggslova. Departementet ser heller ikke behov for å omtale de alminnelige reglene i forvaltningsloven særskilt i lovmerknadene. Til forslaget § 11 bemerkes imidlertid at regelen knyttet til pålegg om å gi opplysninger i forvaltningsloven § 14 kommer til anvendelse.

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg)

Samordningsplikten i plan- og bygningsloven § 21-5 innebærer at kommunen skal forelegge en sak for berørte myndigheter dersom et omsøkt tiltak etter plan- og bygningsloven er betinget av tilatelse eller samtykke fra denne myndigheten. Plan- og bygningsloven, med forskrifter, forvaltes av Kommunal- og distriktsdepartementet. Departementets vurdering er at kommunens rolle etter vass- og avløpsanleggslova ikke innebærer en slik myndighetsutøvelse som samordningsplikten skal ivareta.

Vass- og avløpsanleggslova skal først og fremst regulere bruken av kommunens vann- og avløpstjenester. Forhold av mer teknisk art, som rørdimensjoner eller liknende, faller utenfor loven. Etter departementets vurdering er det derfor ikke hensiktsmessig å ta inn krav til tekniske installasjoner i vass- og avløpsanleggslova. Departementet viser til at slike krav er å finne i forskrift til plan- og bygningsloven.

Ny vass- og avløpsanleggslov gjelder ikke for Svalbard, jf. lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (Svalbardloven) § 2.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er et stort investeringsbehov i avløpssektoren nasjonalt for å oppgradere avløpsanlegg (avløpsledninger og renseanlegg). Forslaget til endringer i forurensningsloven § 22 a vil gi kommunen større mulighet til å pålegge tiltak som gjør at mindre overvann kommer ned i avløpsanleggene, som mange steder allerede er overbelastet eller står i fare for å bli overbelastet. Forslaget vil derfor kunne bidra til bedre utnyttelse av eksisterende infrastruktur for vann og avløp. Selv om det fremdeles vil være et stort investeringsbehov i kommunene knyttet til avløpssektoren, kan reduserte mengder overvann i avløpssystemene bidra til å redusere investeringsbehovet noe. Det er ikke mulig å konkretisere hvor store reduksjoner det er snakk om, men lokale overvannstiltak vil i de fleste tilfeller være rimeligere enn oppgradering av det kommunale avløpsanlegget, samtidig som effekten av tiltakene også er gode.

Videre vil forslaget bidra til å redusere skader på inventar, bygninger, og infrastruktur. Dette kan igjen føre til reduserte forsikringsutbetalinger og premier. Når det gjelder infrastruktur, er det særlig økt nytte i form av færre tilfeller med redusert fremkommelighet, omkjøringer og forstyrrelser i transportsektoren. Videre vil forslaget kunne redusere forurensningsskader, som kan føre til økt forsyningssikkerhet av drikkevann. Det vil også bidra til mindre fare for utslipp av urensset sanitært avløpsvann i badevann og drikkevannskilder. Andre positive effekter som følge av unngåtte skader er reduserte negative helseeffekter som følge av overvannshendelser, og redusert tap og ulempe ved for eksempel brudd i elektrisitetsforsyningen.

Såkalte blågrønne overvannstiltak som etableres for å håndtere overvannet som kobles fra det kommunale avløpsanlegget kan også bidra til et bedre bymiljø ved å skape rom for rekreasjon, bidra til CO₂-opptak og -lagring, i tillegg til å bidra til bedre biologisk mangfold og støyreduksjon. Eksempler på slike tiltak er grønne tak, permeabelt dekke, overvannsdammer og regnbed. Noen kan også oppleve økt verdi av egen eiendom som følge av blågrønne tiltak med estetiske kvaliteter, slik som for eksempel regnbed. Størrelsen av

disse effektene vil avhenge av hvilke tiltak som iverksettes og lokale forhold.

Det er uklart i hvor stor grad kommunene vil benytte muligheten til å kreve frakobling og tiltak etter forslaget til § 22 a i forurensningsloven, fordi muligheten som ligger i dagens regelverk er lite benyttet. Videre er overvann et problem som må løses lokalt, og hvilke løsninger som er best egnet må vurderes konkret fra sted til sted. Det er derfor vanskelig å si noe generelt om hvilke tiltak som vil være egnede og mest samfunnsøkonomisk lønnsomme, hvilke kostnader tiltakene vil ha og hvor store kostnader slike tiltak vil spare samfunnet for. Hvorvidt tiltakene som blir gjennomført er samfunnsøkonomisk lønnsomme, vil avhenge av en rekke lokale faktorer. For eksempel vil skaderisiko, ledningens lengde og hvilken type renseanlegg kommunen har kunne ha betydning. I tillegg vil grunnforholdene og topografi, klimatiske forhold, størrelsen og plassering av eksisterende bebyggelse og arealbehovet for overvannsløsninger måtte vurderes.

Samlet sett vurderer departementet at forslaget kan gi en samfunnsøkonomisk gevinst i form av sparte kostnader og færre uønskede overløpshendelser, med de konsekvenser dette medfører for helse og miljø. Gevinstene av forslaget er forventet å øke ettersom nedbørsmengdene er ventet å øke som følge av klimaendringer. Økt fortetting vil også forsterke overvannsproblematikken ytterligere. En forutsetning for de positive gevinstene er at kommunene bygger tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å vurdere behovet for frakobling av overvann og tiltak, skaffer seg god oversikt over relevante tiltak, og lager gode planer for avløps- og overvannshåndtering for å kunne gjennomføre de tiltak som er mest kostnadseffektive.

Videre legger departementet til grunn at forslaget til forurensningsloven § 22 a ikke vil ha vesentlige konsekvenser for kommunal sektor. Forslaget kan isolert sett føre til økte administrasjonskostnader for kommunen, fordi bruk av bestemmelsen vil kreve at kommunen kartlegger hvor det er nødvendig å gjennomføre tiltak og hvilken dimensjon tiltakene bør ha. Dette kan kreve at kommunene må øke kompetanse og kapasitet innenfor avløp og

overvann. Eventuell klagebehandling av pålegg som er gitt vil kreve ressurser i kommunene. Hvor store kostnader dette vil innebære vil avhenge av situasjonen i den enkelte kommune. Samtidig håndterer kommunene overvann allerede i dag. Mange har oversikt over kapasiteten i avløpsanleggene sine og avrenningslinjene, og benytter denne kunnskapen i sin planlegging og dimensjonering av nye løsninger. I disse kommunene vil forslaget trolig innebære færre administrative kostnader. Kommunen vil også kunne få veiledning fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), Miljødirektoratet og statsforvalterne, i form av veiledning i urbanhydrologi, aktsomhetsanalyser og tiltaksanalyser. Veiledningen vil bidra til å redusere de administrative kostnadene.

Videre vil kommunen også få innsparinger ved at oppgraderingsbehovet for avløpsanlegg og driftskostnader reduseres, i tillegg til at risiko for skade og forurensning reduseres.

Når det gjelder økonomiske kostnader for private, vil forslaget til forurensningsloven § 22 a innebære at en del av kostnadene for håndtering av overvann som tidligere har vært koblet på det kommunale avløpsanlegget flyttes fra kommunene og til private eiere av eiendom. Det vil innebære direkte kostnader for eiere av eiendom som pålegges frakobling, fordroyning eller etablering av overvannstiltak. Hvor store kostnader dette vil innebære avhenger av hva slags overvannstiltak den enkelte gjennomfører. Hvilke tiltak som er aktuelle må vurderes konkret, og kan variere fra relativt enkle fysiske endringer, for eksempel avkobling av taknedløp og bruk av regntønner, til mer omfattende tiltak som regnbed. Den private kan imidlertid ikke pålegges å etablere uforholdsmessig tyngende eller kostbare tiltak. Videre kan den enkelte eier kun pålegges å håndtere overvann fra egen eiendom som ellers ville vært tilført offentlig avløpsledning, som for de fleste privatpersoner vil innebære at tiltakene vil være relativt begrenset.

I tillegg kan forslaget medføre indirekte kostnader for eiere av eiendom ved at areal på eiendommen blir bundet opp til overvannsmål. Hvor stort areal som bindes opp og hvordan arealet båndlegges er avhengig av hvor mye vann som må håndteres på eiendommen og valg av overvannsløsning.

Departementet legger til grunn at kostnadsreduksjonene for kommunene, og derav også innbyggerne, ved å få avlastet det kommunale avløpsanlegget og unngå skader, samlet sett vil være større enn den enkeltes kostnader til frakobling, fordroyning og eventuelle tiltak for å håndtere overvannet som kobles fra det kommunale avløpsanlegget.

Når det gjelder forslaget til forurensningsloven § 21 legger departementet til grunn at dette ikke vil medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning, utover at en tydeliggjøring av definisjoner vil kunne bidra til å redusere antall tvilstilfeller og tvister knyttet til regulering av avløp etter forurensningsloven.

Forslaget til ny vass- og avløpsanleggslov tydeliggjør kommunens plikt til å levere vann- og avløpstjenester, og abonnentenes plikt til å vedlikeholde og bruke sine vann- og avløpssystem på en måte som ikke vanskeliggjør kommunens plikt. Ved at det også foreslås oppfølgings- og sanksjonshjemler, gis kommunen mulighet til å følge opp og stoppe eventuelle brudd på regelverket. Dette kan bidra til bedre drift av vann- og avløpsanleggene, som igjen kan bidra til redusert tap av drikkevann og lavere risiko for forurensning. For eksempel kan kommunen stoppe brudd på regelverket som fører til lekkasje av rensedrikkevann eller urensed avløpsvann. Dette kan bidra til å redusere kommunens kostnader knyttet til driften av vann- og avløpstjenestene, som igjen kan bidra til å redusere vann- og avløpsgebyrene.

Kommunen vil ikke få store direkte kostnader som følge av forslaget. Lovfesting av plikten til å levere vann- og avløpstjenester innebærer i seg selv få endringer i praksis ettersom kommunene i dag leverer disse tjenestene. Det må likevel forventes noen administrative kostnader knyttet til oppfølging og sanksjonering av eventuelle brudd på regelverket. Kostnadene forventes likevel ikke å være betydelige.

Lovforslaget innebærer i liten grad direkte kostnader for abonnentene. Videre vil abonnentene også nyte godt av mer effektive vann- og avløpstjenester. At regelverket blir mer forutsigbart er også positivt for både kommune og abonnent, ettersom det vil redusere behovet for å løse privatrettslige tvister i domstolene.

6 Merknader til lovforslaget

Til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova)

Til § 1 Formål

Paragrafen er ny, og fastsetter formålet med loven. Den gjenspeiler de tre hovedtemaene som reguleres i loven; eierskap til vann- og avløpsanlegg, kommunens levering av vann- og avløpstjenester til tilknyttede eiendommer og finansiering av kommunens tjenester gjennom regler om gebyr. Det er gjort enkelte språklige og strukturelle endringer i paragrafen etter høringen. Dette medfører ikke realitetsendringer.

Formålet om å sikre langsiktige og trygge vann- og avløpstjenester er knyttet til reglene om eierskap til vann- og avløpsanlegg i lovens §§ 2 og 3. Om bakgrunnen for innføring av reglene vises det til merknadene til disse paragrafene.

Formålet om å sikre levering av tjenester til eiendommer med tilknytning til kommunale anlegg, gjenspeiles i reglene i §§ 7–10 om levering og bruk av kommunale vann- og avløpstjenester. Reglene skal sikre at tilknyttede eiendommer får de tjenestene de har krav på. Reglene skal videre bidra til god kvalitet på kommunens tjenester, i tillegg til å gjøre tjenestene mest mulig kostnadseffektive ved å redusere behovet for vedlikehold av kommunens anlegg og unngå andre unødvendige kostnader ved å stille krav til brukerne av tjenestene. Reglene skal dessuten sikre at brukernes krav til drikkevann og transport av sanitært avløpsvann prioriteres fremfor andre vann- og avløpstjenester.

Formålet om finansiering av kommunens tjenester fremgår av reglene om kommunale vann- og avløpsgebyr i §§ 4–6. Adgangen til å kreve gebyr skal sikre finansiering av infrastruktur og drift av kommunens anlegg, slik at eiendommer med tilknytning til kommunale anlegg mottar stabile vann- og avløpstjenester av god kvalitet.

Begrepet «vassanlegg» skal forstås på samme måte som begrepet vannforsyningssystem slik dette er definert i § 3 i forskrift 22. desember 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). Drikkevannsforskriften er gitt med hjemmel i lov 24. juni 2011 nr. 29 om folke-

helsearbeid (folkehelseloven), lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) og lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven).

Begrepet «avløpsanlegg» skal forstås på samme måte som i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 21.

Videre skal begrepet «drikkevann» forstås på samme måte som det er definert i drikkevannsforskriften § 3, og «sanitært avløpsvann» skal forstås som i § 11-3 bokstav c i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), gitt med hjemmel i forurensningsloven.

Til § 2 Kommunalt eigarskap til vass- og avløpsanlegg

Paragrafens første og andre ledd tilsvarende gjeldende lov § 1 første, andre, fjerde og femte ledd. Omstruktureringen er ikke ment å innebære realitetsendringer. Tredje ledd er tilføyd etter høringen, og er en videreføring av gjeldende lov § 4 andre ledd andre punktum. Det er gjort enkelte språklige endringer i paragrafen etter høringen. Dette medfører ikke realitetsendringer.

Første ledd tilsvarende gjeldende lov § 1 første ledd. Første punktum oppstiller hovedregelen om at alle nye vann- og avløpsanlegg skal være eid av kommunen. Med «eigd» menes at kommunen skal ha kontroll med selskapet, enten direkte eller via annen selskapsform. Dette innebærer for eksempel at organisering i form av et interkommunalt selskap (IKS) etter lov av 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper (IKS-loven) vil være tillatt. Selskaper opprettet i medhold av lov av 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), og kommunale og interkommunale aksjeselskaper der kommunen har aksjemajoriteten, er eksempler på andre selskapsformer som sikrer kommunal kontroll og styring. Loven åpner også for delt eierskap mellom kommuner og private andelslag, så lenge kommunen eier over halvparten av andelene.

Private anlegg som var etablert før vass- og avløpsanleggslova kan drives videre.

Andre punktum oppstiller et forbud mot salg av private anlegg til andre enn kommuner. Salgsforbudet gjelder også for kommunale anlegg. Forbudet er imidlertid ikke til hinder for at private andelslag eid av brukerne kan slå seg sammen med andre andelslag. Med «kommunar» skal forstås de selskaps- og eierformer som er tillatt etter første punktum, forutsatt at kommunen er medeier i selskapet. Med uttrykket «eller på annan måte» siktes det til at paragrafen ikke skal kunne omgås ved at man i stedet kaller overdragelsen for bortleie, bortfeste, leasing eller liknende. Kravet om at anleggene bare kan selges til kommunen medfører ingen tilsvarende kjøpeplikt for kommunen.

Etter tredje punktum kan vesentlige utvidelser eller sammenslåinger av eksisterende anlegg bare skje etter tillatelse fra kommunen, se merknader til § 3.

Andre ledd tilsvarer gjeldende lov § 1 andre, fjerde og femte ledd. Disse leddene er nå slått sammen. Paragrafen slår fast at reglene i første ledd om kommunalt eierskap ikke gjelder for mindre vann- og avløpsanlegg, overvannsanlegg, vann- og avløpsanlegg eid av annet offentlig organ enn kommuner eller anlegg som gjelder næringsvirksomhet og liknende som ikke er knyttet til kommunale anlegg. Disse er derfor ikke underlagt salgsforbudet til andre enn kommuner etter første ledd.

Med «mindre vass- og avløpsanlegg» menes separate avløpsanlegg som er mindre enn 50 personekvivalenter (p.e.), og som ikke er tilknyttet offentlig nett jf. forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 12-1. Ordlyden omfatter også behandlingsanlegg for drikkevann der vannforsynings-systemet forsyner mindre enn 20 husstander/hytter, eller mindre enn 50 personer eller tilsvarende. Dersom et eksisterende anlegg utvides, slik at det ikke lenger faller inn under definisjonen av mindre anlegg, må det søkes om tillatelse til utvidelse etter § 3. Departementet viser ellers til nærmere omtale i Prop. 136 L (2010–2011).

Begrepet «overvassanlegg» må sees i sammenheng med definisjonene i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 21 og reguleringen i lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), se særlig §§ 18-1 første ledd bokstav d og 28-10. Begrepet «overvassanlegg» skal forstås som anlegg for oppsamling, transport og eventuelt håndtering av

overvann. For videre omtale av bakgrunnen for unntaket knyttet til overvannsanlegg viser departementet til Prop. 32 L (2018–2019).

Med «andre offentlige organ enn kommunar» menes blant annet statlige anlegg etablert for Forsvaret og anlegg etablert av fylkeskommunene. Ordlyden «anlegg som gjeld næringsvirksomhet og liknende som ikkje er knytt til kommunale anlegg» omfatter vann- og avløpsanlegg som er etablert av industrivirksomheter, slik som for eksempel virksomheter innenfor fiskeforedling, campingplasser eller turistbedrifter. Uten denne tilføyelsen ville reglene om kommunalt eierskap også omfatte nyetableringer og vesentlige utvidelser av industrianlegg og lignende som har egen vannforsyning og egne utslippsanordninger, og som ikke er tilknyttet kommunale anlegg. Med formuleringen «og liknende» menes for eksempel ideelle stiftelser som sykehjem og lignende.

Unntaket i andre ledd innebærer at nyetablering og utvidelse av anlegg for annen offentlig myndighet ikke omfattes av søknadsplikten i § 3. Tilsvarende vil gjelde for næringsvirksomhet og lignende. Et anlegg tilknyttet næringsvirksomhet som ikke utelukkende betjener virksomheten, men som også er tilknyttet boliger eller hytter, vil imidlertid omfattes av loven, og må ha tillatelse fra kommunen før vesentlig utvidelse eller ved nyetablering. Søknadsplikten etter § 3 gjelder også dersom et eksisterende anlegg for næringsvirksomhet ønsker å knytte seg til boliger og hytter.

For videre omtale av andre ledd viser departementet til Prop. 136 L (2010–2011).

Etter *tredje ledd* kan departementet gi forskrifter om eierskap til vann- og avløpsanlegg. Dette er en videreføring av forskriftshjemmelen i gjeldende lov § 4 andre ledd andre punktum, men gir departementet en noe snevrere kompetanse til å fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift. Departementet kan for eksempel i forskrift fastsette utdypende og konkrete vilkår for at et anlegg skal være omfattet av kravet om kommunalt eierskap.

Til § 3 Kommunalt løyve til privat vass- og avløpsanlegg

Paragrafen er i hovedsak en videreføring av gjeldende lov § 2. Andre ledd andre punktum er nytt. Det er gjort enkelte strukturelle og språklige endringer i paragrafen etter høringen. Dette medfører ikke realitetsendringer.

Første ledd oppstiller en søknadsplikt til kommunen for nyetableringer av private vann- og avløpsanlegg. Søknadsplikten gjelder også ved

sammenslåing eller vesentlig utvidelse av eksisterende private anlegg, også andelslag eid av brukerne. Hva som skal anses som en «vesentleg» utvidelse må vurderes konkret, men departementet legger til grunn at en økning på cirka 25 prosent i antall brukere vil være en veiledende grense. Et mindre vann- og avløpsanlegg etter § 2 andre ledd vil omfattes av søknadsplikten dersom det utvides slik at det ikke lenger omfattes av unntaket i § 2 andre ledd. Dersom det er ønskelig å knytte boliger eller hytter til et anlegg for næringsvirksomhet som omfattes av § 2 andre ledd, må det søkes om tillatelse etter § 3.

Etter *andre ledd* første punktum skal nye anlegg etter første ledd etableres som andelslag eid av brukerne. Departementet kan etter andre punktum gjøre unntak fra dette kravet i særlige tilfeller. Dette er nytt. Unntak vil stride mot intensjonen bak reguleringen av eierskap i §§ 2 og 3. Bestemmelsen er derfor ment som en sikkerhetsventil som bare skal brukes i særlige tilfeller. Departementet understreker at det skal være høy terskel for å gjøre unntak, og at bestemmelsen må brukes med forsiktighet. Hjemmel til å gjøre unntak er imidlertid i noen tilfeller eneste mulighet for å oppnå at et anlegg etablert i strid med gjeldende lov § 2 kan drives videre og samtidig være lovlig. Et eksempel på tilfelle der det kan være aktuelt å gi unntak, er dersom et avløpsanlegg er etablert i strid med kravet om at brukerne må eie anlegget fordi verken anleggseier eller kommunen kjente til regelverket. I slike tilfeller kan det være vanskelig eller umulig å få omorganisert til et selskap slik at eierskapet kan overtas av brukerne. Myndigheten er lagt til Klima- og miljødepartementet. Departementet kan eventuelt delegere sin myndighet etter alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Videre følger det av andre ledd tredje punktum at kommunen, når «særlege omsyn» tilsier det, også ved sammenslåing eller vesentlig utvidelse av anlegg kan kreve at selskapet omdannes til andelslag eid av brukerne. I vurderingen av om «særlege omsyn» foreligger, må kommunen vurdere om det er et reelt behov for å kreve at virksomheten for fremtiden skal være eid av brukerne, eller om den private vann- og avløpsvirksomheten fungerer godt med den eierformen den har. Den private vann- og avløpsvirksomhetens prissetting av sine tjenester overfor brukerne i området vil være et moment i helhetsvurderingen kommunen må foreta i den forbindelse. Er prissettingen svært høy og på grensen til å måtte anses urimelig, vil dette være noe kommunene har anledning til å vektlegge i sin vurde-

ring. Kommunen bør i størst mulig grad forsøke å stille vilkår i tillatelsen som kan avhjelpe problemene fremfor å kreve omdanning til andelslag.

Andre ledd fjerde punktum slår fast at kommunen kan stille særlige vilkår i tillatelsen etter første ledd. Det kan for eksempel være aktuelt å stille vilkår om drift i samsvar med selvkostprinsippet og at andelslaget organiseres i tråd med lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirke-ova), herunder blir registrert i Foretaksregisteret. Eventuelle vilkår om tilknytning bør være like for alle brukerne.

Kommunens vedtak etter § 3 vedrørende etablering, sammenslåing eller utvidelse av vann- og avløpsanlegg, kan påklages etter de alminnelige reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 28 andre ledd.

For nærmere omtale av bakgrunnen for paragrafen viser departementet til Prop. L 136 (2010–2011).

Til § 4 Kommunale vass- og avløpsgebyr

Paragrafen er en videreføring av gjeldende lov § 3 første, andre og fjerde ledd, § 4 første ledd og § 5. Tredje ledd i gjeldende lov § 3 er videreført i ny § 17. Det er gjort strukturelle og språklige endringer i paragrafen etter høringen, blant annet ved at høringsforslaget §§ 4, 5 første ledd og 6 er slått sammen. Dette innebærer ikke realitetsendringer.

Paragrafens *første ledd* første punktum er en videreføring av gjeldende lov § 4 med enkelte språklige endringer. Departementet har tydeliggjort at kommunen må vedta en lokal forskrift for å kunne kreve inn vann- og avløpsgebyrer. Øvrige regler om gebyr i vass- og avløpsanleggslova blir først aktuelle når det er gitt slik forskrift. Andre former for beslutninger om å kreve gebyr, for eksempel et kommunestyrevedtak, vil ikke være juridisk gyldige grunnlag for innkreving av gebyrer etter denne loven. Forskriften kan også regulere størrelsen på kommunens gebyrer, og om innkreving av gebyrene.

Bestemmelser i lokale gebyrforskrifter etter § 4 må være i tråd med sentrale forskrifter (rammeforskrifter) fastsatt av departementet med hjemmel i § 5.

Paragrafens første ledd andre punktum, slår fast at gebyrene er fastsatt i form av tilknytningsavgift og årlig avgift. Tilknytningsavgiften er forutsatt å være en engangsavgift som beregnes og forfaller til betaling ved tilknytning eller eventuelt når

byggetillatelse gis av kommunen. Tilknytningsavgift kommer kun på tale for bebygd eiendom.

Etter paragrafens *andre ledd* retter gebyrplikten seg mot eier av fast eiendom som har tilknytning til kommunal vann- eller avløpsledning. Det samme gjelder dersom kommunen har krevd slik tilknytning etter lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 27-1 eller § 27-2. Forholdet mellom eier av eiendom og fester av eiendom er regulert i lovens § 17.

Etter paragrafens *tredje ledd* første punktum kan det også kreves gebyr for eiendom som det ikke er hus på, når kommunen kunne krevd tilknytning om det hadde vært hus på eiendommen. Det betyr at gebyrplikten etter andre og tredje ledd omfatter både bebygd og ubebygd eiendom. Videre følger det av paragrafens tredje ledd andre punktum at gebyrplikten for eiendom etter første punktum, skal suspenderes dersom det er offentlige restriksjoner eller andre forhold som eieren ikke er ansvarlig for, som er grunnen til at eiendommen er ubebygd. Gebyrplikten suspenderes når eiendommen er rammet av byggeforbud eller liknende. Det samme gjelder når hinderet for å bygge er «ein annan særleg grunn» som eieren ikke har ansvaret for. Det kan for eksempel være flom eller ras på eiendommen. Normalt bør gebyrer for ubebygd eiendom fastsettes som et minimumsgebyr basert på eiendommens tillatte utnyttelse. Dette forutsettes nærmere regulert i forskrift.

Etter *fjerde ledd* kan det også kreves gebyr for eiendom som slipper ut avløpsvann i vassdrag når kommunen legger vassdraget i en lukket ledning. Formålet er å gi kommunene en mulighet til å kreve gebyr utover de tilfellene som er nevnt i de foregående leddene. Kravet om at det skal være fastsatt forskrift om kommunalt vann- og avløpsgebyr etter første ledd vil gjelde også for tilfeller regulert etter fjerde ledd.

I enkelte tilfeller vil det kunne være i kommunens eller samfunnets interesse at tomtearealer forblir ubebygd i kortere eller lengre tid. I slike tilfeller har kommunen etter *femte ledd* muligheten til å gi helt eller delvis fritak fra gebyr for ubebygd eiendom. Etter bestemmelsen er det bare eiendom uten hus på som kan fritas for gebyr, og det er ikke adgang til å frafalle eller redusere gebyret av andre grunner, for eksempel av rimelighets-hensyn. Gebyrene må anses som ordinær betaling for en ytelse, på linje med for eksempel betaling for strøm. Det er opp til kommunen å avgjøre om fritak bør gis til alle ubebygde eiendommer i kommunen eller kun for enkelte eiendommer etter en

individuell vurdering, samt hvilket tidsrom fritaket skal gjelde.

For nærmere omtale av bakgrunnen for bestemmelsen viser departementet til Ot.prp. nr. 58 (1972–73).

Til § 5 Rammene for kommunale vass- og avløpsgebyr

Paragrafen er en videreføring av gjeldende lov § 4 andre ledd første punktum. Det er gjort strukturelle og språklige endringer i paragrafen etter høringen, men dette innebærer ikke realitetsendringer.

Etter bestemmelsen fastsetter departementet i forskrift rammen for gebyrene og hovedreglene om utregning og innkreving av disse. Nærmere regler om kommunale vann- og avløpsgebyrer er fastsatt i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 16.

For nærmere omtale av bakgrunnen for paragrafen vises det til Prop. 136 L (2010–2011) og Ot.prp. nr. 58 (1972–73).

Til § 6 Lovpant og tvangsgrunnlag for utlegg

Paragrafen er en videreføring av gjeldende lov § 6. Det er gjort mindre språklige endringer, men dette innebærer ikke realitetsendringer.

Til § 7 Krav til levering og bruk av kommunale vasstenester

Paragrafen er ny, og bygger på Overvannsutvalgets forslag til endringer i gjeldende lov § 5. Paragrafen avviker fra utvalgets forslag ved at den har mer omfattende regler for bruk av kommunens tjenester, i tillegg til at den lovfester en plikt for kommunen til å levere vanntjenester. Bestemmelsen tilsvarer den delen av § 8 i høringsforslaget som gjelder levering og bruk av drikkevann. Det er gjort enkelte språklige endringer i paragrafen etter høring. Dette medfører ikke realitetsendringer sammenlignet med høringsforslaget. Departementet viser til punkt 4.7 for omtale av endringene.

Paragrafen regulerer forholdet mellom kommunen, som eier av vannanlegg, og eier av eiendom som er tilknyttet kommunens vannanlegg (abonnent). Med kommunalt anlegg menes anlegg som helt eller delvis er eid av kommunen. Bestemmelsen vil i stor grad kunne erstatte bruk av administrative bestemmelser for vann i Standard abonnementsvilkår.

Første ledd lovfester en plikt for kommunen til å levere tjenester til abonnenter som er tilknyttet

et kommunalt vannanlegg. Rett og plikt til tilknytning reguleres etter annet regelverk, først og fremst lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). Etter ordlyden plikter kommunen også å levere vann til eiendommer med ulovlig tilknytning. Tviser om ulovlig tilknytning må følges opp etter annet regelverk.

Kommunens plikt er etter bestemmelsen begrenset til å levere drikkevann. Bestemmelsen omfatter ikke kommunens plikt til å levere vann til slokking av brann (slokkevann). Kommunens plikt til å levere vann til annen bruk må reguleres gjennom avtaler. I tillegg til levering av slokevann kan dette for eksempel gjelde levering av vann til vanning i gartnerier. Kommunen kan ikke i avtale innskrenke sin plikt til å tilby vanntjenester nevnt i første ledd.

Begrepet «drikkevann» skal forstås på samme måte som i forskrift 22. desember 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften), se merknader til § 1. Krav til kvaliteten på drikkevannet reguleres etter drikkevannsforskriften.

Andre ledd lovfester en plikt for eier av tilknyttet eiendom til å vedlikeholde sine private vannledninger og -installasjoner og til å bruke kommunen sine vanntjenester på en måte som ikke vanskeliggjør kommunen sin plikt til å levere drikkevann i tråd med første ledd.

Ordlyden «vanskeleggjer» omfatter både tilfeller der abonnentenes manglende vedlikehold eller bruk fullt ut hindrer kommunens levering av vanntjenestene, og tilfeller der manglende vedlikehold eller bruk begrenser eller kompliserer kommunens mulighet til å levere vanntjenester.

Ordlyden er endret etter høringen slik at det fremgår direkte av bestemmelsen at abonnenten for eksempel kan være forpliktet til å utbedre lekkasjer på sine private ledninger og installasjoner. Det følger av ordlyden «mellom anna» at eksempelet ikke er uttømmende. Plikten kan for eksempel også innebære å unngå tilbakestrømming av vann til det kommunale nettet eller å unngå sløsing med drikkevann.

Andre ledd har en selvstendig betydning ved at det oppstiller en plikt for eier av tilknyttet eiendom til å ha en bevissthet rundt eget vedlikehold og bruk av kommunens tjenester, mens det i tredje ledd kan fastsettes mer konkrete krav til bruk av vann fra kommunalt vannanlegg til annet enn drikkevann.

Brudd på abonnentens plikter etter andre ledd kan følges opp og sanksjoneres i tråd med reglene i lovens §§ 11–16.

Tredje ledd gir kommunen hjemmel til å stille krav om restriksjoner til bruk av vann til andre formål enn som drikkevann. Dette innebærer en lovfesting av Standard abonnementsvilkår som inneholder en lignende mulighet for kommunen. Bruk av vann til andre formål enn som drikkevann vil typisk være bruk som ikke krever like god kvalitet på vannet som det drikkevann krever. Formålet med bestemmelsen er å sikre at kommunen, gjennom å styre vannforbruket i kommunen og på den måten prioritere bruk som drikkevann, kan oppfylle sin forpliktelse til å levere drikkevann etter første ledd. Dette vil først og fremst være aktuelt ved vannmangel eller dersom høyt forbruk påvirker tekniske forhold som for eksempel trykket på ledningsnettet. Eksempler på bruk som kan reguleres er vanning, oppfylling av basseng, testing av sprinkleranlegg, vann til klimakjøling, jordvanning eller oppfylling av tanker. Kommunen kan ikke bruke bestemmelsen til å regulere bruk av vann som ikke leveres av kommunen.

Kommunen kan fastsette generelle krav i forskrift eller fatte enkeltvedtak.

Til § 8 Krav til levering og bruk av kommunale avløpsanlegg

Paragrafen er ny, og bygger på Overvannsutvalgets forslag til endringer i gjeldende lov § 5. Paragrafen avviker fra utvalgets forslag ved at den har mer omfattende regler for bruk av kommunens tjenester, i tillegg til at den lovfester en plikt for kommunen til å levere avløpstjenester. Bestemmelsen tilsvarer den delen av § 8 i høringsforslaget som gjelder mottak av sanitært avløpsvann. Det er gjort enkelte endringer i paragrafen sammenlignet med høringsforslaget. Departementet viser til punkt 4.7 for omtale av endringene. I tillegg er det gjort enkelte språklige endringer i paragrafen etter høring. Dette medfører ikke realitetsendringer.

Bestemmelsen regulerer forholdet mellom kommunen som eier av avløpsanlegg og eier av eiendom som er tilknyttet kommunens avløpsanlegg (abonnent). Med kommunalt avløpsanlegg menes anlegg som helt eller delvis er eid av kommunen. Bestemmelsen vil i stor grad erstatte bruk av administrative bestemmelser for avløp i Standard abonnementsvilkår.

Første ledd lovfester en plikt for kommunen til å levere tjenester til abonnenter som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg. Retten og plikten til tilknytning reguleres i annet regelverk, først og fremst lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven).

Kommunens plikt er begrenset til å ta imot sanitært avløpsvann. Kommunens plikt til å ta imot andre typer avløpsvann enn sanitært avløpsvann må reguleres gjennom avtaler. Dette kan for eksempel gjelde mottak av prosessavløpsvann fra industri. Kommunen kan ikke i avtale innskrenke sin plikt til å tilby tjenester nevnt i første ledd. Etter ordlyden plikter kommunen også å ta imot sanitært avløpsvann fra eiendommer med ulovlig tilknytning. Twister om ulovlig tilknytning må følges opp etter annet regelverk.

Begrepet «sanitært avløpsvatn» skal forstås på samme måte som i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) § 11-3.

Andre ledd lovfester en plikt for eier av tilknyttet eiendom til å vedlikeholde og bruke sine private avløpsledninger og avløpsinstallasjoner på en måte som ikke vanskeliggjør kommunen sin plikt til å ta imot sanitært avløpsvann i tråd med første ledd.

Ordlyden «vanskeleggjer» omfatter både tilfeller der abonnentenes manglende vedlikehold eller bruk fullt ut hindrer at kommunen kan ta imot sanitært avløpsvann, og tilfeller der manglende vedlikehold eller bruk begrenser eller kompliserer kommunens mulighet til å ta imot sanitært avløpsvann.

Ordlyden er endret etter høringen slik at det fremgår direkte av bestemmelsen at abonnenten for eksempel kan være forpliktet til å utbedre lekkasjer på sine private ledninger og installasjoner. Det følger av ordlyden «mellom anna» at eksempelet ikke er uttømmende. Krav til bruk kan også innebære at avløpstjenestene skal brukes slik at kommunens anlegg ikke skades, rensing av avløpsvannet blir vanskelig eller ekstra kostbart, eller at driften vanskeliggjøres eller medfører fare for personellet ved anlegget. Plikten kan for eksempel innebære å unngå at utslipp av fett fra privat fettavskiller som ikke driftes på riktig måte, eller at gjenstander som kluter, bleier eller liknende fra husholdning, slippes på nettet og tilstopper hovedledningen. Utslipp av farlige kjemikalier som skader anlegget eller reduserer renseseffekten, vil også kunne vanskeliggjøre kommunens plikt til å ta imot avløpsvann.

Det kan være nødvendig for kommunen å fastsette mer konkrete krav i forskrift eller enkeltvedtak etter bestemmelsens tredje ledd. Samtidig har andre ledd en selvstendig betydning ved at det oppstiller en plikt for eier av tilknyttet eiendom til å ha en bevissthet rundt eget vedlikehold og bruk av kommunens tjenester.

Brudd på abonnentens plikter etter andre ledd kan følges opp og sanksjoneres i tråd med reglene i lovens §§ 11–16.

Tredje ledd gir kommunen hjemmel til å stille krav om tiltak ved påslipp av avløpsvann til kommunens avløpsanlegg. Kravene kan stilles i enkeltvedtak eller i forskrift. Bestemmelsen erstatter hjemmelen til å regulere påslipp fra virksomheter i forurensningsforskriften § 15A-4.

Hensikten med bestemmelsen er å gi kommunen mulighet til å hindre tilførsel av avløpsvann som på grunn av mengde eller sammensetning kan skape problemer for kommunen. Krav kan stilles både til eksisterende og nye påslipp, og både ved påslipp til anlegg for sanitært og/eller industrielt avløpsvann og til anlegg for overvann. Med avløpsvann menes her både sanitært avløpsvann, industrielt avløpsvann og overvann, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 21. Krav kan stilles overfor både virksomheter og husholdninger. Krav om tiltak etter tredje ledd må begrunnes i ett eller flere av hensynene som er listet opp i bokstav a–e.

Videre er det i tredje ledd andre punktum gitt eksempler på krav til tiltak som kan stilles ved påslipp av avløpsvann til det kommunale avløpsanlegget. Eksemplene er ikke uttømmende. Andre eksempler på krav som kan stilles er begrensniger i mengden overvann som kan tilføres, krav om installasjon av fettutskiller, oljeutskiller eller sandfang før påslipp. Det kan også være behov for å forby påslipp av enkelte stoffer for at kommunen skal kunne overholde utslippskrav som er stilt til kommunes renseanlegg, eller for å unngå at kommunen får problemer med å disponere avløpsslam fra renseanleggene. Kommunen kan også stille krav til oppholdstid eller regulere tidspunkt for påslipp til kommunens anlegg dersom det er nødvendig av kapasitetshensyn, for eksempel ved tilførsel av store mengder organisk stoff fra industrivirksomhet. Det avgjørende for hvilke krav kommunen kan stille er først og fremst om de er nødvendige for å ivareta hensynene i bokstav a–e.

Kommunens myndighet etter tredje ledd vil gjelde i tillegg til statlige myndigheters regulering av forurensende utslipp etter forurensningsloven. Etter tredje ledd kan kommunen bare stille krav for å ivareta hensynene som fremgår av tredje ledd bokstav a–e. Kommunen kan derfor ikke uten videre stille krav til påslipp av eksempelvis legemidler eller miljøgifter. Et slikt krav må begrunnes i konkrete behov. For eksempel dersom det i utslippstillatelsen til kommunens rense-

anlegg, gitt etter forurensningsloven, er stilt krav til utslipp av slike stoffer, kan krav etter § 8 tredje ledd begrunnes i at påslipp av slike stoffer kan skape problemer for driften av kommunens renseanlegg eller at innholdet av miljøgifter kan vanskeliggjøre bruken av avløps slam fra kommunens anlegg. Kommunens og forurensningsmyndighetens myndighet til å regulere påslippet kan være overlappende. Kommunen bør derfor i forkant av et nytt påslipp fra industrivirksomhet ha dialog med forurensningsmyndigheten for virksomheten for å unngå dobbeltregulering av samme utslipp.

Kommunen kan ikke i medhold av § 10 kreve frakobling av avløpsvann fra ledningsnettet.

Til § 9 Forbud mot å sleppe kverna matavfall på kommunalt avløpsanlegg

Paragrafen er ny, og slår fast at ingen kan slippe kvernet matavfall på kommunalt avløpsanlegg med mindre kommunen har tillatt det i forskrift. Bestemmelsen erstatter § 15A-4 femte ledd i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensnings av forurensning (forurensningsforskriften). Dersom det er behov for det ut fra hensynene nevnt i § 8 tredje ledd, kan kommunen regulere påslipp av annet avfall i enkeltvedtak eller forskrift etter § 8 tredje ledd.

Til § 10 Kortvarig stans i levering av kommunale vass- og avløps tjenester

Paragrafen er ny, og ble tatt inn etter innspill i høringen. Paragrafen regulerer kommunens rett til å la være å levere vann- og avløpstjenester i tråd med §§ 7 og 8 i korte perioder som følge av nødvendig vedlikehold på ledningsnettet eller andre deler av kommunens anlegg.

Første ledd gir kommunen adgang til å kortvarig stanse levering av drikkevann og stans i mottak av sanitært avløpsvann på grunn av nødvendig vedlikehold av kommunalt vann- og avløpsanlegg. Med «nødvendig vedlikehold» menes både planlagt vedlikehold og vedlikehold på grunn av akutte hendelser, som brudd på ledninger og lekkasjer. Vilkåret om at stansen i leveransen av tjenester må være «kortvarig», innebærer at kommunen ved mer omfattende vedlikeholdsarbeid må sørge for å levere alternative vann- og avløpstjenester, selv om vedlikeholdet er nødvendig.

Bestemmelsen regulerer kun levering av kommunens tjenester, og ikke kvaliteten på tjenestene ved oppstart av levering av tjenestene etter avsluttet arbeid. For eksempel reguleres ikke kvalitets-

avvik som kan oppstå i en overgangsperiode etter reparasjoner og annet vedlikeholdsarbeid, etter denne bestemmelsen. Kvalitetskrav til drikkevann reguleres i forskrift 22. desember 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften).

Av andre ledd følger det et krav om at kommunen skal begrense ulempene ved stansen så langt det lar seg gjøre. Vilkåret «så langt det lar seg gjøre» innebærer at kommunen må anstrenge seg for å begrense de ulempene som en stans vil medføre. Ulempene kan først og fremst begrenses ved valg av tidspunkt og varighet for gjennomføringen.

Tredje ledd oppstiller en plikt for kommunen om å varsle eier av eiendom med tilknytning til kommunale vann- eller avløpsanlegg om vedlikehold og stans i levering av tjenestene. Ved planlagt vedlikehold skal varsel skje i «god tid» på forhånd, slik at abonnentene får mulighet til å forberede seg. Ved akutte hendelser skal varsel gis så raskt som mulig. Kommunen bør også angi når det er forventet at tjenesten vil bli levert igjen.

Til § 11 Pålegg om opplysninger

Paragrafen er ny, og gir kommunen rett til å kreve at eier av eiendom som er tilknyttet et kommunalt vann- og avløpsanlegg legger frem opplysninger som er nødvendige for at kommunen skal kunne finne ut om kravene gitt i, eller i vedtak i medhold av, §§ 7 eller 8 er overholdt.

Bestemmelsen må sees i sammenheng med pliktene som oppstilles for eier av eiendom med tilknytning til kommunalt vann- eller avløpsanlegg i §§ 7 og 8.

Hvilke opplysninger det er aktuelt å kreve, vil bero på omstendighetene i den enkelte sak. Kommunen kan for eksempel ha behov for opplysninger om forhold knyttet til privat ledningsnett og installasjoner samt forhold knyttet til bruk av kommunens tjenester, som for eksempel påslipp av avløpsvann til det kommunale avløpsanlegget. Kommunen kan bare kreve fremlagt opplysninger som eier av eiendom innehar på tidspunktet for forespørselen, og som det normalt kan legges til grunn at en eier av en eiendom har, men som kommunen ikke har tilgang til. Dersom det er behov for å få gjennomført undersøkelser for å få opplysningene som kommunen har behov for, må dette pålegges i medhold av § 12.

Paragrafen må også forstås slik at kommunen kan kreve å bli løpende oppdatert med nye opplysninger av eier dersom det er nødvendig for å få

oversikt over om kravene gitt i, eller i vedtak i medhold av, §§ 7 eller 8 er overholdt.

Departementet bemerker at et pålegg om å gi opplysninger kan påklages innen tre dager etter særregelen i lov 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 14.

Til § 12 Pålegg om undersøkelser

Paragrafen er ny, og gir kommunen adgang til å pålegge eier av eiendom som er tilknyttet kommunalt vann- eller avløpsanlegg å sørge for eller betale for undersøkelser som det er rimelig og nødvendig å kreve for å finne ut om det foreligger brudd på krav gitt i eller i medhold av §§ 7 eller 8, eller om det er behov for tiltak. Undersøkelser kan bare kreves dersom det er grunn til å tro at eier av eiendom bryter krav gitt i eller i medhold av §§ 7 eller 8.

Vilkåret «grunn til å tru» er nytt i forslaget etter høring. Til tross for at det allerede kan tolkes ut fra kravet til rimelighet, mener departementet at vilkåret bør synliggjøres i selve lovteksten. Med «grunn til å tru» menes at det må foreligge en kvalifisert mistanke. Det er ikke krav om sannsynlighetsovervekt. Vilkåret oppstiller derfor en terskel for når det er tilstrekkelig grunnlag for at kommunen kan gi et pålegg om undersøkelser. Dette betyr at det for eksempel ikke kan gis pålegg til alle eiendommer som er tilknyttet en privat stikkledning dersom kommunen har en klar mistanke om hvor feilen ligger. Samtidig må ikke kommunen være helt sikker. Det må heller ikke være overveiende sannsynlig at feilen ligger på en eiendom for å kunne gi pålegg.

Med «rimelege» undersøkelser menes at kommunen ikke kan gi pålegg om undersøkelser som er urimelig kostbare eller vanskelig å gjennomføre. Undersøkelsene må dessuten være «nødvendige» for å finne ut om det foreligger brudd på krav gitt i eller i medhold av §§ 7 eller 8, eller er behov for tiltak. Det kan kreves undersøkelser både på og utenfor eiendommen.

Kommunen kan velge mellom å pålegge eieren å sørge for undersøkelsene eller å pålegge eieren å betale for undersøkelser som kommunen eller andre iverksetter. Det siste kan for eksempel være aktuelt dersom det er flere eiendommer som har tilknytning til samme ledningsnett. Kommunen kan i så fall pålegge en av eierne av tilknyttet eiendom hovedansvaret for gjennomføring av undersøkelsene, og samtidig sikre at alle eiendommene bidrar til å dekke utgiftene. Kretsen av mulige ansvarlige er eiere

som det er grunn til å tro at bryter krav gitt i eller i medhold av §§ 7 og 8. Kommunens valg av eier vil være underlagt alminnelige forvaltningsrettslige skranker.

Kommunen kan også selv gjennomføre undersøkelser på eiernes regning. Dette alternativet gir kommunen mulighet til å få refundert sine kostnader i etterkant fra eieren av den eiendommen det avdekkes at det foreligger brudd på. Om kommunen i slike tilfeller kan kreve full eller delvis dekning av sine kostnader, vil avhenge av en rimelighetsvurdering.

Etter departementets vurdering bør det vurderes konkret ut fra forholdene i den enkelte sak hvorvidt en eier bør pålegges å gjennomføre undersøkelsene, eller om kommunen selv vil gjennomføre undersøkelser med mulighet for regress i etterkant.

At det også kan gis pålegg om undersøkelser for å finne ut om det er «behov for tiltak» er nytt i forslaget etter høring. Bakgrunnen for tillegget, er at det etter departementets vurdering i mange tilfeller vil være viktigere å få undersøkt behovet for tiltak og ikke bare undersøkelser for å konstatere et brudd. Tillegget er i tråd med tilsvarende bestemmelse i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 51. Undersøkelser for å finne ut om det er behov for tiltak må også være rimelig og nødvendige. Det vil først og fremst være undersøkelser for å fastslå hvilke tiltak som er nødvendige for å rette opp eventuelle brudd på §§ 7 eller 8. Et pålegg om retting må gis etter § 14.

Paragrafen må sees i sammenheng med forslagets § 11 om pålegg om opplysninger. Pålegg om undersøkelser kan gis for å innhente ny kunnskap eller nye opplysninger som ikke allerede foreligger. Bestemmelsen går derfor lenger enn § 11 ved at eier av eiendom også kan pålegges konkrete undersøkelser, eller å betale for slike, for å finne ut om det foreligger brudd på krav gitt i eller i medhold av §§ 7 eller 8.

Til § 13 Tilgang til eiendomar med tilknytning til kommunalt vass- eller avløpsanlegg

Paragrafen er ny.

Første ledd gir kommunen rett til å gjennomføre stedlig kontroll på en eiendom. Vilkåret om at adkomst til eiendommen må være «nødvendig» for å føre tilsyn med om kravene i eller i medhold av §§ 7 eller 8 er overholdt, skal ikke tolkes strengt. Tilgang til eiendommer med tilknytning til kommunalt vass- eller avløpsanlegg er sentralt

for at kommunen skal kunne drifte tjenesten på en tilfredsstillende måte. Det er derfor ikke et vilkår om at det foreligger noen konkret mistanke om brudd for at kommunen skal kunne kreve adkomst til eiendommen. Retten til adkomst gjelder også til bygninger.

Andre ledd gir kommunen tilsvarende rett som i første ledd til adkomst til eiendom dersom det er nødvendig for kommunen å utføre installasjon av tekniske innretninger eller liknende. Adgangen til å kreve adkomst er begrenset til tilfeller der det er nødvendig for at kommunen skal kunne oppfylle sin forpliktelse til å levere vann- eller avløps-tjenester. Et eksempel på tiltak som kan kreves gjennomført etter bestemmelsen er installering av tilbakeslagsventil. Bestemmelsen gir bare rett til å gjennomføre tiltak av teknisk karakter. Større anleggsarbeid som for eksempel graving faller utenfor bestemmelsen.

Tredje ledd er nytt etter høring. Etter tredje ledd skal kommunen som hovedregel varsle eieren på forhånd om at det er behov for befarings på eiendommen. Varsling ivaretar både hensynet til eier av eiendommen, og sikrer at eieren kan være til stede og legge til rette for kommunen.

Paragrafen oppstiller bare et krav om varsling dersom det er mulig. Varsling er imidlertid ment å være den klare hovedregelen, og bør bare utelates dersom det ikke er praktisk mulig. Kommunen skal derfor så langt som mulig varsle eieren på forhånd før tilsyn eller gjennomføring av tiltak etter paragrafen. Dersom kommunen må ha adgang til eiendommen for å gjennomføre tiltak etter § 15, vil det av naturlige årsaker være mindre grunn til å ta hensyn til eierens behov for varsling. Kommunen bør likevel forsøke å få tak i eieren eller gi beskjed på egnet måte så raskt som mulig, slik at eieren får mulighet til å ivareta sine interesser.

Til § 14 Pålegg om retting

Paragrafen er ny, og gir kommunen mulighet til å pålegge eier av eiendom som har tilknytning til kommunalt vann- og avløpsanlegg, å rette forhold som er i strid med krav gitt i eller i medhold av §§ 7 eller 8 innen en nærmere angitt frist. Hvorvidt det i et pålegg om retting er behov for å stille konkrete krav til hva som skal gjennomføres eller hvordan det skal gjennomføres, og med hvilken frist et tiltak skal gjennomføres, vil avhenge av hvilket brudd som foreligger og hva som skal til for å rette det. Etter ordlyden skal det alltid angis en frist for når forholdet skal være rettet. Fristens lengde kan blant annet variere med hvor mye det haster med å

treffe tiltak, hvor omfattende forberedelser som trengs, og omfanget av tiltakene. Et pålegg kan i noen tilfeller gå ut på å stanse noe, for eksempel ulovlig bruk av vann eller ulovlige påslipp. I andre tilfeller må det gjøres konkrete og til dels omfattende tiltak, for eksempel ved lekkasjer på rør. Da vil det både være behov for en lengre frist og i noen tilfeller konkrete krav til utførelsen.

Pålegg etter paragrafen er et alternativt vilkår for å kunne ilegge tvangsmulkt ved brudd på §§ 7 eller 8, jf. § 16. Videre er det som hovedregel et vilkår at det er gitt et pålegg etter § 14 og at dette ikke er etterkommet, for at kommunen selv skal kunne gjennomføre tiltak etter § 15.

Til § 15 Direkte gjennomføring ved kommunen

Paragrafen er ny.

Første ledd gir kommunen rett til selv å sørge for gjennomføring av tiltak dersom eier av tilknyttet eiendom ikke gjennomfører pålegg om retting av ulovlige forhold innenfor gitt frist, eller dersom det haster så mye å få gjennomført rettingen at kommunen ikke kan følge vanlig saksbehandling med pålegg om retting. Umiddelbar gjennomføring ved kommunen er et forholdsvis inngripende tiltak. Det bør derfor bare skje der det er stort behov for å få forholdene rettet. Det er en forutsetning for bruk av paragrafen at det foreligger brudd på loven eller et vedtak fra kommunen. Departementet har gjort visse språklige endringer etter høring for å presisere dette. Videre må de tiltakene som kommunen gjennomfører etter første punktum ligge innenfor rammen av det pålegget som ikke er fulgt av eieren av eiendommen.

I andre punktum har departementet tatt inn vilkåret «nødvendig» for å synliggjøre at det er en viss terskel for bruk av hjemmelen. Det er et vilkår for bruk av hjemmelen i andre punktum at gjennomføring av tiltak haster så mye at kommunen ikke kan følge vanlige saksbehandlingsregler om forhåndsvarsling eller liknende. Kommunen bør alltid forsøke å få eieren til selv å gjennomføre tiltak dersom det er tid til det.

Eksempler på forhold som kommunen selv må gjennomføre tiltak for å rette, kan være store lekkasjer eller ulovlig vannforbruk i perioder med begrenset tilgang på vann. I det siste tilfellet kan kommunen strupe vannkraner slik at vanntilførselen begrenses, eventuelt koble fra utekraner. Det vil ikke være adgang for kommunen til å stanse tilførselen av drikkevann helt.

Etter *andre ledd* kan kommunen kreve sine nødvendige utgifter etter første ledd dekket av

eier av eiendommen. Departementet understreker at bestemmelsen kun gjelder dekning av utgifter til tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal unngås.

Til § 16 Tvangsmulkt

Paragrafen er ny.

Første ledd gir kommunen mulighet til å fatte vedtak om tvangsmulkt for å sikre at bestemmelsene i loven eller vedtak i medhold av loven blir overholdt. Med tvangsmulkt forstås en plikt til å betale et pengebeløp ved overtredelse av loven eller et lovhjemlet vedtak. Et forvaltningsorgan kan bare ilegge tvangsmulkt dersom det har uttrykkelig hjemmel til det. Kommunen er mottaker av tvangsmulkten. Vedtak om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Tvangsmulkt er ikke straff, og skiller seg fra straff på flere måter. Mens straff er en reaksjon på et konstatert ulovlig forhold, er formålet med tvangsgebyr å unngå et ulovlig forhold. Gebyret har virket etter sin hensikt om den ansvarlige innretter seg slik at gebyr ikke lenger er nødvendig. Bestemmelsen har derfor et forebyggende formål, og skal sikre at abonnentene oppfyller sine plikter etter §§ 7 og 8 og følger opp pålegg etter denne loven ved brudd på disse pliktene. Plikten til å betale tvangsmulkt er ikke avhengig av skyld, men utløses når et objektivt ulovlig forhold inntreffer.

Det er ikke et generelt vilkår for å vedta tvangsmulkt etter første ledd at det i forkant er gitt et pålegg om retting av et ulovlig forhold. Det vil derfor være tilstrekkelig at vedtaket om tvangsmulkt er forhåndsvarslet etter lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), og at det i varselet pekes på hvilke krav i lov, forskrift eller enkeltvedtak kommunen mener at det foreligger brudd på. I vedtaket om tvangsmulkt skal det gis en frist for retting av forholdet. Tvangsmulkten begynner først å gjelde når denne fristen har utløpt.

Paragrafen åpner ikke for å vedta forhåndsfastsatt tvangsmulkt. Det er altså ikke adgang til å fastsette tvangsmulkt før en overtredelse er oppdaget eller konstatert. Forfalt tvangsmulkt skal tilfalle kommunen.

Beviskravet før sanksjoner om tvangsmulkt iverksettes, følger alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper der utgangspunktet er alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Andre ledd fastslår at før et vedtak om tvangsmulkt for brudd på krav gitt i eller i medhold av §§ 7 eller 8, må det være fattet et enkeltvedtak

etter § 7 tredje ledd eller § 8 tredje ledd som konkretiserer pliktene etter disse bestemmelsene. Alternativt må det være gitt et pålegg om retting etter § 14. Vilkåret skal sikre at det blir tydelig overfor den tvangsmulkten retter seg mot hvilke krav kommunen vurderer at det foreligger brudd på. I saker etter andre ledd vil saksgangen innebære at det først må varsles et vedtak etter §§ 7, 8 eller 14. Deretter må vedtaket fattes. Ved pålegg etter § 14 må det settes en frist for retting av forholdet i vedtaket. Først når fristen er utløpt kan det varsles tvangsmulkt etter første ledd.

Ellers gjelder reglene om tvangsmulkt i forvaltningsloven § 51, herunder adgangen til å falle påløpt tvangsmulkt.

Av tredje ledd følger det at vedtak om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg slik det er regulert i lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdsloven) kapittel 7. At vedtaket om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg, innebærer at kommunen kan begjære utlegg hos namsmannen i stedet for å reise søksmål for å få inndrevet kravet.

Til § 17 Når krav skal rettast mot festaren av grunnen

Paragrafen er en videreføring av gjeldende lov § 3 tredje ledd, som regulerer hvem som skal være gebyrpliktig dersom en eiendom er festet bort. Det er gjort enkelte strukturelle og språklige endringer i paragrafen. Dette medfører ikke realitetsendringer.

Paragrafen har betydning for alle krav og plikter som er rettet mot eier av eiendom, inkludert bestemmelser som gir kommunen myndighet til å ilegge sanksjoner. Til tross for at rettsforholdet mellom eier og fester normalt vil være regulert i de enkelte festekontrakter, finner departementet det hensiktsmessig å videreføre paragrafen som lovfester forholdet mellom grunneieren og festeren. De samme hensynene som ligger bak bestemmelsen i dagens lov § 3 vil gjelde for de øvrige bestemmelsene som er listet opp i § 17.

Departementet viser ellers til omtale i Ot.prp. nr. 58 (1972–73).

Til § 18 Forskrifter om nærare reglar om kommunale vass- og avløpsstenester

Paragrafen er en videreføring av gjeldende lov § 4 andre ledd andre punktum, men departementet har etter høringen presisert ordlyden slik at bestemmelsen gir en noe snevrere kompetanse til å fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift sammenlignet med gjeldende lov.

Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om levering og bruk av kommunale vann- og avløpstjenester. Dette kan for eksempel være behov for å fastsette nærmere regler om innholdet i kommunens plikt til å levere vann- og avløpstjenester, herunder for eksempel mer konkrete plikter for kommunen ved kortvarig stans i levering av tjenestene. Forskrift kan også være aktuelt for å utdype abonnentenes plikter, for eksempel plikten til å vedlikeholde private ledninger og installasjoner.

Til § 19 Ikraftsetjing

Paragrafen bygger på gjeldende lov § 7. Etter høringen er paragrafen justert noe slik at det kun er forskrifter som er fastsatt etter gjeldende lov (lov 16. mars 2012 nr. 16 om kommunale vass- og avløpsanlegg) som fortsatt vil være gjeldende etter at ny vass- og avløpsanleggslov har trådt i kraft. Departementet mener det er lite hensiktsmessig å videreføre forskrifter etter lov 31. mai 1974 nr. 17 om kommunale vass- og kloakkavgifter (vass- og kloakkavgiftslova) og at kommunene heller bør fastsette oppdaterte forskrifter etter gjeldende regelverk.

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Departementet mener det ikke er behov for overgangsbestemmelser i loven.

Det vises ellers til Prop. 136 L (2010–2011).

Til § 20 Endringer i andre lover

Paragrafen gjør endringer i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven) § 6-1, lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) §§ 21 og 23, samt innfører en ny bestemmelse i forurensningsloven § 22 a.

Endringer i panteloven § 6-1

Panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c endres slik at denne henviser til ny vass- og avløpsanleggslov.

Endringer i forurensningsloven § 21

Forurensningsloven § 21 definerer sentrale uttrykk som brukes i loven. Definisjonen i første ledd er presisert, og definisjonen i tredje ledd er ny. Endringene innebærer en klargjøring og videreføring av gjeldende rett. Definisjonen i andre ledd videreføres uendret. Endringene bygger på forslag til endringer i forurensningsloven § 21 fra Overvannsutvalget i NOU 2015: 16 *Overvann i byer og tettsteder – Som problem og ressurs*.

Første ledd definerer hva som menes med avløpsanlegg. Definisjonen av avløpsanlegg er en samlebetegnelse for anlegg som håndterer sanitært avløpsvann, industrielt avløpsvann og overvann. Anlegg som er etablert for å håndtere én type eller kombinasjoner av de tre ulike vann-typene vil regnes som avløpsanlegg etter definisjonen.

Presiseringen i første ledd tydeliggjør at avløpsanlegg må være «etablert» for transport og behandling av overvann. Det innebærer at overvannsanlegg, herunder åpne anlegg, kun vil omfattes av definisjonen av avløpsanlegg dersom det enkelte anlegg er særskilt etablert for å samle opp og avlede (transportere) og eventuelt behandle overvann. Dermed vil naturlige fordrøyningsområder og avrenningsveier for overvann, herunder gressplen og vassdrag, i utgangspunktet falle utenfor definisjonen. Dersom det er gjort vesentlige fysiske tiltak på hele eller deler av fordrøyningsområdet eller avrenningsveien i den hensikt å sikre trygg avledning (transport) og eventuelt behandling av tilførte mengder overvann, vil disse delene likevel være å anse som et avløpsanlegg etter definisjonen. Tilførte mengder overvann betyr den økningen av avrenningen som følger av endret arealbruk eller andre menneskelige inngrep.

Videre innebærer presiseringen at anlegg som primært er etablert for andre formål enn transport og behandling av avløpsvann (herunder overvann), for eksempel veitrafikk eller bymiljø, i utgangspunktet faller utenfor definisjonen. Dersom det er gjort særskilte tiltak på anlegget for å samle opp, transportere og eventuelt behandle avløpsvann slik at anlegget eller deler av anlegget må anses å være etablert også til dette formålet, kan anlegget likevel anses som et avløpsanlegg etter bestemmelsen.

Grofter, herunder veigrofter med rister og kummer som er etablert for å samle opp eller avlede overvann, vil være et avløpsanlegg etter definisjonen.

Stikkrenner som samler opp og transporterer overvann vil regnes som et avløpsanlegg etter bestemmelsen. Dersom stikkrennen samler opp og transporterer vann fra en bekk i tråd med lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 2 regnes den ikke som et avløpsanlegg etter bestemmelsen.

Anlegg som er etablert for å transportere og eventuelt behandle både overvann og drens vann regnes som avløpsanlegg. Anlegg, herunder ledninger, som utelukkende er etablert for å håndtere drens vann er ikke å anse som et avløpsanlegg etter definisjonen.

Andre ledd videreføres uendret.

Tredje ledd definerer hva som menes med overvann. Overvann er definert som vann som renner av på overflaten som følge av regn og smeltevann. Dette er for eksempel vann som renner på og av takflater, veier og gårds plasser, men inkluderer all avrenning på overflaten.

At definisjonen er avgrenset til vann som «renner av på overflaten» innebærer en avgrensning mot vann som er infiltrert i grunnen eller som blir bortledet etter infiltrasjon i grunnen, herunder drensvann. Definisjonen av overvann inkluderer alle typer overvann, enten vannet er forurenset eller ikke. Videre ekskluderer ikke definisjonen vann som tidligere har vært drensvann eller andre typer vann, og som senere samles i grøfter ol. for overvann.

Avgrensningen om at vannet må komme som følge av «regn og smeltevann» skaper et tydelig skille mot vann som renner av overflaten som følge av menneskelig aktivitet og virksomheter, som for eksempel vasking av tunneler og vann fra slukkeinnsats.

Departementet viser for øvrig til omtalen av bestemmelsen i punkt 3.1.

Endringer i forurensningsloven § 22 a

Forurensningsloven § 22 a er ny og gir kommunen hjemmel til å kreve frakobling og fordrøyning av overvann som er koblet på kommunalt avløpsanlegg, samt gi pålegg om tiltak for å håndtere overvannet som kobles fra det kommunale avløpsanlegget eller fordrøyes før det slippes på det kommunale avløpsanlegget. Paragrafen er dels en videreføring av forurensningsloven § 22 andre ledd og forurensningsloven § 23, og dels ny for det som gjelder adgangen til å pålegge fordrøyning og tiltak for å håndtere overvannet som kobles fra eller fordrøyes. Paragrafen bygger på forslag til ny § 22 a i forurensningsloven fra Overvannsutvalget i NOU 2015: 16 *Overvann i byer og tettsteder – Som problem og ressurs. Første ledd* gir kommunen anledning til å pålegge eier av eiendom som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg å koble overvann helt eller delvis fra avløpsanlegget eller fordrøye (forsinke) overvann før påslipp på avløpsanlegget.

«Overvann» skal forstås som i forurensningsloven § 21 tredje ledd.

Det er et vilkår for å pålegge frakobling av overvann eller fordrøyning etter paragrafens første ledd at dette er «nødvendig for å avlaste» kommunalt avløpsanlegg. Vilkåret innebærer at det må være fare for skade på bygninger eller infra-

struktur, eller fare for forurensning i strid med forurensningsloven, som følge av at anlegget er eller står i fare for å bli overbelastet. Behov for å frigi kapasitet på offentlig avløpsledning og avløpsrenseanlegg for å kunne ta imot sanitært avløpsvann fra ny bebyggelse ved fortetting eller ombygging av eksisterende bebygde områder, kan også begrunne et pålegg etter paragrafens første ledd. Med «kommunalt avløpsanlegg» menes anlegg som er helt eller delvis eid av kommunen.

Nødvendighetsvilkåret inneholder også et krav om årsakssammenheng. Kommunen må kunne påvise årsakssammenheng mellom behovet for å avlaste det kommunale renseanlegget og overvannet som er koblet til det kommunale avløpsrenseanlegget. Når overvannsproblemet skyldes flere eiendommer, må pålegget mot den enkelte eiendom avgrenses til den delen av overvannet fra den enkelte eiendom som er koblet til offentlig avløpsledning. Kommunen kan heller ikke pålegge frakobling eller fordrøyning av større mengder overvann enn det som er nødvendig for å avlaste det kommunale avløpsanlegget.

Det er videre et vilkår for å gi pålegg etter første ledd at overvannet kan håndteres på «annen forsvarlig måte». Det innebærer at pålegg om frakobling eller fordrøyning ikke skaper fare for skade på byggverk eller infrastruktur, eller fare for forurensning. Det kan for eksempel innebære at overvann som er forurenset kun kan frakobles dersom det også renses eller håndteres på en annen trygg måte.

Behovet for å avlaste kommunalt avløpsanlegg må vurderes i den enkelte sak. I praksis vil det være kommunen som vurderer behovet for å avlaste kommunalt avløpsanlegg, og som vurderer om frakobling eller fordrøyning vil være tiltak som kan bidra til å avlaste kommunens anlegg. For å kunne gjøre en slik vurdering må kommunen ha nødvendig kunnskapsgrunnlag lokalt. Det innebærer at kommunen må foreta nødvendige kost-nytte beregninger for området, inkludert analyse av behovet for å avlaste avløpsanlegget, herunder unngått skadeomfang og behov for bedre kapasitet, samt aktuelle tiltak for å avlaste avløpsanlegget og kostnader for gjennomføring av tiltakene. Kommunen må vurdere og dokumentere behovet for avlasting og tiltak konkret i hver enkelt sak.

Andre ledd gir kommunen hjemmel til å pålegge eier av eiendom å sørge for tiltak på egen eiendom for å håndtere overvannet som er koblet fra det kommunale avløpsanlegget eller fordrøyet før det slippes på det kommunale avløpsanlegget,

eller å lede overvannet til annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei. Det kan kun pålegges tiltak som med rimelighet kan kreves, og det er en forutsetning at tiltak er nødvendig for å sikre forsvarlig håndtering av overvannet.

Vilkåret om at tiltak må være «nødvendig for å sikre forsvarlig håndtering av overvannet» innebærer at forsvarlig håndtering ikke kan sikres gjennom naturlig infiltrasjon på egen eiendom, og at det er behov for ytterligere tiltak. Videre innebærer nødvendighetsvilkåret at kommunen ikke kan pålegge større tiltak enn det som er nødvendig for å sikre forsvarlig håndtering av vannet som skal kobles fra. Å sikre «forsvarlig håndtering» vil normalt kreve både fordrøynings tiltak på den enkelte eiendom, og tiltak som sikrer trygg avledning av overvannet til annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei. Før kommunen kan gi pålegg om å frakoble eller fordrøye overvann etter paragrafens første ledd må kommunen avklare om det er behov for å lede overvannet til annet avløpsanlegg eller avrenningsvei, og at dette er trygt. Både bortledningen *til* annet avløpsanlegg eller alternativ avrenningsvei, og bortledningen *i* selve avløpsanlegget eller *i* den alternative avrenningsveien må være trygg. Det innebærer at avløpsanlegget og den alternative avrenningsveien må ha kapasitet til å motta overvannet. Det kan for eksempel være nødvendig å tilpasse en gate til å samle opp og transportere overvann, utvide bekkeløp eller å gjennomføre sikringstiltak i et vassdrag for å sikre forsvarlig håndtering av overvannet. Dersom det er nødvendig med slike tiltak utenfor den private eiendom, må kommunen sikre at dette gjennomføres. Kommunen kan etter bestemmelsen ikke pålegge private å utføre slike tiltak utenfor egen eiendom. Kommunen må også avklare at pålegget ikke kommer i konflikt med annet regelverk. Det kan for eksempel være nødvendig å avklare med vannressursmyndigheten at et pålegg om tiltak er i tråd med vannressursloven.

Med «tiltak» menes tiltak for å infiltrere, fordrøye, rense og avlede overvannet. Overvannet kan fordrøyes og avledes for eksempel gjennom etablering av permeable flater, grønne tak, regnbed, og bruk av regntønner, magasiner og grøfter. Det kan også skje gjennom kontrollert avrenning til kommunalt overvannsanlegg for trygg avledning. Paragrafen overlapper til en viss grad med forurensningsloven § 23 og lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 27-2 som gir hjemmel til å kreve tilkobling til avløpsanlegg og avløpsledninger.

Pålegget vil også kunne spesifisere nærmere hva som skal foretas og hvordan tiltakene skal

utføres. Det vil bero på situasjonen i hvert enkelt tilfelle hvor konkret et pålegg må være.

Eier av eiendom er bare ansvarlig for håndtering av eget overvann på egen eiendom. Det følger av ordlyden «på egen eiendom». Det betyr at kommunen ikke kan pålegge eier av eiendom å bekoste tiltak på andres eiendom. Videre er det kun tiltak for håndtering av overvann som ellers ville vært tilført kommunalt avløpsanlegg som kan pålegges av kommunen i medhold av andre ledd. Dersom det er behov for tiltak for håndtering av overvann som i utgangspunktet ikke er koblet på kommunalt avløpsanlegg, må dette skje gjennom pålegg etter § 31-14 i plan- og bygningsloven om tiltak mot overvann på bebygd eiendom eller etter annet regelverk.

Det følger videre av andre ledd at det kun kan gis pålegg om tiltak som med «rimelighet kan kreves». Vilkåret legger opp til en bred forholdsmessighetsvurdering mellom kommunens behov for å avlaste det kommunale avløpsanlegget for å avverge fare for skade på bygninger og infrastruktur eller fare for forurensning, vurdert opp mot ulempen og kostnaden som eier av privat eiendom påføres. Behovet for å avlaste kommunalt avløpsanlegg og overordnede samfunnsmessige hensyn kan tilsi at tiltaket bør gjennomføres, selv om det kan medføre store kostnader og ulemper for eier av den enkelte eiendom. Kommunen må gjøre en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, men det vil blant annet være relevant å se hen til faren for skade eller forurensning, arealbeslaget og kostnaden for tiltaket, samt hvilke alternative løsninger for trygg håndtering av overvannet som finnes. I vurderingen av hva som er en forholdsmessig kostnad vil det være relevant å se hen til hva slags type eiendom det er tale om, for eksempel om det er boligeiendom eller næringsseiendom, og hvilke tiltak en eier av en slik eiendom må kunne forvente å bekoste. I vurderingen må blant annet kostnaden for tiltaket sammenlignes med kostnaden for tilsvarende tiltak på andre eiendommer i området. Alle kostnader som er nødvendige for å gjennomføre pålegget skal inngå i vurderingen.

At det kun er tiltak som med rimelighet kan kreves innebærer også en begrensning for hvor omfattende tiltak kommunen kan pålegge. Selv om formålet med overvannstiltakene er å redusere fare for skader og forurensning, kan ikke kommunen kreve tiltak som skal dimensjoneres for enhver mulig nedbørshendelse. Kommunen kan ikke kreve at tiltak skal dimensjoneres ut over den mengden overvann som ellers ville vært påkoblet kommunalt avløpsanlegg og de føringer eller all-

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg)

menne normer som legges til grunn for overvannshåndtering i kommunens planlegging etter plan- og bygningsloven. Departementet viser her til plan- og bygningsloven § 28-10 og forskrift 19. juni 2017 nr. 840 om tekniske krav til byggverk (byggteknisk forskrift) § 15-8.

Tredje ledd regulerer forholdet mellom eier av eiendommen og fester av grunnen ved langvarige festeavtaler, og innebærer dels en samordning med forslaget til ny § 17 i vass- og avløpsanleggslova som regulerer hvem som skal være gebyrpliktig dersom en eiendom som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg er festet bort.

Endringer i forurensningsloven § 23

Forurensningsloven § 23 tredje ledd endres slik at den henviser til ny vass- og avløpsanleggslov.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova)

§ 1 *Formål*

Formålet med denne lova er å sikre langsiktige og trygge vass- og avløpsstenester gjennom kommunalt eigarskap til vass- og avløpsanlegg, å sikre at kommunen kan levere vass- og avløpsstenester til eigedomar som har tilknytning til kommunale vass- og avløpsanlegg, og å sikre finansiering av kommunen sine utgifter forbundne med levering av vass- og avløpsstenester.

§ 2 *Kommunalt eigarskap til vass- og avløpsanlegg*

Nye vass- og avløpsanlegg skal vere eigd av ein eller fleire kommunar. Eksisterande vass- og avløpsanlegg kan berre seljast eller på annan måte overdragast til kommunar. Ei vesentleg utviding eller ei samanslåing av eksisterande private anlegg kan berre skje med løyve frå kommunen etter § 3.

Første ledd gjeld ikkje for mindre vass- og avløpsanlegg, overvassanlegg, vass- og avløpsanlegg eigde av andre offentlege organ enn kommunar eller anlegg som gjeld næringsverksemd og liknande som ikkje er knytt til kommunale anlegg.

Departementet kan gi forskrifter om eigarskap til vass- og avløpsanlegg.

§ 3 *Kommunalt løyve til private vass- og avløpsanlegg*

Kommunen kan etter søknad gi løyve til samanslåing eller vesentleg utviding av eit eksisterande privat vass- og avløpsanlegg eller til etablering av eit nytt anlegg dersom

- a. det private anlegget ligg så langt frå kommunalt vass- og avløpsanlegg at kommunen ikkje kan krevje at busetnaden som det private anlegget tener eller skal tene, skal knytast til det kommunale anlegget med heimel i plan- og bygningslova § 27-1 og § 27-2
- b. kostnadene ved å knyte seg til det kommunale anlegget vil vere urimeleg store
- c. eller andre særlege omsyn talar for samanslåing, utviding eller nyetablering.

Nye anlegg etter første ledd skal organiserast som partslag eigd av brukarane. Departementet

kan i særlege tilfelle gjere unntak frå kravet. Når særlege omsyn tilseier det, kan kommunen fatte enkeltvedtak om at også samanslåtte eller utvida anlegg skal organiserast som eit partslag eigd av brukarane. Kommunen avgjer om det elles skal stillast særlege vilkår for eit løyve etter første ledd.

§ 4 *Kommunale vass- og avløpsgebyr*

Kommunen kan gi forskrift om at det skal betalast vass- og avløpsgebyr, storleiken på gebyra i kommunen og om innkrevjing av gebyra. Kommunale vass- og avløpsgebyr skal vera eingongsgebyr for tilknytning og årlege gebyr.

Når ein fast eigedom har tilknytning til ein kommunal vass- eller avløpsleidning, anten direkte eller gjennom ein privat samleidning, skal eigaren betale vass- og avløpsgebyr til kommunen i samsvar med forskrift gitt i medhald av første ledd. Det same gjeld når kommunen med heimel i plan- og bygningslova §§ 27-1 eller 27-2 har kravd at eigedomen skal ha slik tilknytning.

Det kan krevjast gebyr etter andre ledd for ein eigedom som det ikkje er hus på, når kommunen kunne kravd tilknytning til ein kommunal vass- eller avløpsleidning om det hadde vore hus på eigedomen. Er det ikkje bygd på eigedomen på grunn av eit offentleg fastsett forbod mot bygging eller ein annan særleg grunn som eigaren ikkje har ansvaret for, kan det ikkje krevjast gebyr så lenge forbodet eller hindringa varar.

Det kan, uavhengig av vilkåra i andre og tredje ledd, krevjast gebyr for eigedomar som slepp ut avløpsvatn i vassdrag, når kommunen legg vassdraget i ein lukka leidning.

Kommunen kan ta bort alt eller noko av gebyret for eigedomar som det ikkje er hus på.

§ 5 *Rammene for kommunale vass- og avløpsgebyr*

Departementet skal gi forskrift om rammene for gebyra og hovudreglane om utrekning og innkrevjing av dei.

§ 6 *Lovpant og tvangsgrunnlag for utlegg*

Forfalt krav på årsgebyr etter denne lova er sikra med lovpant i eigedomen etter pantelova

§ 6-1. Både årsgebyr og eingongsgebyr for tilknytning til kommunalt vass- eller avløpsleidning er tvangsgrunnlag for utlegg. Gebyra kan krevjast inn av kommunekasseraren etter reglane for innkrevjing av skatt.

§ 7 *Krav til levering og bruk av kommunale vass-tenester*

Kommunen har plikt til å levere drikkevatn til eigedomar som har tilknytning til eit kommunalt vassanlegg.

Eigarane av eigedomar som har tilknytning til eit kommunalt vassanlegg, skal vedlikehalde private vassleidningar og -installasjonar og bruke kommunen sine vassstenester på ein måte som ikkje vanskeleggjer kommunen si plikt til å levere drikkevatn etter første ledd. Plikta kan mellom anna gå ut på at abonnenten skal utbetre lekkasjar på sine private leidningar og installasjonar.

Kommunen kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om krav til bruk av vatn frå kommunalt vassanlegg til anna enn drikkevatn.

§ 8 *Krav til levering og bruk av kommunale avløps-tenester*

Kommunen har plikt til å ta imot sanitært avløpsvatn frå eigedomar som har tilknytning til kommunalt avløpsanlegg.

Eigarane av eigedomar som har tilknytning til kommunalt avløpsanlegg skal vedlikehalde private avløpsleidningar og -installasjonar og bruke kommunen sine avløpsstenester på ein måte som ikkje vanskeleggjer kommunen si plikt til å ta imot sanitært avløpsvatn etter første ledd. Plikta kan mellom anna gå ut på at abonnenten skal utbetre lekkasjar på sine private leidningar og installasjonar.

Kommunen kan ved påsepp av avløpsvatn til kommunalt avløpsanlegg gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om krav til tiltak som er nødvendige for å sikre

- a. at avløpsanlegget kan overhalde utsleppskrav
- b. at avløpsanlegget ikkje blir skada
- c. at det ikkje blir vanskeleg å drifte avløpsanlegget
- d. at det ikkje blir vanskeleg å disponere avløps-slammet
- e. vern av helsa til personale som arbeider ved anlegget.

Kommunen kan mellom anna fastsetje krav til innhaldet i og mengda avløpsvatn.

§ 9 *Forbod mot å sleppe kverna matavfall på kommunalt avløpsanlegg*

Det er forbode å sleppe kverna matavfall på et kommunalt avløpsanlegg. Kommunen kan gi forskrift om unntak frå dette forbodet.

§ 10 *Kortvarig stans i levering av kommunale vass- og avløpsstenester*

Dersom nødvendig vedlikehald av kommunale vass- eller avløpsanlegg medfører ein kortvarig stans i leveringa av drikkevatn eller mottaket av avløpsvatn, gjeld ikkje pliktene etter § 7 første ledd og § 8 første ledd.

Kommunen skal i slike tilfelle avgrense ulempe for eigedomane som blir påverka av stansen, så langt det lar seg gjere.

Ved planlagt vedlikehald av eit vass- eller avløpsanlegg skal kommunen i god tid varsle eigarane av dei eigedomane som blir påverka. Ved akutte hendingar skal kommunen varsle så raskt som mogeleg.

§ 11 *Pålegg om opplysningar*

Kommunen kan pålegge eigaren av ein eigedom som har tilknytning til eit kommunalt vass- eller avløpsanlegg, å legge fram opplysningar som er nødvendige for at kommunen skal kunne føre tilsyn med om krav gitt i eller i medhald av §§ 7 eller 8 er overhaldne.

§ 12 *Pålegg om undersøkingar*

Dersom det er grunn til å tru at eigaren av ein eigedom som har tilknytning til eit kommunalt vass- eller avløpsanlegg bryt krav gitt i eller i medhald av §§ 7 eller 8, kan kommunen påleggje eigaren å sørge for eller betale for rimelege og nødvendige undersøkingar for å finne ut om det ligg føre noko slikt brot eller om det er behov for tiltak.

§ 13 *Tilgang til eigedomar med tilknytning til kommunalt vass- eller avløpsanlegg*

Kommunen skal ha uhindra tilgang til eigedom som har tilknytning til kommunalt vass- eller avløpsanlegg dersom det er nødvendig for å føre tilsyn med om krav gitt i eller i medhald av §§ 7 eller 8 blir overhaldne eller for å gjennomføre tiltak etter § 15.

Kommunen skal på same måte ha tilgang til eigedom for å gjennomføre tiltak på tekniske installasjonar o.l. som er nødvendige for at kommunen skal kunne oppfylle plikta si etter §§ 7 eller 8.

Kommunen skal om mogeleg varsle eigaren på førehand.

§ 14 Pålegg om retting

Kommunen kan pålegge eigaren av ein eigedom som har tilknytning til kommunalt vass- eller avløpsanlegg, å rette forhold som er i strid med krav gitt i eller i medhald av §§ 7 eller 8 innan ein nærare fastsett frist.

§ 15 Direkte gjennomføring ved kommunen

Dersom eigaren av ein eigedom som har tilknytning til eit kommunalt vass- eller avløpsanlegg, ikkje oppfyller eit pålegg om retting etter § 14 kan kommunen gjennomføre tiltak. Det same gjeld dersom det er nødvendig å rette eit forhold som nemnt i § 14 så raskt at kommunen ikkje kan følge vanleg sakshandsaming med pålegg om retting.

Kommunen kan krevje utgiftene til tiltak etter første ledd dekt av eigaren av eigedomen.

§ 16 Tvangsmulkt

For å sikre at føresegnene i denne lova eller vedtak i medhald av lova vert følgde, kan kommunen fatte vedtak om tvangsmulkt til kommunen. I vedtaket skal det givast ein frist for retting av forholdet. Tvangsmulka byrjar å gjelde først dersom forholdet ikkje er retta innan fristen.

Kommunen kan ikkje fatte vedtak om tvangsmulkt for forhold i strid med §§ 7 eller 8 utan at det på førehand er fatta enkeltvedtak etter § 7 tredje ledd eller § 8 andre ledd eller gitt pålegg i medhald av § 14 om retting av forholdet.

Vedtaket om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 17 Når krav skal rettast mot festaren av grunnen

Dersom ikkje anna er avtala, skal krav som etter §§ 4, 7, 8, 11, 12, 14, 15 og 16 rettast mot eigaren av eigedomen, i staden rettast mot festaren av grunnen når

- a. festaren har arvefeste
- b. det er att minst 30 år av festetida når kravet kjem opp
- c. festeavtala gjev festaren rett til å krevja festetida lengt så mykje at det vert att ei festetid på minst 30 år når kravet kjem opp

§ 18 Forskrifter om nærare regler om kommunale vass- og avløpsanlegg

Departementet kan fastsetje utfyllande forskrifter om levering og bruk av kommunale vass- og avløpsanlegg.

§ 19 Ikraftsetjing

Lova tek til å gjelde frå den tida Kongen fastset. Frå same tid vert lov 16. mars 2012 nr. 16 om kommunale vass- og avløpsanlegg oppheva.

Forskrifter gjevne i medhald av lov 16. mars 2012 nr. 16 om kommunale vass- og avløpsanlegg held frem å gjelde etter at lova her tek til å gjelde.

§ 20 Endringar i andre lover

Frå den tida lova tek til å gjelde, blir det gjort følgjande endringar i andre lover:

1. I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant skal § 6-1 andre ledd bokstav c lyde:
 - c. årsgebyr for vann og avløp etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg

2. I lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall blir det gjort følgjande endringar:

§ 21 skal lyde:

§ 21 (definisjoner)

Med avløpsanlegg forstås anlegg som er etablert for transport og behandling av avløpsvann.

Med avløpsvann forstås både sanitært og industrielt avløpsvann og overvann.

Med overvann forstås vann som renner av på overflaten som følge av regn og smeltevann.

Ny § 22 a skal lyde:

§ 22 a. (pålegg om frakobling av overvann og overvannstiltak)

Når det er nødvendig for å avlaste et kommunalt avløpsanlegg, kan kommunen pålegge eieren av en eiendom som er tilknyttet et kommunalt avløpsanlegg, å koble overvann helt eller delvis fra avløpsanlegget eller fordroye overvannet før påslipp til avløpsanlegget. Det kan bare gis slikt pålegg dersom overvannet kan håndteres på annen forsvarlig måte.

Dersom det er nødvendig for å sikre forsvarlig håndtering av overvannet ved pålegg etter første ledd, kan kommunen pålegge eieren å sørge for tiltak som med rimelighet kan kreves for å håndtere overvannet på egen eiendom eller å lede overvannet til et annet avløpsanlegg eller en alternativ avrenningsvei.

Dersom ikke annet er avtalt, skal et pålegg etter første og andre ledd rettes mot festeren av eiendommen istedenfor eieren, når

- a. festeren har arvefeste
- b. det er igjen minst 30 år av festetiden når pålegget blir gitt

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg)

c. avtalen gir festeren rett til å kreve festetiden forlenget så mye at det er igjen en festetid på minst 30 år når pålegget blir gitt

§ 23 tredje ledd skal lyde:

Skjer tilknytning til kommunal avløpsledning, betales tilknytningsavgift etter lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. Skjer tilknytning til privat avløpsanlegg, kan eieren av anlegget kreve at ved-

kommende foretar eller betaler de utvidelser og forandringer av avløpsanlegget som tilknytningen gjør nødvendig, eller at det blir stilt sikkerhet for dette. Eieren kan også kreve refusjon for anleggsutgiftene i samsvar med plan- og bygningsloven. Kostnadene ved underskjønnet skal bæres av den som blir tilknyttet anlegget.
